

Κ Ε Φ Α Δ Α Ι Ο Ν Γ'

Η ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΠΑΡΘΕΝΟΥ

"Ταύτην ψυχῆς τε καὶ σώματος ἀγνότητι τρέψωμεν,
τὴν δοντῶς ἀγνήν μετά θεόν ὑπέρ ἄπαντες"¹⁸⁹.

1.- Η πρό τοῦ εύαγγελισμοῦ πνευματική πορεία τῆς Μαρίας.

"Ενεκα τῶν ἐν τῇ Δύσει ἐπικρατουσῶν φιλοσοφικῶν προκαταλήψεων περὶ στατικῆς τελειότητος, κατέστη ἀκατανόητος ἡ πρὸς θέωσιν πνευματική πορεία τοῦ ἀνθρώπου διά μέσου τῶν διαφόρων σταδίων τῆς τελειώσεως¹⁹⁰. Ήταν ἐλέχθη προηγουμένως, δὲ ἀνθρωπος, κατὰ τόν ιερόν Δαμασκηνόν, ἐκτίσθη ἐν τῇ ὁδῷ τῆς τελειώσεως, ἵνα πρὸς ἔνωσιν μετά τοῦ θεοῦ βαδίσῃ καὶ φθάσῃ εἰς τὴν θέωσιν: θεούμενον δέ τῇ μετοχῇ τῆς θείας ἐλλάμψεως καὶ οὐκ εἰς τὴν θείαν μεθιστάμενον οὐσίαν"¹⁹¹, γράφει δὲ ιερός Δαμασκηνός, δοτικός θεωρεῖ τόν ἀνθρωπον ὅμοιον πρός ἄγγελον προοδεύοντα συνεχῶς εἰς τὴν θέωσιν¹⁹². Μέ τὴν πτῶσιν ὅμως δὲ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου μετεβλήθη εἰς παθητικήν δύναμιν καὶ συνεχύθη μετά τῶν παθῶν. Διά τοῦτο ἡ κάθαρσις τοῦ νοῦ εἶναι δὲ νόμος τῆς θεώσεως. Η ἐν τῷ ἔργῳ τῆς θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου ὑποκειμενική συνέργειά του λαμβάνει ἀρνητικόν καὶ θετικόν χαρα-

189.- Δαμασκ.Ι., Λόγος Β' εἰς τὴν κοίμησιν 16, Ε.Π.Κ., σελ. 186.

190.- βλ. Meyendorf J., Byzantine Theology, edition Mowbrays & Oxford, 1975, σελ. 212.

191.- Δαμασκ.Ι., Ε.Ο.Π. Β' 12, Ε.Π.Ε., σελ. 212.

192.- Αύτόθι, Β' 3, σελ. 144.

κατήρα. Καί ἀρνητικῶς μέν ἡ θέωσις λαμβάνει τὴν μορφὴν τῆς ἐν τῶν παθῶν καθάρσεως τοῦ νοῦ. Θετικῶς δέ ἡ θέωσις λαμβάνει τὴν μορφὴν τῆς συνεχούς τελειοποιήσεως τοῦ ἀνθρώπου. Εἰς τὴν θεοτόκον ὁ φωτισμός τοῦ νοῦ ἥρεται ἀπό τῆς παιδικῆς αὐτῆς ἡλικίας εἴς τὸν οἶκον τοῦ Ἰωακείμ καὶ τῆς Ἀννης, διαρκέσας καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἐπίγειον ζωὴν. Ἐφ' ὅσον ἡ θέωσις τοῦ ἀνθρώπου τελειοῦται ἀκολούθως ἐν τῇ χριστιανικῇ ἑσχατολογίᾳ διὰ τῆς ἐνώσεως αὐτοῦ μετά τοῦ ἐν Τριάδι θεοῦ¹⁹³, ὁ φωτισμός τοῦ νοῦ τῆς θεοτόκου διήρκεσεν δχι μόνον καθ' ὅλην τὴν ἐπίγειον ζωὴν Τῆς, ἀλλ' ἔξακολουθεῖ διαρκῶν καὶ ἐπεκτεινόμενος αἰώνιως. Ἡ ἀπέκδυσις τῆς ἀμαυρώσεως τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος δέν διήρκεσε καθ' ὅλην τὴν ζωὴν αὐτῆς, ἀλλ' ἐπερατώθη ὅριστικῶς πρὸ τῆς ἡμέρας τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Ἐν τῷ Χριστῷ μόνῳ δέν ὑπῆρξε πορεία καθάρσεως τοῦ νοῦ Του, ἐφ' ὅσον εἶχε τὴν θέωσιν κατὰ φύσιν ἀπό τῆς στιγμῆς τῆς συλλήψεώς Αὐτοῦ ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς θεοτόκου¹⁹⁴. Ἡ ἐκ κοιλίας μητρός ἀγιότης τῆς Παναγίας δέν σημαίνει ὅτι ἦτο αὕτη κατὰ φύσιν ἀγία, ἀλλ' ὅτι ὁ θεός ἀφώρισεν αὐτὴν κατὰ τὴν πρόγνωσιν αὐτοῦ, διότι θάνατος οὐκέτεινυετο ἀεία πρός ἐκπλήρωσιν τῆς προαιωνίου οἰκονομίας Αὐτοῦ. Ἡ ἐκλογή αὐτῆς ὑπῆρξεν προαιώνιος πρᾶξις τοῦ θεοῦ, ἡ δέ κλησις αὐτῆς ἐγένετο κατὰ τὴν στιγμήν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Ἡ ἀγιότης αὐτῆς εἶναι μεγαλυτέρα τῆς τῶν προφητῶν, πολλοὶ τῶν δόπιων Πνεῦμα Ἀγιον εἶχον ἔτι ἐν τῇ κοιλίᾳ τῶν μητέρων αὐτῶν δυντες, ὡς ὁ Ἰερεμίας¹⁹⁵ καὶ ὁ Πρόδρομος¹⁹⁶.

193.- βλ. θεοδώρου Α., Ἡ περί θέωσεως τοῦ ἀνθρώπου διδασκαλία τῶν Ἑλλήνων πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μέχρι Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἀθῆναι 1956, σελ. 29-30.

194.- Ρωμανίδου Ι., The Christological teaching of St. John of Damascus, μν. ἀρθρον σελ. 46.

195.- Ἰερ. 1, 5.

196.- Λουκ. 1, 15.

Ἐπομένως, ἡ ἀγιότης τῆς Θεοτόκου ἀρχεται ἐκ κοιλίας μητρός, αὐξάνει εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἰωακείμ καὶ τῆς Ἀννης καὶ ἐπεκτείνεται εἰς τὸν ναὸν τοῦ Κυρίου, ἐνθα ἀνετέθη ὑπ' αὐτῶν.

Ἡ ἀφήγησις τῆς ἐν τῷ ναῷ εἰσόδου τῆς Ὑπεράγίας Θεοτόκου εἶναι εἰλημμένη ἀπό τοῦ πρωτευαγγελίου τοῦ Ἰακώβου, ἐνθα ἀναφέρεται ὅτι ἡ τριετῆς Μαρία "εἰσήχθη εἰς τὸν ναὸν καὶ παρέμεινεν ἑκεῖ μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν δώδεκα ἑτῶν, ὅπότε διὰ νάμη μιάνῃ μέ τάς ἐκδηλώσεις τῆς ἐφηβίας της τὸν ἱερόν χῶρον, ἐδόθη πρός φύλαξιν εἰς τὸν Ἰωσήφ"¹⁹⁷. Βραδύτερον ἡ Ἐκκλησία ἐδέχθη τὴν ἀφήγησιν ταύτην εἰς τὴν λατρείαν της. Υἱοθετῶν ὁ ἄγιος Ἰωάννης τά ἐπεισόδια τῆς ἐν τῷ ναῷ εἰσόδου της καὶ ἀρυθμενος περὶ τῆς ἀνατροφῆς της ἐν τῷ ναῷ ἐκ τῆς λαϊκῆς καὶ εύσεβοῦς γραμματείας ἐδωκεν εἰς τὴν εἴσοδόν της εἰς τά ἄγια τῶν ἀγίων πνευματικήν ἔννοιαν. Ἡ διάδοσις τῆς ἀφηγήσεως ταύτης δέν ἐξαναγκάζει τὸν χριστιανόν νά δεχθῇ τὴν ἴστορικότητα καὶ τὴν αὐθεντικότητα τοῦ γεγονότος, ἀλλά καλεῖ αὐτόν εἰς τὴν ἀποδοχήν τοῦ πνευματικοῦ νοήματός του. Φανερόν ὅτι ὁ Χρυσοῦρρός της ἤθελε νά ἀποδώῃ εἰς τὴν Θεοτόκον ὅτι τοῦ βίου της. Εἰς τούς πρώτους αἰῶνας δέν εύρίσκει ὁ μελετητής ἐνδείξεις, αἱ διόπται δίδουν εἰς ταύτην καταφατικά γνωρίσματα καὶ βεβαιωτικά χαρακτηριστικά¹⁹⁸. Ἡμπορεῖ κανεὶς νά περιγράψῃ τὴν υἱοθεσίαν τῆς ἀφηγήσεως ταύτης ὡς μίαν προβολήν τῶν θαυμαστῶν ἔργων τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν μητέρα του.

"Ολαι αἱ ἐօρται τῆς Μαρίας ἀποτελοῦν ἐπανάληψιν τῶν ἐօρτῶν τοῦ

197.- βλ. Χρήστου Π., "Ελληνική Πατρολογία, τόμ. B", Π.Ι.Π.Μ., Θεσσαλονίκη 1978, σελ. 236.

198.- Khodr G., "Ἡ ἐօρτή τῆς ἐν τῷ ναῷ εἰσόδου τῆς Ὑπεράγίας Θεοτόκου, ἐν Al-Nour 1961, 11 καὶ ἐν Ἡ δρθδδοξος προοπτική περὶ τῆς Θεοτόκου", ἔκδ. Al Nour, 1983, σελ. 51 (ἀραβιστικό).

Υἱοῦ της, ἵνα ἡ Θεοτόκος προβληθῇ εἰς τὴν λειτουργικήν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας ως συνεργός τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ κοινωνός τῆς ἀκτίστου δόξης. Τά κείμενα τοῦ ἑορτῶν τούτων περιέχουν ἐνίστεται ιστορικά γεγονότα, ἀλλ' εἶναι διδακτικά εἰς τὴν πραγματικότητα. Ὁ ἄγιος Ἰωάννης δ. Δαμασκηνός ἀναφέρει δτι ἡ ἀγία τῶν ἀγίων εἰσοικίζεται εἰς τὰ ἀγία, καὶ ἀνατίθεται ἐνδον ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ, ἐνῷ κατά τὸ λευτικόν ὁ ἀρχιερεὺς εἰσέρχεται εἰς τὰ ἀγία κατ' ἐνταύτον: "...καὶ εἰσοίσει ἀπό τοῦ αἷματος αὐτοῦ ὃν τρόπον ἐποίησεν τὸ αἷμα τοῦ μόσχου, καὶ διανεῖ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ἱλαστήριον κατά πρόσωπον τοῦ ἱλαστηρίου καὶ ἔξιλάσεται τὸ ἄγιον ἀπό τῶν ἀκιδημάτων αὐτῶν περὶ πασῶν τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶν"¹⁹⁹. Ὁ δέ Ζαχαρίας, δ. ὁποῖος ὑποδέχεται τὴν Θεοτόκον εἰς τὸν ναόν, ἦτο κατά Λουκᾶν ἀπλός ἱερεύς²⁰⁰, καὶ οὐχὶ ἀρχιερεύς. Καὶ εἰς τὸν πίνακα τῶν ἀρχιερέων, δ. ὁποῖος ἐγράφη ὑπό τοῦ Ἰουδαίου λογίου Ἰωσήπου, δέν ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τοῦ πατρός του μεταξύ τῶν ἀρχιερέων²⁰¹. Οθεν ἡ ἀφήγησις τῆς προσφορᾶς τῆς Μαρίας εἰς τὸν ναόν ἔχει πνευματικόν νόημα, διότι ἐγένετο ἡ Θεοδόχος πύλη. Η Μαρία, κατά τὴν ὑμνολογίαν τῆς Ἐκκλησίας, προσενεχθεῖσα ἐν τῷ ναῷ, καὶ εὐλογηθεῖσα διὰ τῶν χειρῶν τῶν ἱερέων "προσφέρεται ἱερῷ ἐν ἀγίῳ, ὡς ἀγία εἰς τὰ ἀγία οἰκεῖν"²⁰². Ὁ ναός τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἦτο, ὡς γνωστόν, δ. τόπος τῆς τοῦ Θεοῦ παρουσίας ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ, Ἐντός αὐτοῦ ἡ Μαρία "πάσης ἀρετῆς καταγώγιον γέγονε, πάσης βιοτικῆς καὶ σαρκικῆς ἐπιθυμίας τὸν νοῦν ἀποστήσα-

199.- Λευτικόν 16,15.

200.- Λουκ.1,5.

201.- Khodr G., "Ἡ ἑορτή τῆς ἐν τῷ ναῷ εἰσόδου τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἀρθρ. ἐν Ὁρθόδοξος προοπτική περὶ τῆς Θεοτόκου", ἔκδ. Al-Nour 1983, σελ. 52 (ἀραβιστί).

202.- Μηναῖον τοῦ Νοεμβρίου, ἀκολούθια τῆς ἐν τῷ ναῷ εἰσόδου τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἀθήνα 1973, σελ. 152.

σα καὶ οὕτω παρθένον τὴν ψυχήν τηρήσασα σύν τῷ σώματι,ώς ἔπρε-
πε, τὸν θεόν ἐγκόλπιον ὑποδέχεσθαι μέλλουσαν"²⁰³. Ἐκεῖ ἡξιώθη
τῆς ὑψηλοτάτης ἀγιότητος, ἀπηλλαγμένη ἀπό κάθε ἀναστροφήν μετ'
ἀνθρώπων²⁰⁴. Ἡ ἀγιότης συνίσταται εἰς τό ἀποδέχεσθαι τὴν ἀκτι-
στὸν ἐνέργειαν τοῦ θεοῦ: "Οφθαλμοί διὰ παντός πρός τὸν Κύριον,
φῶς δρῶντες ἀέναον καὶ ἀπρόσιτον"²⁰⁵.

"Ἡ θέωσις οὐδιδλως συνδέεται μετά στοχαστικῆς τινός συνειδη-
τοποιήσεως της ὑπό τοῦ θεούμενου, διότι ἄλλως θά ἔπρεπε νά ὑπο-
θέσῃ τις ὅτι ἡ θεοτόκος, παιδίσκη εἰσέτι οὖσα, ἐτύγχανεν ὧριμω-
τέραπάντων τῶν ἀνθρώπων ιατά τὴν διάνοιαν.

Καίτοι ἐν τῷ ναῷ διέβη ἐξ ἐνός σταδίου τελειότητος εἰς ἄλλο,
ὅ ναός οὗτος ἀπετέλει συνάμα τύπον καὶ "σκίασμα" αὐτῆς, διότι ὁ
θεός κατφησεν ἐν αὐτῇ καθ' ὑπόστασιν²⁰⁶, ἐνῷ εἰς τὸν ναὸν ἐκεῖ-
νον κατφέται κατ' ἐνέργειαν.

"Οταν ἐφθασεν εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας αὐτῆς, ὁ τῶν ἱερέων
χορὸς παρέδωκεν αὐτὴν εἰς μνηστήρα, "ὅς τὸν νόμον ἀπαραχάρακτον
μέχρι γήρως ἐν συγκρίσει τῶν ἄλλων ἐφύλαττε"²⁰⁷, διότι ὁ νόμος
ἀπηγόρευε νά διαμένῃ εἰσέτι ἐντός τῶν ἀνακτόρων τοῦ ναοῦ τοῦ
θεοῦ. Τῆς μνηστείας σκοπός ήτο ἡ διαφύλαξις τῆς παρθενίας αὐτῆς
ἀπό ἐνδεχομένην ἀπάτην τοῦ ἔχθροῦ, πρᾶγμα τό διόποιον βεβαιοῖς ὅτι
ἡ ἀναμαρτησία τῆς δέν δφείλεται εἰς θεῖκόν προνόμιον, ἀλλ' εἰς
τρόπον ζωῆς: "Ἡ δέ μνηστεία φυλακή τε τῆς παρθένου ὑπῆρχε καὶ
τοῦ τάς παρθένους ἐπιτηροῦντος ἀπόβουκόλημα"²⁰⁸. Μετ' αὐτοῦ ἐζησε

203.- Δαμασκ.Ι.,Ε.Ο.Π. Δ'14,Ε.Π.Ε.,σελ.480.

204.- Δαμασκ.Ι.,Λόγος εἰς τὴν κοίμησιν Α',7,Ε.Π.Κ.,σελ.116.

205.- Δαμασκ.Ι.,Λόγος εἰς Γενέσιον 9,Ε.Π.Κ.,σελ.90.

206.- Αύτόθι,6 σελ.82. Βλ.Φουντούλη Ι.,Λογική Δατρεία, Θεσσαλονίκη
1971,σελ.299-305.

207.- Δαμασκ.Ι.,Λόγος εἰς τὴν κοίμησιν 7,Ε.Π.Κ.,σελ.118.

208.- Δαμασκ.Ι.,Ε.Ο.Π. Δ'14,Ε.Π.Ε.,σελ.482.

μακράν πάσης σχέσεως μετ' ἀνθρώπων, ὅπως ἔζη καὶ εἰς τὰ ἄγια τῶν ἀγίων: "Πρός τοῦτον ἡ ιερά αὐτὴ καὶ πανάμωμος νεάνις διέτριβε τοῖς κατ' οἶκον στοιχοῦσα καὶ τῶν πρὸ τῆς οἰκίας εἰδυῖα μηδέν"²⁰⁹. Ἡ κεφαλὴ κάθε γυναικός εἶναι ὁ ἀνήρ, διά τὴν Παρθένον δύμας, ἐπειδὴ δέν ἐγνώρισε δυνδρα, ἔγινε κεφαλὴ της ὁ Θεός καὶ Πατήρ. Ἡ δέ κεφαλὴ της φθάνει εἰς τὸν οὐρανόν²¹⁰. Ἐπομένως, ὁ Ἰωσὴφ δέν ἦτο ἡ δόξα αὐτῆς, "δόξα μὲν πάσης γυναικός ὁ ἀνήρ ἔσωθεν εἴπων, ἡ δέ δόξα τῆς Θεοτόκου ἔσωθεν, ὁ τῆς κοιλίας καρπός"²¹¹. Οὕτω συνέχισε τὴν πνευματικήν αὐτῆς πορέαν καὶ πρόηγετο βαθμιαίως ἐν τῇ θεώσει κατά τὸ διάστημα τῆς ἀναθέσεώς της εἰς τὸν τῆς παρθενίας φύλακα, τοῦ δποίου ὁ οἶκος ἐτύγχανε δι' αὐτήν τὴν ναός ἀδιαλείπτου καὶ νοερᾶς προσευχῆς.

2.- Ἡ σημασία τῆς ἐν τῷ Εὐαγγελισμῷ συγκαταθέσεως τῆς Μαρίας.

"Οτε δέ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου²¹², ὃς φησιν ὁ θεῖος ἀπόστολος, ἀπεστάλη ὑπό τοῦ Θεοῦ ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ πρός ταύτην τὴν δυντως θεόπαιδα καὶ φησι πρός αὐτήν· Χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετά σοῦ²¹³. Καλόν τό τοῦ ἀγγέλου πρός τὴν ὑπέρ ἄγγελον πρόσφεγμα· χαράν γάρ φέρει παγκόσμιον. Ἡ δέ ἐπὶ τῷ λόγῳ διεταράχθη²¹⁴. Εἰς πᾶσαν ἐμφάνισιν πνευμάτων εἰς τοὺς ἀνθρώπους δημιουργεῖται φόβος καὶ ταραχή. Εάν, δύμας, πρόκειται περὶ ἄγγέλων τότε ἀφαιρεῖται ὁ φόβος καὶ ἔρχεται ἀντ' αὐτοῦ ἀνέκφραστος χαρά καὶ πληροῦται ἡ καρδία²¹⁵. Εἰς τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἀρχαγγέλου

209.- Δαμασκ.Ι., Λόγος Α' εἰς τὴν κοίμησιν, 7, Ε.Π.Κ., σελ. 118.

210.- Δαμασκ.Ι., Λόγος εἰς Γενέσιον 3, Ε.Π.Κ., σελ. 72.

211.- Αὐτόθι 9, σελ. 88.

212.- Γαλ. 4, 4.

213.- Δουκ. I, 26-28.

214.- Δαμασκ.Ι., Λόγος Α' εἰς τὴν κοίμησιν, Ε.Π.Κ., σελ. 118.

215.- Ἀθανάσιος Μ., Βίος καὶ πολιτεία τοῦ Ἀντωνίου, 36, Ε.Π.Ε. σελ. 83.

Γαβριήλ ἐπληρώθη ἡ ἡαρδία τῆς Μαρίας μέ παγκόσμιον χαράν.

·Η Μαρία ἔταράχθη, διότι δέν εἶχε συνηθίσει νά δμιλῇ πρός ἄνδρας "...τῆς πρός ἄνδρας δμιλίας ἀήθης ὑπάρχουσα· ἀσφαλῶς γάρ τηρεῖν τήν παρθενίαν προήρητο"²¹⁶. "Οτε εἶπεν εἰς αὐτήν δτι θά ἀποκτήσῃ υἱόν καὶ θά καλέσῃ τό ὄνομα αύτοῦ· Ἰησοῦς, ἥρωτησε τόν ἄγγελον: πῶς ἔσται μοι τοῦτο, ἐπέλανδρα ού γιγνά- σκω;"²¹⁷. Τοῦτο καταδεικνύει, δτι εἶχεν ἀποφασίσει νά τηρήσῃ τήν διπλῆν παρθενίαν, τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς²¹⁸, καὶ δτι δέν ἦνείχετο νά γίνῃ μία δευτέρα Εῦα καὶ νά ἀθετήσῃ τοῦ ποιήσαν- τος βούλημα²¹⁹. Ο ἄγγελος εἶπεν δτι "Ἄγιον Πνεῦμα ἐπελεύσεται ἐπ' αὐτήν"²²⁰: "Ού δουλεύει φύσεως υόμοις τό τελούμενον." Ο γάρ δημιουργός τῆς φύσεως καὶ δεσπότης κατ' ἔξουσίαν ἀμείβεται τούς δρους τῆς φύσεως"²²¹. Τότε ἡ Παρθένος Μαρία ἀνέκραξεν: "Ιδού ἡ διόλη Κυρίου, γένοιτο μοι κατά τό δῆμα σου"²²². Τά λόγια ταῦτα τῆς Παρθένου φανερώνουν, δτι ἡ πραγμάτωσις τῆς διά τήν ἐνσάρ- κωσιν προαιωνίου βουλῆς τοῦ Θεοῦ δέν ἐπιβάλλεται διά τῆς βίας.

Ἐάν δ Θεός ἤθελε νά πραγματοποιήσῃ τό σχέδιον τῆς σωτηρίας ἄνευ συγκαταθέσεως τῆς Θεοτόκου, ἡ ὁποία ἀντιπροσωπεύει τό ἀν- θρώπινον γένος, θά ἦτο δ ἀνθρωπος νεκρόν δργανον εἰς χεῖρας αύ- τοῦ καὶ ούχι "κατ' εἰκόνα" αύτοῦ καὶ "καθ' δμοίωσιν". Ής ἐλέχθη προηγουμένως, τό μέν "κατ' εἰκόνα", κατά τόν ιερόν Χρυσορρόαν, τό νοερόν δηλοῖ καὶ αύτεξούσιον, τό δέ "καθ' δμοίωσιν" τήν τῆς ἀρε- τῆς κατά τό δυνατόν δμοίωσιν²²³. Εκδηλῶν τήν ἀγάπην αύτοῦ πρός τόν ἀνθρωπον δ Θεός ἀναμένει, ἐν παντὶ χρόνῳ, θετικήν ἀπάντησιν.

216.- Δαμασκ.Ι.,Δόγος Α'είς τήν κοίμησιν 8,Ε.Π.Κ.,σελ.118.

217.- Λουκ.1,34.

218.- Δαμασκ.Ι.,Δόγος Α'είς τήν κοίμησιν 8,Ε.Π.Κ.,σελ.118.

219.- Αύτοθι.

220.- Λουκ.1,35.

221.- Δαμασκ.Ι.,Δόγος Α'είς τήν κοίμησιν 8,Ε.Π.Κ.σελ.120.

222.- Λουκ.1,38.

223.- Δαμασκ.Ι.,Ε.Ο.Π. Β'12,Ε.Π.Ε.,σελ.210.

"Η ὑποχρέωσις τοῦ ἀνθρώπου εἶναι νά δώσῃ τὴν ἀπάντησιν αὐτοῦ εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγάπην εἴτε διὰ τῆς ἀγάπης του, εἴτε διὰ τῆς ἀρνήσεώς του, Τὴν ἐλευθερίαν τοῦ πεπλασμένου τιμῆς τόσον ἔξαιρέτως ὃ δημιουργός, ὅστε νά θέτῃ τὴν αύτεξουσιότητα ὡς ὅρον τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου." "Η περιπέτεια τῆς μεγάλης ἀγάπης ἔγκειται εἰς τό γεγονός ὅτι ὁ Θεός κατέστη τρόπον τινα συνδεδεμένος μέτα τοῦ ἀνθρώπου, ὅστε ἡ πραγματοποίησις τοῦ σχεδίου αὐτοῦ νά διέπηται ἀπό τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρώπου." Ήτοι ὁ Θεός ἔδειχθη νά εἶναι ἡ ἐπιτυχία ἢ ἡ ἀποτυχία τοῦ σχεδίου αὐτοῦ ἔξηρτημένη ἐκ τῆς ἀνταποκρίσεως ἢ μή τοῦ ἀνθρώπου... Ἐν τῷ προσώπῳ τῆς Μαρίας ἡ ἀνθρωπότης κατόρθωσε νά εἴπῃ τό "ναι" εἰς τὸν Θεόν καὶ νά δεχθῇ αὐτόν ὡς λυτρωτήν"²²⁴. Τό "ναι" τῆς Θεοτόκου δέν εἶναι ἀνθρώπινον κατόρθωμα ἀπλῶς, ἀλλά κυρίως ἀποτέλεσμα τῆς θεωτικῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ, τὴν δύοις ἡ Μαρία θεληματικῶς ἀνεζήτησε παιδιόθεν.

Οὕτω τό μυστήριον τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἐπραγματοποιήθη, δτε εἴπεν ἡ Παρθένος: "Ιδού ἡ διούλη Κυρίου, γένοιτο μοι κατά τό ρῆμα σου"²²⁵. Ἐν προκειμένῳ δ Simon Well γράφει: "ὁ Θεός ήθέλησε νά εἶναι ίσος πρός τὸν ἀνθρωπὸν, μολονότι ὑπάρχει μεταξύ αὐτῶν ἀπειρος ἀπόστασις"²²⁶. "Μετά... τὴν συγκατάθεσιν τῆς ἀγίας Παρθένου"²²⁷ ἐπραγματοποιήθη ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, διότι ἡ ὑπακοή αὐτῆς ἐπέτρεψεν εἰς τὸν ἀδρατὸν καὶ ἀπειρον Θεόν νά ἔλθῃ διὰ νά λυτρώσῃ τὸν πεπλασμένον ἀπό τῆς τυραννίας καὶ καταπιέσεως τοῦ ἔχθροῦ.

224.- Bendaly C., Είσαγωγή εἰς τό χριστιανικόν δόγμα, Ἑκδ. Al-Nour, Αίγανος 1972, σελ. 145 (ἀραβιστί).

225.- Λουκ. 1, 38.

226.- Simon Well, Attente de Dieu, le livre de poche, 1963, σελ. 173 καὶ 124.

227.- Δαμασκ. Ι., Ε.Ο.Π. Γ' 2, Ε.Π.Ε., σελ. 284.

3.- Ή έν τῷ Εὐαγγελισμῷ ἔννοια τῆς καθάρσεως τῆς Μαρίας.

Διά τό θέμα τῆς έν τῷ Εὐαγγελισμῷ καθάρσεως τῆς Παρθένου ό ιερός πατήρ Δαμασκηνός γράφει τά ἐξης: "Πνεῦμα Ἀγιον ἐπῆλθεν ἐπ' αὐτὴν κατά τὸν τοῦ Κυρίου Λόγον, ὃν εἶπεν ό ἄγγελος, καθαῖρον αὐτὴν καὶ δύναμιν δεκτικὴν τῆς τοῦ Λόγου θεότητος παρέχον, ἀλλα δέ καὶ γεννητικὴν"²²⁸. Τήν ίδίαν ἀποψιν ἐπαναλαμβάνει ό ιερός Χρυσορρόας εἰς τὸν πρῶτον Λόγον εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου γράφων: "Η δέ τοῦ Πνεύματος ἀγιαστικὴ δύναμις ἐπιφοιτήσασα ἐκάθηρε τε καὶ ἡγίασε καὶ οἰονεὶ προΐρδευσε"²²⁹. Τό ἐνταῦθα τιθέμενον ζήτημα είναι, διά ποῖον λόγον ἐγένετο ό καθαρισμὸς αὐτῆς; καὶ, πότια ἡ σχέσις μεταξύ τοῦ έν τῷ Εὐαγγελισμῷ ἔξαγνισμοῦ καὶ τῆς ἀγιότητος αὐτῆς;

Πρό τοῦ ἀγίου Ιωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ πατέρες τινές ἐδίδαξαν, δτι τό "Αγιον Πνεῦμα ἡγίασε τὴν ἀγίαν Παρθένον, παρέχων εἰς αὐτὴν δύναμιν δεκτικὴν τῆς θεότητος τοῦ Λόγου. Γρηγόριος ό Θεολόγος, ἐπὶ παραδείγματι, γράφει: "καὶ πάντα γίνεται πλὴν τῆς ἀμαρτίας, ἀνθρωπίος. Κυηθείς μέν ἐκ τῆς Παρθένου καὶ ψυχήν καὶ σῶμα προκαθαρθείς τῷ Πνεύματι"²³⁰. Ο Κύριλλος Ιεροσολύμων γράφει: "Τοῦτο τό Πνεῦμα τό "Αγιόν ἐστι, τό ἑλθόν ἐπὶ τὴν ἀγίαν παρθένον Μαρίαν... καὶ Πνεῦμα" Αγιον ἐπελθόν ἐπ' αὐτὴν ἡγίασεν αὐτὴν πρός τό δυνηθῆναι δέξασθαι τὸν δι' οὗ τά πάντα ἐγένετο"²³¹.

Αὐτὴν ἡ διδασκαλία τῶν ὡς ἀνω πατέρων εἴλκυσε κατ' ἀποκλειστικότητα τὴν προσοχὴν τῶν ὁρθοδόξων καὶ τῶν μη ὁρθοδόξων συγχρόνων θεολόγων. Εχοντες δόμως οὕτοι ίδίαν προοπτικὴν ἔκαστος περὶ

228.- Αύτόθι.

229.- Δαμασκ.Ι., Λόγος Α' εἰς τὴν κοίμησιν 4, Ε.Π.Κ., σελ. 106.

230.- PG.36, 325. Σημειωτέον δτι ό Γρηγόριος ό Θεολόγος εἰς τό κείμενόν του χρησιμοποιεῖ τό βῆμα "προκαθαίρω" καὶ ούχι τό βῆμα "καθαίρω".

231.- PG.33, 976. Εἰς τό χωρίον τοῦ Κυρίλλου Ιεροσολύμων δέν ἀναφέρεται τό βῆμα "καθαίρω", ἀλλά τό βῆμα "ἀγιάζω" μόνον.

κληρονομικότητος τῆς ἐνοχῆς καὶ τοῦ βύπου τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος, οἱ μέν διεσχυρίσθησαν ὅτι ἡ Θεοτόκος εἶχεν ἀνάγκην, πρό τῆς συλλήψεως τοῦ Θεανθρώπου, καθαρισμοῦ ἀπό τοῦ βύπου τούτου καὶ τοῦ στίγματος τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος²³², οἱ δέ ἐποιήσαντο λόγον περὶ ἐν χάριτι αὐξήσεως²³³, διότι ἐπε-

232.- Π.χ.δ Δυοβουνιώτης Κ., "Ιωάννης ὁ Δαμασκηνός", Αθῆναι 1903, σελ.130.

- Ο Καλογήρου γράφει εἰς τό βιβλίον του "Μαρία ἡ Θεοτόκος κατά τὴν δρθόδοξον πίστιν" τά ἔξις: "...κατά ταύτην τὴν ἐξ ίσου ἀρχαιοτάτην τῶν Ἑλλήνων Πατέρων παράδοσιν διδάσκουν καὶ οἱ ἐπιγενέστεροι δρθόδοξοι θεολόγοι, ὅτι τό στάδιον τοῦ πλήρους καθαρισμοῦ τῆς Μαρίας, τοῦ καὶ αἰτίου τῆς ὑπερεχούσης ἀγιότητος αὐτῆς, ἀρχεται ἀπό τοῦ ἀγγελικοῦ πρός αὐτήν "ἀσπασμοῦ", ὅτε ἀκριβῶς ἥρετο ἡ ἐπενέργεια τοῦ ἐπεληλυθότος Ἀγίου Πνεύματος, ιδιάζον ἐν αὐτῇ ἕργον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ τελεστούργοιντος, τὴν θείαν σάρκωσιν, καὶ τῆς ἐπεσκιακυίας αὐτῇ διὰ τὸν αὐτήν σκοπόν δυνάμεως τοῦ Ὑψίστου".

Καλογήρου Ι., Μαρία ἡ Θεοτόκος κατά τὴν δρθόδοξον πίστιν, Θεσσαλονίκη 1957, σελ.78-80.

233.- Chevallier C., La Mariologie de Saint Jean Damascène, (O.C.A.) 109, Rome 1936, σελ.102.

- Mitchell V., The Matiology of St.John Damascene, Maryhurst Normal Press, Kirkwood, Mo. 1930, σελ.36.

- Grumel V., La Mariologie de St.Jean Damascène, Examen critique à propos d'un ouvrage recent, E.O.187, 1937, σελ.323.

στευον, δτι είχε ήδη πρό τοῦ Εύαγγελισμοῦ διοθῆ ξν "προνόμιον" είς αὐτήν, ὥστε νά διαφυλαχθῆ ἀσπιλος ἐξ ἀρχῆς ἀπό τοῦ ρύπου καὶ τῆς ἐνοχῆς τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος. Ἀλλά πᾶς δὲ οὗτος τὴν πεποίθησιν δτι δὲ ἀνθρωπος δέν αληρονομεῖ τήν προγονικήν ἐνοχήν, βεβαιοῦται πλήρως διά τῆς μελέτης τῶν ὡς ἄνω χωρίων δτι η "κάθαρσις" τῆς θεοτόκου ἔχει διά τούς πατέρας καὶ διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας ἐντελῶς ἄλλο νόημα, καὶ δέν σημαίνει ἐνταῦθα ἀπαλλαγήν ἀπό τῶν παθῶν, ἐφ' ὅσον οὐδόλως δὲ νοῦς τῆς παρθένου Μαρίας ήτο ἐμπαθής, λόγῳ τῆς δυνάμεως τῆς ἀρετῆς τῶν προγόνων αὐτῆς καὶ τοῦ κατά τοῦ διαβόλου καὶ τῶν παθῶν συνεχοῦς ἀγῶνος αὐτῆς.

Τό θέμα τῆς καθάρσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐκ τῶν κακῶν παθῶν ἔξεταί ἄλλαχοῦ, ἢτοι εἰς τὸν λόγον τοῦ Ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ εἰς τὸ ἄγιον Σάββατον, ἐνθα δὲ ἄγιος πατέρος γράφει: "Απρόσιτον γάρ τοῖς βεβήλοις τὸ θεῖον. Μόνοι δέ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ τὸν θεόν δψονται, οἵ φησί Χριστός, η δυτικός ἀληθεία... καθάρωμεν τοιγαροῦν ἔστιούς, ὃ ἀδελφοί, παντός γηίνου φρονήματος καὶ τύρβης ἀπάσης καὶ βιωτικῆς θιολώσεως, ἵνα τηλαυγῶς τάς φωτοειδεῖς μαρμαρυγάς τοῦ θείου λόγου δεξώμεθα"²³⁴. Εδῶ γίνεται λόγος περὶ τῆς ἀπό τῶν παθῶν καθάρσεως καὶ ούχι περὶ τῆς διά τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ Ἀγίου πνεύματος καθάρσεως. Επομένως, τό προηγούμενον περὶ τῆς καθάρσεως τῆς θεομήτορος κείμενον τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου, τό δποῖον εὑρίσκεται εἰς τό ἔργον του: "Ἐκδοσις ἀκριβής τῆς ὁρθοδόξου πίστεως" καὶ τό δποῖον ἐπαναλαμβάνεται εἰς τὸν πρῶτον λόγον εἰς τήν κοίμησιν τῆς θεοτόκου, ἐννοεῖ διά τῆς καθάρσεως σαφῶς καὶ μόνον δτι τό

234.- Δαμασκ.Ι., λόγος εἰς τό ἄγιον Σάββατον, PG. 96, 601.

"Αγιον Πνεύμα ἔδωκεν αὐτῇ τήν δύναμιν νά δεχθῇ ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς τήν ὑπόστασιν τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ ὅτι τὸ "Αγιον Πνεύμα κατέστησε τήν παρθενικήν σύλληψιν ἐφικτήν καὶ δεκτικήν τῆς θεότητος: "...καὶ δύναμιν δεκτικήν τῆς τοῦ Λόγου θεότητος παρέχον ἄμα καὶ δύναμιν γεννητικήν"²³⁵.

Οἱ ἀγγελοι, κατά τὸν Ἱερόν Χρυσορρόαν, ἔφθασαν εἰς τήν τελειότητα μὲν τὸν ἀγιασμόν καὶ φωτισμόν ἀπό τὸ "Αγιον Πνεύμα, " ὑπό τοῦ Αγίου Πνεύματος ἐτελειώθησαν, κατ' ἀναλογίαν τῆς ἀξίας καὶ τῆς τάξεως τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῆς χάριτος μετέχοντες"²³⁶. Οἱ ἀγγελοι εἶναι κτιστοί καὶ τρεπτοί, ἔχοντες ἔξουσίαν καὶ νά μένουν καὶ νά προκόψουν εἰς τὸ ἀγαθόν: "·Ως μέν οὖν λογική καὶ νοερά αὐτεξούσιός ἐστιν, ὡς δέ κτιστή τρεπτή ἔξουσία ἔξουσίαν καὶ μένειν καὶ προκόπτειν ἐν τῷ ἀγαθῷ"²³⁷. Γράφων δὲ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης περὶ τῆς Ἱεραρχικῆς τάξεως τοῦ σύμπαντος, ἡ δοκία ἀπορρέει ἀπό τήν μετουμένην τάξιν τῶν μεθέξεων, δηλαδὴ τῶν ἀναλογιῶν τῶν κτισμάτων ἐπιμένει εἰς τήν κάθαρσιν τῶν ἀγγέλων²³⁸. "Επομένως, ἡ κάθαρσις τῆς θεοτόκου καὶ τῶν ἀγγέλων δέν εἶναι ἀπελευθέρωσις τοῦ νοῦ ἀπό τῶν παθῶν καὶ ἀποβολή τῶν ἐπιδράσεων τῆς κακίας. Ἡ ψυχή τῆς Παρθένου Μαρίας δέν ἦτο βεβαϊμένη μὲ τήν κακίαν, διότι ἦτο, ὡς ἐλέχθη, παιδιόθεν κεκαθαρμένη ἀπό τὰ ξένα στοιχεῖα, τὰ δοκία εἶναι τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀμαρτίας τοῦ πρωτοπλάστου." Οπως δὲ καθαριζόμενος συμμετέχει τῆς καθαρότητος, κατά τὸν ἴδιον τρόπον ἡ χάρις τοῦ Αγίου Πνεύματος δίδεται ἀνάλογα μὲ τήν πίστιν καὶ τήν κάθαρσιν πού προηγήθη: "·Η μέν οὖν τῶν ἀμαρτιῶν

235.- Δαμασκ.Ι., Ε.Ο.Π. Γ' 2, Ε.Π.Ε., σελ. 284.

236.- Αὐτόθι, Β' 3, σελ. 144.

237.- Αὐτόθι.

238.- Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, Περὶ οὐρανίου Ἱεραρχίας, 13, 4,

PG. 3, 305.

άφεσις πᾶσαν δύοις διά τοῦ βαπτίσματος δίδοται, ἢ δέ χάρις τοῦ Πνεύματος κατά τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως καὶ τῆς προ-καθάρσεως".²³⁹

Τό μέν φύσει καθαρὸν εἶναι ἡ θεότης, τό δέ χάριτι καθαρὸν εἶναι ἡ κτίσις. Ἡ Μαρία κατέβαλε προσπάθειαν μέ δλην τὴν δύναμιν τῆς νὰ διατηρῇ μέ ασφάλειαν τὴν ψυχήν της καθαράν ἀπό ρυπαρῶν ἔργων. Ἡ ἴδια ἡ ὑπόστασις τοῦ Θεοῦ Λόγου κατέκησεν ἐν αὐτῇ. Συνεπῶς, ἢ "Υπεραγία Θεοτόκος κατά τὴν γνώμην τοῦ Ιεροῦ" Ιωάννου ἐκαθαρίσθη ὑπό τοῦ Αγίου Πνεύματος, ούχι ἀπό τοῦ ρύπου καὶ τῆς ἐνοχῆς τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος, καὶ ούχι ἀπό προσωπικῆς μολύνσεως, διότι ὁ Ιερός οἶνος πατήρ καὶ διδάσκαλος τῆς Ορθοδοξίας ούδολως ποιεῖται λόγον περὶ αληρονομικότητος τοῦ ρύπου καὶ τῆς ἐνοχῆς, καὶ ούδολως ποιεῖται λόγον περὶ προσωπικῆς ἀμαρτίας τῆς Μαρίας. Ἡ κάθαρσις αὐτῆς, ἢ διοία ἔχει δύοις διά τοῦ προσωπικοῦ διέρχεται τό διά τοῦ θεοτόκου μυστήριον, τό διά συγκλονιστικῆς έπραγματοποιήθη τό διά τοῦ θεοτόκου μυστήριον, τό διά τοῦ γεγονός τῆς ιστορίας, ἢ ἐνσάρκωσις τοῦ Θεοῦ Λόγου. Ἡ κάθαρσις τῆς ἔχει τά παραπλήσια γνωρίσματα πρός τὴν κάθαρσιν τῶν ἀγγέλων, ἐπειδὴ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ κατέκησεν ἐν αὐτῇ ὡς πῦρ.

4.- Ἡ Θεομήτωρ τύπος τῆς Εκκλησίας καὶ ἀρχέτυπον τῆς σωφροσύνης.

Εἰς τό πρόσωπον τῆς Θεοτόκου οἱ πατέρες καὶ διδάσκαλοι τῆς Εκκλησίας θεῶνται τό πρόσωπον τῆς Εκκλησίας, ἐφ' ὅσον διέρχεται αὐτῇ ἐκ τῆς Εκκλησίας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης εἰς τὴν τῆς Καινῆς, καὶ ἐφ' ὅσον ἡ ἀποστολὴ αὐτῆς ταύτιζεται μετά τῆς ἀποστολῆς τῆς Εκκλησίας²⁴⁰. Ἡ Εκκλησία τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐφυτεύθη εἰς τὴν

239.- Δαμασκ.Ι.,Ε.Ο.Π. Δ' 9, Ε.Π.Ε., σελ. 442.

240.- Ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς γράφει εἰς τὸν "Παιδαγωγόν" τά ἐξῆς: "...εῖς μὲν ὁ τῶν ὄλων πατήρ, εῖς ιδέ καὶ ὁ τῶν ὄλων λόγος, καὶ τό Πνεῦμα τό Αγιον ἔν καὶ τό αὐτό πανταχοῦ, μία δέ μόνη γίνεται μήτηρ παρθένος· ἐκκλησίαν ἐμοὶ μὲν αὐτήν καλεῖν" (Λόγος πρῶτος 6, SC.70, σελ. 186).

ιστορίαν κατά τήν στιγμήν τοῦ Εύαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου,
ἔνθα ἡ Μαρία ἡτο πρωτοπόρος τῆς ἀνθρωπότητος. Διά τοῦτο,
ὅ μέν Ἐπιφάνιος Κύπρου ὄνομάζει αὐτὴν "Μητέρα τῶν ζώντων"²⁴¹,
ὅ δέ Ἀμβρόσιος ἀναφέρει ὅτι εἶναι "ὅ τύπος τῆς Ἔκκλησίας"²⁴².
"Η Ἔκκλησία εἶναι παρθένος συνάμα καὶ μήτηρ: "...ἀκήρατος
μέν ὡς παρθένος, ἀγαπητική δέ ὡς μήτηρ, καὶ τὰ αὐτῆς παιδία
προσκαλουμένη ἀγίφ τιθηνεῖται γάλατι, τῷ βρεφώδει λόγῳ. Διό
οὐκ ἔσχε γάλα, ὅτι γάλα ἦν τὸ παιδίον τοῦτο καλόν καὶ οἰνεῖον,
τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τήν νεολαίαν ὑποτροφοῦσα τῷ λόγῳ, ἦν αὐτός
ἐκύησεν ὁ κύριος ὀδινεὶ σαρκικῇ, ἦν αὐτός ἐσπαργάνωσεν ὁ Κύ-
ριος αἷματι τίμιφ"²⁴³. Τό δονομα τῆς Μαρίας τῆς Παρθένου, κατά²⁴⁴
τὸν ιερόν Δαμασκηνόν, σημαίνει "Κυρία", "Κυρία γάρ ὅντως γέγονε
πάντων τῶν ποιημάτων τοῦ Δημιουργοῦ χρηματίσασα μήτηρ". Αὕ-
τη ἔγενετο ἀπαρχή "τῆς Ζωῆς παντὶ τῷ γένει"²⁴⁵. Μετά τὸν Εύαγ-
γελισμόν, ἡ Θεοτόκος οὐ μόνον ἀποτελεῖ εἰκόνα τῆς ητίσεως καὶ
τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἀποτελεῖ καὶ εἰκόνα τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ
μυστηρίου τῆς Ἔκκλησίας²⁴⁶.

Εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς πνευματικῆς ζωῆς ἡ Θεομήτωρ Μαρία θεω-
ρεῖται "ώσπερ αλησίς τοῦ ἀνθρώπου, αλησίς τῆς ἀνθρωπότητος, διότι
τι ἐν τῷ προσώπῳ αὐτῆς ἐνσαρκοῦται ἡ τῆς ἀνθρωπότητος ἀγιότης"²⁴⁷.

241.- Ἐπιφάνιος Κύπρου, Πανάργιον 78, 18 PG 42, 728.

242.- Ἀμβρόσιος, De Institutione Virginis, PG 15, 1555.

243.- Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς, Παιδαγωγός, Λόγος πρῶτος 6, SC.70, σελ. 186.

244.- Δαμασκ.Ι., E.O.P. Δ' 14, E.P.E., σελ. 480.

245.- Δαμασκ.Ι., Λόγος Β' εἰς τήν ιούμησιν 3, E.P.K., σελ. 154.

246.- Εύδοκιμοφ Π., L Orthodoxye, Deslée de Brouwver, I.S.B.N.,
σελ. 148-149.

247.- Μᾶρκος Ε., Η Παρθένος Μαρία κατά τοὺς Πατέρας τῆς Ἔκκλησίας
ἐν Al-Nour 1971, σελ. 323 (ἀραβιστὶ).

· Η ἀνθρωπότης δέν διαθέτει ίδιαν ἀγιότητα, ἀλλά μετέχει χάριτι εἰς τὴν ἄκτιστον ἀγιότητα τοῦ Θεοῦ διά τῶν ἐκλεκτῶν πιστῶν μελῶν της. · Η ἀρετή καὶ ἡ ἀγιότης τῆς Μαρίας εἶναι μοναδική: "τὴν μόνην καὶ νῷ καὶ ψυχῇ καὶ σώματι ἀειπαρθενεύουσαν"²⁴⁸ καὶ ὑπερβαίνει εἰς μετοχήν ἀγιότητος καὶ χάριτος κάθε ἄλλον ἄγιον: "Δοκῶ γάρ μοι ταύτην τὴν ἀγίων ἀγιωτέραν καὶ δοσίων ὁσιωτέραν"²⁴⁹. Διά ταύτης τῆς ὑψίστης τιμῆς τιμάται ἡ Θεοτόκος εἰς τά ἔργα τοῦ ιεροῦ Δαμασκηνοῦ, χωρὶς οὗτος νά καταλήγῃ οὕτε εἰς τὴν ἀποθέωσιν αὐτῆς, οὕτε εἰς τὴν λατρείαν αὐτῆς. Αὕτη ἡτο ἐπίγειος γυνή ὑποκειμένη εἰς τούς πειρασμούς καὶ ἐπιθέσεις τοῦ Σατανᾶ. Λανθασμένη εἶναι ἡ ίδεα ὅτι εἶναι τύπος τῆς θριαμβευούσης Ἔκκλησίας²⁵⁰, διότι ἡ Μαρία ἡτο μέλος τῆς στρατευομένης Ἔκκλησίας. Δύναται τις νά εἴπῃ ὅτι εἰς τὴν ἐπίγειον ζωήν της ἡτο τύπος τῆς στρατευομένης Ἔκκλησίας καὶ ὅτι εἰς τὴν κοίμησιν της ἔγινε τύπος τῆς θριαμβευούσης Ἔκκλησίας.

Τό πᾶν κινοῦν οἱ δαίμονες διά νά ἐμποδίσουν τὸν ἀνθρωπον εἰς τὸν πνευματικόν αὐτοῦ ἀγῶνα, ὁ δέ μή δύνοιται τά νοήματα αὐτοῦ²⁵¹ ἀποβαίνει νικητής. Διακρίνουσα εἰς βάθος τά νοήματα τοῦ διαβόλου ἡ Παρθένος ἀπεμάκρυνε κάθε λογισμόν ἐρχόμενον ἐξ αὐτοῦ

248.- Δαμασκ.Ι., Λόγος εἰς Γενέσιον 5, Ε.Π.Κ., σελ. 77.

249.- Δαμασκ.Ι., Λόγος Β' εἰς τὴν κοίμησιν 4, Ε.Π.Κ., σελ. 158.

250.- Nicolas M.J. Marie Mère du Sauveur, Desclée & Paris 1967, σελ. 114.

251.- Β' Κορ. 2, 11.

ὅπως δοκιμάσῃ αὐτήν: "Πάντα λογισμόν τρόφιμον καὶ ψυχοφελῆ
ἔλκουσά καὶ πάντα περιττόν καὶ ψυχοβλαβῆ πρὸν γεύσασθαι ἀ-
πομακρύνουσα"²⁵². Ἐπολέμει συνεχῶς κατά τοῦ Σατανᾶ, ἐκχέου-
σα τόν θυμόν αὐτῆς κατά μόνης τῆς ἀμαρτίας καὶ τοῦ κυρίαντος
αὐτήν²⁵³. Ἐπειδὴ ἡ ἀμαρτία εἶναι ἡ ἀστοχία τοῦ πεπλασμένου
νάζηση κατά τό θέλημα τοῦ πλαστούργοῦ, ἡ Μαρία ἔτρεψεν τόν
πόθον αὐτῆς πρός τόν Θεόν, ὃστε τό θέλημα αὐτῆς ἐγένετο θεο-
κυβέρνητον: "Ὄν θεῖον ἔμψυχον ἄγαλμα, ἐφ' ὃ δ δημιουργός ηύφράν-
θη θεός, νοῦν μέν ἔχον θεοκυβέρνητον καὶ μόνῳ θεῷ προσανέχον-
τα, ἐπιθυμίαν ἅπασαν τεταμένην πρός τό μόνον ἐφετόν καὶ ἀξιέ-
ραστον"²⁵⁴. Ἡ ψυχή αὐτῆς ἦτο ἀεί νήφουσα.

Ὡς ἐν τούτου, ὁ ἡμέτερος Πατήρ δέν προσπαθεῖ νά ἀπαριθμήσῃ
τάς ἀρετάς αὐτῆς, διότι αὐταί ἀναβλύζουν ἀπό τῆς συνταυτίσεως
τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς μετά τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ. Τήν Μαρίαν ἐτο-
πισθέτησεν ἡ τάστησίς αὐτή εἰς ὑψηλήν θέσιν, ὡς ἀρχέτυπον τῶν ἀρε-
τῶν, ὁδηγήτριαν καὶ στρατηγόν τῶν ἀνθρώπων²⁵⁵. Ἡ μεγαλειότης τῆς
ἀρετῆς τῆς Παρθένου Μαρίας ὑπερέχει πάντων: "Ιδού ἡ Ἀννα", γρά-
φει ὁ Ἱερός πατήρ Δαμασκηνός, "τίκτει παῖδα, οἷα πρότερον γέγονεν,
ούδ' αὖτις γενήσεται πάλιν"²⁵⁶. Αὕτη ἡ μοναδικότης τῆς ἀρετῆς αὐτῆς
κατέστησε τήν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων ἐφικτήν: "οὐ γάρ σεαυτῆς ἐνε-
κα γεγένησαι", λέγει ὁ Ἱερός Δαμασκηνός ἀπευθυνόμενος πρός τήν

252.- Δαμασκ.Ι., Λόγος εἰς Γενέσιον 9, Ε.Π.Κ., σελ. 90.

253.- Αὔτοί.

254.- Δαμασκ.Ι., Λόγος εἰς Γενέσιον 9, Ε.Π.Κ. σελ. 90.

255.- Ἐν προκειμένῳ, γράφει ὁ Εύδοκίμοφ Π., τά ἔξι: "Προηγεῖται
ἀπό τήν ἀνθρωπότητα καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι τήν ἀκολουθοῦν, φα-
νερώνει τήν δόδον καὶ τοποθετεῖται σὲ ἀριστη κατεύθυνση"

· Ἡ γυναίκα καὶ ἡ σωτηρία τοῦ κόσμου, Μετάφρ. Ματσούνα Ν.,
Θεσσαλονίκη 19, σελ. 311.

256.- Δαμασκ.Ι., Λόγος Α' εἰς τήν κοίμησιν, 6, Ε.Π.Κ., σελ. 116.

θεοτόκον, "είς τὸν βίον ἐλήλυθας, διπας τῷ παγκοσμίῳ ἔξυπηρετούστος σωτηρίᾳ, διπας ή ἀρχαία βουλὴ τοῦ Θεοῦ, τῆς τοῦ Λόγου σαρκώσεως καὶ τῆς ἡμῶν θεώσεως, διὰ σοῦ πληρωθῆ" ²⁵⁷.

"Εάν οἱ ἄγιοι δέν ἔκτελοῦν μόνον καθ' ἐκάστην ἡμέραν σταθερῶς τὴν ἀσκησιν καὶ τὴν ἐν τῷ ἀγαθῷ ἀδιάκοπον προκοπήν, ἀλλ' αὐξάνουν τὸν ζῆλον αὐτῶν, ὡς νά ἀρχίζουν διά ~~τοῦ~~ πρώτην φοράν, πόσῳ μᾶλλον ὑπερτέρα θά κτο ή ἐν θέωσει καθημερινή προκοπή αὐτῆς. Μολονότι ὁ μακαρισμός τῶν ἀνθρώπων ἐξαρτᾶται ἀπό τὴν θεάρεστον ή μή τελευτήν των, λέγει ὁ Ἱερός πατήρ, εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Παρθένου Μαρίας δέν ισχύει αὐτό, ἐφ' ὅσον δὲ ιδικός της μακαρισμός ἔγκειται εἰς τὴν ἐκ Πνεύματος Αγίου ἀσπορον σύλληψιν τοῦ Θεοῦ Λόγου, κατόπιν τῆς διποίας ἐξηκολούθει ἐν τούτοις νά προκόπτῃ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐν τῇ θεωρίᾳ τοῦ Θεοῦ." "Ομως, εἰ καὶ πᾶσι τοῖς τοῦ Θεοῦ θεραπεύονσιν, δν δὲ θάνατος μακαρίζεται, ἐν τοῦ τέλους τῆς πρός θεόν εύαρεστήσεως τὸ ἀσφαλές περιγίνεται· τούτου γάρ χάριν καὶ δὲ θάνατος αὐτῶν μακαρίζεται· τελείους γάρ αὐτούς καὶ μακαρίους δείκνυσι τὸ ἀτρεπτὸν τῆς ἀρετῆς χαριζόμενος, κατά τὸ φάσκον λόγιον· μή μακάριζε ἄνδρα πρό τελευτῆς αὐτοῦ· ἀλλ' οὐκ ἐπὶ σοὶ τοῦτο ληψόμεθα. Σοῦ γάρ μακαρισμός οὐχ δὲ θάνατος οὐδέ η μετάστασις τελείωσις γέγονεν, οὐδὲ αὖ πάλιν η ἐκδημία χαρίζεται τὴν ἀσφάλειάν τε καὶ ἀληθής βεβαίωσις η ἀσπορος σύλληψις, η θεία ἐνοίκησις, δὲ τόκος ὁ ἀφθορος γέγονεν" ²⁵⁸.

257.- Δαμασκ.Ι., Λόγος εἰς Γενέσιον 9, Ε.Π.Κ. σελ. 90.

258.- Δαμασκ.Ι., Λόγος Α' εἰς τὴν κοινησιν, 12, Ε.Π.Κ., σελ. 136.

Ούτε δ σπαραγμός, ούτε τό δλγος αύτης κατά τήν σταύρωσιν τοῦ Χριστοῦ δέν ύπεβάθμισαν τήν συνεχῆ κοινωνίαν αύτης μετά τοῦ θεοῦ." Άλλ' αὕτη ἡ μακαρία καὶ τῶν ύπερ φύσιν δωρεῶν ἀξιωθεῖσα τάς ἀδίνας, ἃς διέφυγε τίκτουσα, ταύτας ἐν τῷ τοῦ πάθους καὶ ρῷ ύπέμεινεν ύπό τῆς μητρικῆς συμπαθείας τῶν σπλάγχνων τόν σπαραγμόν ἀντλοῦσα καὶ δν θεόν ἔγνω διά γεννήσεως, τοῦτον ὡς κακούργον ἀναιρούμενον βλέπουσα ὡς ρόμφαια τοῖς λογισμοῖς· ἐσπαράττετο. Καὶ τοῦτό εστι, καὶ σοῦ δέ αύτης τήν ψυχήν διελεύσεται ρόμφαια,²⁵⁹ ἀλλά μεταβάλλει τήν λύπην ἡ χαρά τῆς ἀναστάσεως θεόν τόν σαρκὸν θάνατον αηρύττουσα"²⁶⁰. Οἱ ερός Δαμασκηνός δέν ἔρχεται οὗτε πλησίον τῆς γνώμης τοῦ Μοριγένους περὶ τοῦ σκανδαλισμοῦ τῆς Μαρίας ἐπὶ τῷ σταυρῷ²⁶¹, οὗτε πλησίον τῆς γνώμης τοῦ

259.- Λουκ.2,35.

260.- Δαμασκ.Ι.,Ε.Ο.Π. Δ'14,Ε.Π.Ε.,σελ.486.

261.- Οἱ Μοριγένης γράφει: "Προφητεύει οὖν δ συμεών καὶ περὶ αύτῆς τῆς ἀγίας Παρθένου Μαρίας, δτι παρεστῶσα τῷ σταυρῷ καὶ βλέπουσα τά γενόμενα καὶ ἀκούουσα τῶν φωνῶν τῶν φόνευτῶν, μετά τήν τοῦ Γαβριήλ μαρτυρίαν, μετά τήν μεγάλην τῶν θαυμάτων ἐπίδειξιν, γενήσεται τις περὶ τήν σήν ψυχήν σάλος ἐν διακρίσει... Αἰνίτεται δέ, δτι μετά τόν σκανδαλισμόν τόν ἐπὶ τῷ σταυρῷ γενόμενον τοῖς μαθηταῖς καὶ τῇ Μαρίᾳ ταχεῖά τις οἰασις ἐπακολουθήσει, βεβαιοῦσα αύτῶν τήν καρδίαν εἰς τήν ἐπ' αὐτόν πίστιν". Εἰς τό κατά Λουκᾶν, διμιλία ΙΖ, ἔκδ.Β.Ε.Π., τόμ15, Αθῆναι 1958, σελ.39.

Μεγάλου Βασιλείου περὶ τῆς σαθρότητος τῆς ἀνθρωπίνης φύσεώς
της²⁶².

Εἰς δέ τό δεύτερον ἔγκληματα εἰς τὴν κοίμησιν ἐπαναλαμβάνει
ὁ Ἱερός Δαμασκηνός τὴν θέσιν του ὅτι αὐτή ἡ μακαρία διέφυγε τάς
ἀδίνας τῆς γεννήσεως τοῦ Υἱοῦ της, ἀλλὰ τάς ἐδοκίμασε κατά τὸν και-
ρόν τοῦ πάθους: "Ἐδει τὴν ἐν τῷ σταυρῷ τὸν ἑαυτῆς Υἱόν κατοπτεύσα-
σαν καὶ τῆς ὁδῶν, ἃν τεκοῦσα διέφυγε, τὴν δομφαίαν δεξαμένην ἔγ-
κρδιον, τῷ Πατρὶ καθορᾶν συγκαθήμενον"²⁶³.

Ἡ λύπη καὶ τό ἄλγος κατά τὴν σταύρωσιν τοῦ Υἱοῦ της δέν ἔσαν
ὑποκριτικόν φαινόμενον, οὕτε ἀποτελοῦν ἔνδειξιν διακοπῆς τῆς πνευ-
ματικῆς αὐτῆς πορείας μετά τὴν ἡμέραν τοῦ Εὔαγγελισμοῦ.

Οὕτως "Ἔζη Θεῷ" ψυχῇ, νῷ καὶ σώματι, πρὸ καὶ μετά τὸν Εὔαγγελι-
σμόν της, καλοῦσα τό ἀνθρώπινον γένος νά φθάσῃ εἰς τὴν ὑψηλοτάτην
θέωσιν, ούχι ὡς θεά, οὕτε ὡς ὁμοούσιος τῷ Θεῷ, ἀλλὰ ὡς ἐτερούσιος,
ἔγένετο καθαρωτάτη πασῶν τῶν γενεῶν.

262.- Ὁ Μέγας Βασίλειος γράφει: "Ρομφαίαν δέ λέγει τὸν λόγον τόν
πειραστικόν, τὸν κοιτικόν τῶν ἐνθυμήσεων, τὸν διακινούμενον
ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἀριῶν τε καὶ μυελῶν (Ἐβρ.
4,12). Ἐπειδὴ τοίνυν πᾶσα ψυχή παρά τὸν καιρόν τοῦ πάθους
οἰονεῖ διακρίσει τινὶ ὑπεβάλλετο, κατά τὴν τοῦ Κυρίου φωνὴν
εἰπόντος ὅτι·"Πάντες σκανδαλίσθησθε ἐν ἐμοὶ" (Ματθ.26,31) ...
μετά τὸν σκανδαλισμόν, τὸν ἐπὶ τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ γενόμενον,
τοῖς τέ μαθηταῖς καὶ αὐτῇ τῇ Μαρίᾳ, ταχεῖά τις Ιασις ἐπακολου-
θήσει παρά τοῦ Κυρίου βεβαιοῦσα αὐτῶν τὴν καρδίαν εἰς τὴν ἐπ'
αὐτὸν πίστιν. Οὕτω γάρ εἶδομεν καὶ πέτρον μετά τὸ σκανδαλισθῆ-
ναι βεβαιότερον τῆς εἰς Χριστόν πίστεως ἀντισχόμενον. Τό δὲ ἀνθρώ-
πινον οὖσα σαθρόν διηλέγχθη, ἵνα τό ισχυρόν τοῦ Κυρίου δειχθῇ"
Ἐπιστολὴ 260 πρός τὸν ἐπίσκοπον Οπτίμον, Ε.Π.Ε.Θεσσαλονίκη
1973, σελ. 292-294.

263.- Δαμασκ.Ι., Λόγος Β' εἰς τὴν κοίμησιν 14, Ε.Π.Κ., σελ. 182.

Κ Ε Φ Α Δ Α Ι Ο Ν Δ'

·Η ύπερφυής παρθενία τῆς Μητρός τοῦ Θεοῦ.

"Η Καινὴ Διαθήκη μαρτυρεῖ σαφῶς τὴν ἐκ παρθένου γέννησιν,
ἥτις ἐκτοτε ἔγινε ἀναπόσπαστον στοιχεῖον τῆς ιαθολικῆς παραδό-
σεως"²⁶⁴ τῆς Ἐκκλησίας.²⁶⁵ Η ἐκ παρθένου γέννησις τοῦ Χριστοῦ προ-
φητεύεται εἰς τὴν Παλαιάν Διαθήκην.²⁶⁶ Επὶ παραδείγματι, ἡ προφη-
τεία τοῦ Ἡσαΐου²⁶⁷, τὴν δποίαν ἀναφέρει καὶ ὁ Εὐαγγελιστής Ματ-
θαῖος²⁶⁸: "Ιδού ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱόν καὶ
καλέσουσι τὸ δνομα αὐτοῦ Ἐμμανουὴλ".²⁶⁹ Η γυνὴ τίκτει φυσιολογικῶς,
καὶ οὐδέποτε ἡ παρθένος, ἐπομένως, ἡ τίκτουσα θά εἶναι παρθένος
καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν τὴν δποίαν τίκτει²⁷⁰. Οἱ λειροὶ Εὐαγγελισταὶ
τῆς Καινῆς Διαθήκης δηλώνουν τὴν διά Πνεύματος Αγίου σύλληψιν
τοῦ γίον τοῦ Θεοῦ²⁷¹, καὶ τὴν ἐκ παρθένου γέννησιν αὐτοῦ²⁷². Απο-
ροῦσα πᾶς, παρθένος αὕτη οὖσα, θά γεννήσῃ υἱόν, λαμβάνει τὴν ἀπάν-
τησιν, δτι δι' ύπερφυσικοῦ τρόπου καταλύοντος τὸν φυσικὸν νόμον θά
πραγματοποιηθῇ ἡ γέννησις: "Πᾶς ἔσται μοι τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γι-
νώσκω; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ Πνεῦμα" Αγιον ἐπελεύ-
σεται ἐπὶ σὲ καὶ δύναμις Υψίστου ἐπισκιάσει σοι"²⁷³.²⁷⁴ Η διὰ Παρθέ-
νος θά τέξη, χωρὶς νά μεταβληθῇ τι ἐις τὴν παρθενίαν αὐτῆς. Οἱ ἀρ-

264.- Florovsky G., Θέματα Ορθοδόξου Θεολογίας, ξαδ. "Αρτος Ζωής,
Αθήναι 1973, σελ. 125.

265.- Ησ. 7, 14.

266.- Ματθ. 1, 23.

267.- Παπαδόπουλος Στ., Αειπαρθενία τῆς Θεοτόκου, Θ.Η.Ε., τόμ. 1,
Αθήναι 1962, τ. 464.

268.- Λουκ. 1, 35, Ματθ. 1, 18.

269.- Ματθ. 1, 23, Δουκ. 1, 26, 27, 31.

270.- Δουκ. 1, 35.

χαιριστατοι πατέρες, ἔξασφαλίζοντες τό δόγμα τοῦτο ἐξ ἐπιθέσεων
ἐκ μέρους ἀρνητῶν καὶ αἰρετικῶν.

Οἱ ἄγιοι Ιγνάτιος Ἀντιοχείας συνδέει τὴν παρθενίαν αὐτῆς μετά
τοῦ μυστηρίου τῆς ἑνσαρκώσεως: "καὶ ἐλαύε τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰώ-
νος τούτου ἡ παρθενία τῆς Μαρίας καὶ ὁ τοκετός αὐτῆς ὅμοιῶς
καὶ ὁ θάνατος τοῦ Κυρίου. Τρία μυστήρια κραυγής, ἀτινα ἐν ἡσυ-
χίᾳ θεοῦ ἐπράχθη"²⁷¹. Εἰς τὴν ιδίαν ἐπιστολὴν ἐκφράζει τὰς ἀν-
τιρρήσεις αὐτοῦ κατά τῶν Δυτικῶν, οἵ διοῖτοι ἐπρέσβευον ὅτι ὁ
Χριστός εἶχε σῶμα ψυχικόν²⁷². Ἐκ τῆς ιδίας ταύτης "προέρχεται
δῆθεν ἀναγκαστικῶς... καὶ ἡ περὶ ἀειπαρθενίας τῆς μητρός του πί-
στις"²⁷³. Κατά τὰς ἀρχὰς τοῦ δευτέρου αἰῶνος, πολλοὶ χριστιανοί
ήρνουντο τόν θεῖον τῆς παρθένου τόκον, δπως οἱ ιουδαΐζοντες καὶ
οἱ αἰρετικοί, Ἐβιωναῖοι καὶ Νικολαῖται. Ἡ ἀρνησις αὕτη ἀποτελεῖ
ἐπιβεβαίωσιν τῆς περὶ παρθενίας τῆς Θεοτόκου πίστεως τῆς Ἐκκλη-
σίας". Ἀρνεῖται τις, μόνον δ, τι ἄλλοι ἥδη δέχονται"²⁷⁴. Οἱ τότε Πα-
τέρες καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας ἀντιμετώπισαν αύστηρῶς ταύτας
τὰς αἰρετικάς περὶ αὐτῆς γνώμας. "Θατε ἡ ἐπιβεβαίωσις τῆς παρθε-
νίας αὐτῆς νά ἀποβῇ ἀναπόσπαστον στοιχεῖον τῆς ἐν γένει πατερικῆς
γραμματείας: "σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἀγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθέ-
νου", εἶναι ἡ χαρακτηριστική φράσις τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως. Δέν
εἶναι ἀπλῶς ἐκθεσις ἐνός ιστορικοῦ γεγονότος, ἀλλ' εἶναι ἀκριβής ἐκ-
θεσις πίστεως, καὶ ἐπίσημος ὅμολογὰ πίστεως"²⁷⁵. "Εἶναι γνωστόν, ὅ-
τι οἱ ἀρχαιότατοι πατέρες δέν ἀπέδωσαν εἰς αὐτήν τόν δρον "ἀειπάρ-
θενος", διότι οὗτος ήτο ταύτοσημος μετά τοῦ δρού "παρθένος"²⁷⁶.

271.- Ιγνατίου Ἀντιοχείας, Εφ.19, SC, 1951, σελ.88.

272.- Αύτόθι, Εφ.18, Τραλλαινούς 9.

273.- Καλογήρου Ι., Ἡ Θεοτόκος κατά τὴν ὁρθόδοξην πίστιν,
Θεσσαλονίκη 1957, σελ.10.

274.- Αύτόθι.

275.- Florovsky G., Θέματα Ὁρθοδόξου θεολογίας, ἔκδ. "Αρτος ζωῆς,
Αθῆναι 1973, σελ.125.

276.- Σιώτου Μ., βλ. Καλογήρου Ι., Ἡ Θεοτόκος κατά τὴν ὁρθόδοξην
πίστιν, Θεσσαλονίκη 1957, σελ.29.

Διά τό παράδοξον τής διατηρήσεως τής παρθενίας καὶ κατά τόκον οἱ ἄγιοι πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἔγραψαν μετά περισσείας εἰς τά συγγράμματα αὐτῶν καὶ εἰς τάς ἀποφάσεις τῶν τοπικῶν καὶ οἰκουμενικῶν συνόδων, οὕτως ὅστε δέν δύνατί τις νά εὔρῃ θέσιν εἰς τά χωρία αὐτῶν εἰς τοῦτο ἐδῶ τό μέρος²⁷⁷.

277.- Ὁ μοριγένης, π.χ. σαφῶς καὶ ἀπεριφράστως ἐκφράζεται διά τήν διατήρησιν τῆς παρθενίας τῆς Θεοτόκου, ἀν καὶ δέν χρησιμοποιεῖ τόν δρον "Αειπάρθενος": "Εἰ ποτε οὖντοιοῦτοι λόγοι ὑπό αἰρετικῶν προαχθῶσιν, οὕτως ἀποκριτέον, δτι "πνεύματος ἄγίου" (Δουκ. 1, 41) πλησθεῖσα ἡ Ἑλισάβετ φησίν "εὐλογημένη σοί ἐν γυναιξεί" (Δουκ. 1, 42). Εἰ δέ εύλογηται ὑπό τοῦ Πνεύματος τοῦ ἄγίου, πῶς ἡρνήσατο αὐτὴν δ σωτήρ; Άλλ' ούδε ἔχουσιν αὐτὴν ἀποδεῖξαι, δτι συνουσίᾳ ἔχρησατο μετά τήν ἀπότεξιν τοῦ Σωτῆρος· οἱ γάρ υἱοί· Ιωσήφ ούκ ἤσαν ἀπό τῆς Μαρίας, ούδε ἔχει τις τοῦτο παραστῆσαι ἀπό τῆς γραφῆς.

"Καρπόν" δέ ("κοιλίας") (Δουκ. 1, 42) εἶπεν κατά τήν παράτοῦ Θεοῦ πρός τόν Δαυΐδ ἐπαγγελίαν τήν λέγουσαν "έκ καρποῦ τῆς κοιλίας σου θήσομαι ἐπί τόν θρόνον σου" (Ψαλμ. 131, 11) καλῶς δέ "καρπόν κοιλίας" τῆς Παναγίας παρθένου ἡ Ἑλισάβετ ὠνόμασε διά τό μή ἐξ ἀνδρός εἶναι τό κυριοφορούμενον, ἀλλ' ἐκ μόνης τῆς Μαρίας Πνεύματος ἄγίου ἐνοικήσαντος ἐν αὐτῇ καὶ τῆς τοῦ ὑψίστου δυνάμεως ἐπισκιασάσης αὐτῇ· οἱ γάρ ἐκ τῶν πατέρων τήν σποράν ἔχοντες ἐκείνων εἰσὶ καρποί, καθώς καὶ τῷ Δαυΐδ ἔρρηθη· "έκ καρποῦ τῆς κοιλίας σου" (Ψαλμ. 131, 11), τοῦτ' ἔστιν οἱ πρόγονοι τῆς Παναγίας Θεοτόκου καὶ αὐτοὶ ἐκ σπορᾶς ἀνδρῶν γεννηθέντες". Μοριγένους εἰς τό κατά Λουκᾶν, δμιιλία 2', ἔκδ. Β.Ε.Π., τόμ. 15, Αθῆναι 1958, σελ. 23.

Διά τήν ἀειπαρθενίαν τῆς Θεοτόκου γράφει δ ἄγιος Γρηγόριος δ Θεολόγος: "ῶς οὕτε τοῦ τόκου τήν παρθενίαν λύσαντος, οὕτε τῆς παρθενίας τῇ τοιαύτῃ κυριοφορίᾳ ἐμπροδών γενόμενος. Οπου γάρ πνεῦμα σωτηρίας γεννᾶται... ἀχρηστὸν πάντως τῆς σαρκός θέλημα", P.G. 46, 396.

Ἐκθέτων τὴν κοινήν περὶ ἀειπαρθενίας τῆς Θεοτόκου διδασκαλίαν τῶν ἀγίων πατέρων καὶ διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας, διερός Δαμασκηνός διατυπώνει αὐτήν ἀριστουργηματικῶς.

1.- Ἡ γενικωτέρα σημασία τῆς παρθενίας.

Διὰ νά κατανοήσῃ τις τὴν θεολογίαν τοῦ Ιεροῦ Δαμασκηνοῦ ἐν προκείμενῳ, πρέπει νά ἀνατρέξῃ εἰς τὴν ὑπάντοῦ ἀποδιδούμενην σημασίαν εἰς τὴν παρθενίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ εἰς τὴν ὑπέρ τοῦ γάμου ἔξαρσιν αὐτῆς. Εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν τονίζεται ἡ ἀξία τῆς ἀγαμίας, ἡ διόπια ταύτιζεται πρός τὴν παρθενίαν. Ο Κύριος δύνομάζει εύνουχισμόν τὴν κατάστασιν τῆς ἀγαμίας: "εἰσὶν γάρ εύνοῦχοι οἱ τινες μητρός ἐνεγγίθησαν οὕτως, καὶ εἰσὶν εύνοῦχοι οἱ τινες εύνουχίσθησαν ὑπό τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰσὶν εύνοῦχοι οἱ τινες εύνούχισαν ἑαυτούς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν" διυνάμενος χωρεῖν χωρείτω²⁷⁸.

Ο ἀπόστολος Παῦλος λέγει δτι δ χριστιανός ἀγαμος θά εἶναι ἀπερίσπαστος, ἐνῷ δ ἔγγαμος θά διασπᾶ τὴν προσοχήν του μεταξύ τοῦ πνευματικοῦ του καταρτισμοῦ καὶ τῶν φροντίδων διὰ τὴν οἰκογένειάν του: "θέλω δέ ὑμᾶς ἀμερίμνους εἶναι δὲ ἀγαμος μεριμνᾷ τά τοῦ Κυρίου, πᾶς ἀρέσῃ τῷ Κυρίῳ δέ γαμος μεριμνᾷ τά τοῦ Κυρίου, πᾶς ἀρέσῃ τῇ γυναικὶ"²⁷⁹. Εἰς τά Εὐαγγέλια τὸ ἴδεωδες τῆς ἀγαμίας περιγράφεται ὑπό τοῦ Κυρίου ὡς ἀγγειική κατάστασις, ὡς κατάστασις τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν μετά θάνατον ζωήν, ἐνῷ ἡ ἐπίγειος ζωή εἶναι ἡ ἔγγαμος ζωή²⁸⁰. Εἰς "Ἐπιστολὴν πρώτην πρός Κορινθίους" γράφει διερός Δαμασκηνός:

"Εἴ μέν τό καλόν ζητεῖς, φησί, καὶ σφόδρα ὑπερέχον, βελτίον μηδέ δλως δμιλεῖν γυναικί. Εἴ δέ τό ἀσφαλές καὶ βοηθοῦν σου τῇ ἀσθενείᾳ, ὡμίλει γάμῳ"²⁸¹.

278.- Ματθ. 19,12.

279.- Κορ. 7,23.

280.- Λουκ. 2 ,34-36.Πρβλ.Ματθ.22,30,Μάρκ.12,15.

281.- Εἰς ἐπιστολὴν πρώτην πρός Κορινθίους ,PG:95,612.

Οι Πατέρες τῆς Ἑκκλησίας καὶ οἱ ἑκκλησιαστικοί συγγραφεῖς διετύπωσαν διαφόρους γνώμας περὶ τῆς παρθενίας, καὶ ἡ Ἑκκλησία ἔχαρακτήρισε τὴν ἀγαμίαν προτιμότερον τοῦ γάμου.²⁸² Η παρθενία αὐτῇ καθ' ἐαυτήν δέν εἶναι οὔτε καλή οὔτε κακή ἀλλ' ἔξαρταται ἀπό τὸν σκοπὸν τὸν δοποῖον ἐπιδιώκει, δηλαδὴ ἡ κατά Χριστὸν παρθενία, εἶναι κυρίως πνευματική. Μολονότι οἱ Πατέρες τῆς Ἑκκλησίας τιμοῦν τὴν Ἑγκράτειαν καὶ τὴν παρθενίαν, θαυμάζουν ἀμφοτέρους τούς τρόπους ζωῆς, ἥτοι τὴν παρθενίαν καὶ τὴν Ἑγγαμον ζωήν.

Εἰς τὸ ἔργον του "Ἐκδοσις ἀκριβής τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως" ἀναφέρει ὅτι ἡ παρθενία ἐφυτεύθη εἰς τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐπολιτεύετοι ἐν παραδείσῳ "... ὡς ἡ παρθενία ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ἐφυτεύθη τῇ φύσει ἀνθρώπων ἐκ παρθένου γάρ γῆς ὁ ἀνθρωπὸς πεπλαστούργηται, ἐκ μόνου Ἀδάμ ἡ Εῦα ἔκτισται, ἐν παραδείσῳ παρθενίᾳ ἐπολιτεύετο" 282. Ο Ἀδάμ δέν εἶχε οὔτε καν ἀπαθή κοινωνίαν μετά τῆς

282.- Δαμασκ.Ι., Ε.Ο.Π. Δ' 24, Ε.Π.Ε., σελ. 544.

Εἰς τὰ σχόλιά του γράφει ὁ Ματσούνας Ν. τά ἔξῆς: "... Ἡ πάρθενία στὴν προκειμένη περίπτωση, θεωρεῖται ὀντολογικά καὶ οὐχὶ ἡθικά.²⁸³ Ἡ ἀρχέγονη κατάσταση τῆς ζωῆς χαρακτηρίζεται για τὴν αὐξησην καὶ τὴν προκοπή (ἢ τῇ δυνατότητα για' αὐτές), χωρὶς νά παρεμβάλλεται ἢ διάσπαση καὶ ἡ διαλυτική δύναμι τοῦ θανάτου.

Ο γάμος για τὴν ἐπίτευξη κοινωνίας καὶ παιδοποιίας εἶναι κάτι ἐπιγενέστερο ἀπό τὴν ζωή καὶ θεσμοθετεῖται για τὴν συγκράτηση καὶ τὴν αὐξησή της ἐναντίον τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου.²⁸⁴ Η κτιστή πραγματικότητα ἀλλωστε, ὡς φθαρτή, ἐφ' ὅσον χάσει τὴν ζωοποιό τροφοδότηση, δδηγεῖται στὴν αὐτοδιάλυση.

Ἐτοι ἡ παρθενική ζωή τοῦ μοναχοῦ ζητεῖ τὴν ἐπανεύρεση τῆς ἀκεραιότητος τῆς ζωῆς καὶ τῆς κοινωνίας καὶ δέν θεωρεῖ (ἢ δέν πρέπει νά θεωρεῖ) τὸν γάμο ὡς ἡθικῶς ἐπιλήψιμη πράξη ἢ τουλάχιστον ὡς ἀνεκτή για τίς ἀνθρώπινες ἀδυναμίες κατάσταση. Μιά τέτοια θεώρηση ἀδυνατεῖ νά ἐρμηνεύσει τὸ ἀρχικό καὶ ὀντολογικό νόημα τῆς παρθενίας, ὡς ἀκέραιας καὶ ὀλοκληρωμένης ζωῆς" γ χόλια εἰς Ε.Ο.Π., ἔκδ. Πουρναρᾶ Π., Θεσσαλονίκη 1976, σελ. 495 .

Εδας πρό τῆς παραβάσεως²⁸³. Μετά τὴν παρακοήν τῆς τοῦ Θεοῦ ἐντολῆς εἰσήχθη ὁ ἔγγαμος βίος, διά νά μή ἀναλαθῇ τὸ ἀνθρώπινον γένος: "Ματε διά τὸ μή ἐκτριβῆναι καὶ ἀναλαθῆναι τὸ γένος ἀπό τοῦ θανάτου ὁ γάμος ἐπινενόθται, ὡς ἂν διά τῆς παιδοποιίας τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων διασφέζηται"²⁸⁴. Ο Θεός ἐδημιούργησε τὸ ἄρρεν καὶ τὸ θῆλυ, διότι προέγνωσεν δτι θά υποταχθῇ ὁ ἀνθρωπὸς εἰς τὴν φθοράν²⁸⁵. "Τὰ ὑπό τοῦ Αδάμ λεχθέντα περὶ τῆς "εἰς σάρκαν μίαν" ἐνώσεως ἀνθρός καὶ γυναικός καὶ αὐξήσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους δέν σημαίνουν ὑπαρξιν τοῦ γάμου ἐν τῷ παραδείσῳ, δι' αὐτῶν προφητειῶς ὁ Αδάμ διετδε τὰ μέλλοντα νά συμβοῦν μετά τὴν πτῶσιν"²⁸⁶. Λοιπόν, ἡ διάκρισις τῶν φύλων ὑπῆρχε πρό τῆς εἰσόδου τοῦ θανάτου καὶ δέν προέκυψεν κατά τὴν στιγμὴν τῆς πτῶσεως. Ἐν τόύτοις, αἱ μείξεις, αἱ διοῖται ἐγένοντο ἐφικταὶ μόνον μετά τὴν πτῶσιν, ἀπέβησαν "φυσικαί" ἡδοναί, πλὴν οὐχὶ ἀναγκαῖαι²⁸⁷. Οθεν, ἡ Παρθένος Μαρία τυγχάνει ἡ μοναδική ἐπανοδος εἰς τὴν παραδεισιακήν κατάστασιν.

Εἰς τὴν Παλαιάν Διαθήκην, ἄγιοι τινες κατώρθωσαν νά ἀποκτήσουν μεγάλην ἀρετὴν διά τῆς ἀσκήσεως τῆς παρθενίας²⁸⁸, μολονότι ὁ γάμος ἀποτελεῖ "ἔννομον παραμυθίαν διά τὴν ἐκπτωτὸν ἀνθρωπότητα. Μετά τὴν ὑπό τοῦ Χριστοῦ κατάργησιν τοῦ θανάτου ἡ παρθενία ἐγένετο περισσό-

283.- Εἰς τό Περὶ αἰρέσεων ὁ Ἱερός Δαμασκηνός ἀναφέρει δτι οἱ Μεσσαλιανοὶ ἴσχυοιζονται δτι: "καὶ πρό τῆς παραβάσεως ἀπαθῶς ἐκοινώνησεν ὁ Αδάμ τῇ Εδᾳ" (PG.94,732).

284.- Δαμασκ.Ι.,Ε.Ο.Π. Δ'24,Ε.Π.Ε.,σελ.544.

285.- Αύτόθι, σελ.546, καὶ Β'30, σελ.272.

286.- Ζήση Θ., "Ανθρωπὸς καὶ κόσμος ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τοῦ Θεοῦ κατά τὸν Ἱερόν Χρυσόστομον, AB9, Π.Ι.Π.Μ., Θεσσαλονίκη 1971, σελ.136.

287.- Δαμασκ., Ι.,Ε.Ο.Π. Β'13,Ε.Π.Ε.σελ.222.

288.- Αύτόθι, Δ'24, σελ.546.

τερον ἐφικτή καὶ ἐπιθυμητή εἰς τούς ἀνθρώπους. Διά τῆς παρθενίας δὲ ἀνθρωπος ὑπερβαίνει τούς θεσμούς τοῦ κόσμου, καὶ τὸν φυσικὸν κανόνα τοῦ ἔκπτώτου ἀνθρώπου. Ὁ χριστιανός δέχεται τὴν παρθενίαν ὡς δῶρον τοῦ Θεοῦ καὶ χαρακτηρίζει τό δῶρον τόπτο ὡς κατάστασιν "ὑπέρ φύσιν", καὶ δχι παρά φύσιν. Ἐφ' ὅσον ἡ ἀγαμία τυγχάνει πολιτεύμα τῶν ἀγγέλων καὶ ἰδίωμα τῆς ἀσωμάτου φύσεως²⁸⁹, δλοκληροῦται δι' αὐτῆς ἡ πνευματική τελείωσις τῶν μετερχομένων αὐτήν. Ἡ παρθενία δέν ἀποτελεῖ ἔξωτερηκήν κατάστασιν τοῦ σώματος, ἀλλά τὴν εἰς τὸν Κύριον ἀφοσίωσιν δλοκλήρου τῆς ψυχοσωματικῆς ὑπάρξεως, κατάστασιν ἀπό τὰ ἐπίγεια κεχώρισμένης ψυχῆς, θυσίαν τῷ Θεῷ: "Ἡ παρθενία δέν περιορίζεται εἰς ὡρισμένην μόνον περιοχήν τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἀναφέρεται εἰς τὴν ὅλην ὑπαρξίν του"²⁹⁰. "Οθεν, εῦδηλον καθίσταται δτι ἐντός αλίματος πνευματικοῦ ἔρωτος ἀναπτύσσεται ἡ παρθενία "ψυχῆς τεκνογονίαν αὗξουσα, καὶ Θεῷ καρπόν ὕριμον τὴν προσευχήν προσάγουσα". "Τίμιος ὁ γάμος καὶ ἡ κοίτη ἀμόλυντος πόρνους δέ καὶ μοιχούς κρινεῖ ὁ Θεός"²⁹¹.

2.- Ἡ σωτηριώδης μοναδικότης τῆς παρθενίας τῆς Θεοτόκου.

"Αφ' οὗ ἡ παρθενία ἀποτελεῖ καθιέρωσιν τῆς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάρξεως πρός ἀποδοχήν τῆς ἀκτίστου ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ, ἡ Παναγία Θεοτόκος διετήρησεν ἀπόλυτον παρθενίαν, ὡς "Θεόν ἐγκόλπιον ὑποδέχεσθαι μέλλουσα"²⁹². Ως νοητή δέ, ἐδέμ, ἔζησε τὴν ἀληθινήν παρθενίαν, ἐπειδή δὲν οἶστον ἡ πρωτότοκος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐγεννήθη ἐξ αὐτῆς,

289.- Αὔτόθι, σελ. 548.

290.- Μαντζαρίδου Γ., Μέθεξις Θεοῦ, ἔκδ. Ὁρθόδοξος Κυψέλη, Θεσσαλονίκη 1979, σελ. 198.

291.- Δαμασκ.Ι., Ε.Ο.Π. Δ' 24, Ε.Π.Ε., σελ. 550, Εβρ. 13, 4.

292.- Αὔτόθι, Δ' 14, σελ. 480.

καθώς ή Εῦα ἐπλάσθη ἐκ τοῦ Αδάμ." "Ωσπερ γάρ ἔκεινη συναφείας ἔκτός ἐξ Αδάμ πεπλαστούργηται, οὕτω καὶ αὕτη τὸν νέον Αδάμ ἀπεκύησεν"²⁹³. Ἀπαραλλάκτως, ως δὲ θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τὸν άσθμον διά τῆς παρθένου Εὗας, οὕτως ή ζωὴ εἰσῆλθεν εἰς τὸν άσθμον διά τῆς παρθένου Μαρίας.

"Ο πρός τὸν Θεόν ἀδιάσπαστος προσανατολισμός τῆς ὑπάρξεως τῆς Μαρίας διετήρησε τὴν ἀγνότητα τοῦ τε σώματος καὶ τῆς ψυχῆς: "Εὗρε χάριτος ἀβύσσον ή σφαν τὴν δλιάδα τῆς διεπλῆς παρθενίας τηρήσασα, καὶ τὴν ψυχὴν γάρ παρθένον ἐτήρησεν οὐ τοῦ σώματος ἐλαττον"²⁹⁴. Η δέ μνηστεία αὐτῆς ἐγένετο πρός διαφύλαξιν τῆς παρθενίας καὶ ἔξαπάτησιν τοῦ ἔχθροῦ, διτις ἀποπλανᾷ τὰς παρθένους. Τό "ἀποβουνόδλημα" τοῦ ἔχθροῦ δηλοῖ· διτις ἐπετίθετο συνεχῶς πρός διαφθοράν τῆς παρθενίας αὐτῆς. Ἀλλὰ αὔτη δι' ἄγῶνος ὑπερίσχυσεν αὐτοῦ, μένουσα παρθένος σώματι καὶ ψυχῇ. "Ωστε ή σωματική παρθενικότης συνιστᾷ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψυχικῆς παρθενίας καὶ τῆς ἀμετατρέπτου ἀποφάσεως αὐτῆς νά προσφέρῃ τὴν ὑπαρξιν αὐτῆς εἰς τὸν Κύριον. Πλὴν τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, διετήρησαν τὴν παρθενίαν αὐτῆς διό τῶν τοῦ Σατανᾶ ἐπιθέσεων, δὲ τρόπος ζωῆς αὐτῆς, τὸ περιβάλλον εἰς τὸ διοῖν έμεγάλωσε καὶ ή ἐνάρετος διατριβή.

"Η ἐπισκίασις τοῦ Αγίου Πνεύματος κατά τὸν Εὐαγγελισμόν προσέδωκεν εἰς αὐτήν μοναδικὸν διακριτικόν γνώρισμα, τὸ διοῖν εἶναι ή Θεομητρότης. Τό γεγονός τοῦτο τυγχάνει μοναδικὸν εἰς τὴν ἴστορίαν τῆς

293.- Αύτόθι, σελ. 482.

294.- Δαμασκ. I., 1 κοίμ., Ε.Π.Κ., σελ. 118.

άνθρωπότητος.²⁹⁵ Η σύλληψις αύτῆς δέν έγένετο "διά θελήματος άνδρός, ἀλλά τοῦ Πατρός εύδοκίᾳ καὶ συνεργίᾳ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος".²⁹⁵ Ο λόγος τοῦ θεοῦ ἐδημιούργησε διά τὸν ἑαυτόν του σάρκα ἀπό τὴν σάρκα τῆς παρθένου, "οὐ σπερματικῶς, ἀλλά δημιούργικῶς διά τοῦ Ἀγίου Πνεύματος".²⁹⁶ Εφ' ἐκάστης τῶν γυναικῶν, ἡ σύλληψις γίνεται διά τῆς σπορᾶς τοῦ ἀνδρός αύτῆς, "καὶ ἡ σπορὰ ἔστιν ἡ ὑπόστασις, ἅμα τῇ συλλήψει χορηγούσης τῆς γυναικός τὰ οἰκεῖα αἴματα καὶ συναφείας γινομένης καὶ ἐν τοῦ ἀνδρός σπορᾷ ὑφισταμένης τῶν αἰμάτων καὶ αύτῆς τῆς σπορᾶς γινομένης αὐτοῖς ὑποστάσεως, ἑαυτῇ τε καὶ γυναικείοις αἷμασι τῆς σπορᾶς γινομένης".²⁹⁷ Επὶ τῆς παρθένου τοῦτο δέν ἐπιγιαματοποιήθη, διότι θά ἔχανεν, ἐκτός τῶν ἄλλων, τὴν παρθενίαν αύτῆς.²⁹⁸ Η σύλληψις τῆς Μαρίας ἐγένετο διά τῆς ἐπισκιάσεως τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, τό διότον ἀπετέλεσεν "οἰονεί θεῖον σπόρον".²⁹⁹ Εξ αύτῆς ἐπλασε διά τὸν ἑαυτόν του βρέφος,³⁰⁰ ἦτοι ἐσαρκώθη ἀσπόρως, ἀτρέπτως καὶ ἀμεταβλήτως ὁ Υἱός.³⁰¹ Ο ιερός πατήρ ἀντιτίθεται σφοδρῶς εἰς τό δυσσεβές δόγμα τῶν Μεσσαλιανῶν, διότι σπέρμα καὶ λόγος ἐπεσεν εἰς τὴν Μαρίαν.³⁰² Τὴν παρθενίαν αύτῆς διετήρησεν ἡ ἐπισκιάσις τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, ἐπειδὴ ἡ σύλληψις διά ὄκοῆς ἐγένετο.³⁰³ Οὕτως, ἡ θεοτόκος ἐπέτρεψεν εἰς τό Ἀγιον Πνεῦμα νά κατοικήσῃ ἐν αὐτῇ καὶ νά γεννηθῇ ἀπάτωρ Ἐκεῖνος, δοτις εἶναι ἀμήτωρ ἐκ τοῦ Πατρός.³⁰⁴

295.- Δαμασκ.Ι., Ε.Ο.Π.Δ' 14, σελ. 482.

296.- Αύτόθι Γ', 2, σελ. 286.

297.- Δαμασκ.Ι., Κατά τῆς αἰρέσεως τῶν Νεστοριανῶν, PG. 95, 221.

298.- Αύτόθι;

299.- Δαμασκ.Ι., 2 κοίμ. 2, Ε.Π.Κ., σελ. 152.

300.- Δαμασκ.Ι., Περὶ αἰρέσεων, P.G. 94, 732.

301.- Δαμασκ.Ι., Ε.Ο.Π. 14, Ε.Π.Ε., σελ. 484.

302.- Αύτόθι, σελ. 428.

Ἐπειδὴ ἡ παρθενία, κατά τόύς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ὁ
ἰδιαγικός τρόπος ζωῆς, διότι δὲν συνδέεται πρός τήν φθοράν, ἢ ἐκ
παρθένου γέννησις τοῦ Χριστοῦ ἔχει βαθύ νόημα.

Αἱ συνέπειαι τῆς ἀμαρτίας τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εῆς δέν περιωρί-
σθησαν εἰς αὐτούς, ἀλλ' ἐπεξετάζησαν καὶ εἰς τούς ἀπογόνους. Τοῦτο
ἀποτελεῖ τὸ βασικόν διδάγμα τοῦ ἀποστόλου Παύλου εἰς τὴν Ἰερός
·Ρωμαίους ἐπιστολὴν του, ἐνθα γράφει: "ῶσπερ δι' ἐνδές ἀνθρώπου ἡ ἀ-
μαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν καὶ διὰ τῆς ἀμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ
οὗτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διεῆλθεν, ἐφ' ὃ πάντες ἥμαρτον"³⁰³.
Οὐθεν, ὁ θάνατος εἶναι καρπός τῆς ἀμαρτίας· μέ τὴν ἀμαρτίαν ἡ φύσις
τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου διαφέρει τῆς τοῦ πρωτοπλάστου, διότι τὸ σῶ-
μα κατέστη θνητόν καὶ παθητόν. Οὐδεὶς γεννόμενος εἶναι ἀπηλλαγμένος
τοῦ φορτίου καὶ τῶν καρπῶν τῆς ἀμαρτίας. Οἱ Ἱερός πατέρες γράφειν εἰς
τὴν ἑρμηνείαν τῆς πρός ·Ρωμαίους ἐπιστολῆς τοῦ ἀποστόλου Παύλου: "Τό
ἐφ' ὃ, ἀντὶ τοῦ δι' οὗ λέγει δέ, δτι ὕσπερ ἐκείνου πεσόντος, τούτεστι
τοῦ Ἀδάμ, καὶ οἱ μὴ φαγόντες ἀπό τοῦ Εύλου, γεγόνασιν ἐξ ἐκείνου πάν-
τες θνητοί· οὕτω καὶ ἀναστάντος Χριστοῦ καὶ ἐγερθέντος, πᾶν τὸ σῶμα
τῆς ἀθανασίας μετέλαβεν"³⁰⁴.

303.- ·Ρωμ.5,12.

304.- Εἰς ·Ρωμ.·Ἐρ. P.G.95,478.Βλ. ·Ρωμανίδου I., Τό Προπατορικόν ἀμάρ-
τημα, ἔκδ. Πούρναρά II., Θεσσαλονίκη 1970, σελ. 152-155.

- Meyendorf J., Byzantine Theology, ἔκδ. Mowbrays & Oxford 1975,
σελ. 143-146.

- Ζήση Θ., "Ἀνθρωπος καὶ κόσμος ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τοῦ Θεοῦ κατά
τὸν Ἱερόν Χρυσόστομον, Π.Ι.Π.Μ.1971, σελ. 116-127.

‘Ως διά τοῦ Αδάμ εἰσῆλθεν εἰς τόν κόσμον ἡ ὀμαρτία, ἐμεινεν
μέχρι τῶν καιρῶν τῆς ἐπιδημίας τοῦ Χριστοῦ.’ Η αληρονομουμένη
ὅμως φθορά καταργεῖται ὑπό τῆς ἐκ παρθένου γεννήσεως τοῦ Χρι-
στοῦ. Ο θάνατος ἐβάσιλευσεν ἀπό τοῦ Αδάμ μέχρι τῆς συλλήψεως
τῆς παρθένου ἐκ τοῦ Αγίου Πνεύματος. Μέ τὴν νέαν κτίσιν ἢ πεπτω-
κυῖα ἀνθρωπότης ἀνήχθη εἰς υἱοθεσίαν, ἐλυτρώθη, ἡγιάσθη, ἐδικαίω-
θη, καὶ κατέστη συγκληρονόμος καὶ συμμέτοχος τῆς βασιλείας τοῦ
δευτέρου Αδάμ, τοῦ Χριστοῦ.

“Γεννώμενος δὲ Χριστός ἐκ τῆς Μαρίας, ἐπὶ τῆς παρθενίας, τῆς δι-
πούιας προσκρούει καὶ διακόπτεται ὁ ἀπό τοῦ Αδάμ μέχρι αὐτῆς βα-
σιλεύσας θάνατος, καθίσταται ἀμέτοχος... τοῦ θανάτου... καὶ προβάλ-
λεται ὡς ἀπαρχή καὶ καινὴ δύζα τῆς καινῆς κτίσεως... ἦδη ὅμως ἡ
θεοτόκος διὰ τῆς παρθενίας της ἔθεσε τὴν τελείαν εἰς τὴν γραμμήν
τοῦ θανάτου... δὲ Χριστός γεννώμενος ἐκ παρθένου... είναι μέν ἀμέ-
τοχος... τοῦ θανάτου, συγχρόνως ὅμως καθίσταται καὶ ἡ ἀπαρχή τῆς
καινῆς κτίσεως”³⁰⁵.

Πᾶς ἔγεννήθη ἡ ἀπαρχή τῆς καινῆς κτίσεως, χωρὶς νά παραβλάψῃ
τῆς παρθενίας τά σήμαντρα;

Τό μυστήριον τοῦτο είναι κεκρυμμένον ἀφ’ ἡμῶν: “πᾶς ἐαυτόν κε-
νώσας δὲ μονογενής γίνεται καὶ θεός, ἀνθρωπός γέγονεν ἐκ παρθενικῶν
αἰμάτων... ἀγνοοῦμεν καὶ λέγειν οὐ δυνάμεθα”³⁰⁶. Τόν νοῦν τοῦ ἀνθρώ-
που ὑπερβαίνουν τά γεγονότα ταῦτα: “Πάντων γάρ σοι τῶν ὑπέρ ουν
ἀγαθῶν ἀρχή καὶ μεσότης καὶ τέλος ἀσφάλειά τε καὶ ἀληθής βεβαίω-
σις ἡ ἀσπορος σύλληψις, ἡ θεία ἐνοίκησις, δὲ τόκος δὲ ἀφθορος γέγο-

305.- Μαντζαρίδου Γ., ΜΕΘΕΞΙΣ Θεοῦ, Θεσσαλονίκη 1979, σελ. 207-208.

306.- Δαμασκ. Ι., Ε.Ο.Π. Α', Ε.Π.Ε., σελ. 60.

νεν"³⁰⁷. Περιγράφων τό της ἀσπόρου συλλήψεως μυστήριον δὲ ἡμέτερος συγγραφεύς, ὃ παίνεσσεται ἀναλογίαν τινά μεταξύ τοῦ τρόπου τῆς τοῦ ἀρτου καὶ τοῦ οἶνου μεταβολῆς εἰς σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Σωτῆρος καὶ τοῦ τρόπου τῆς δημιουργίας τῆς θείας σαρκὸς εἰς τὰ τῆς παρθένου σπλάγχνα, ἅτινα ἀμφότερα πραγματοποιοῦνται διά τοῦ Ἀγίου Πνεύματος "καὶ πλέον οὐδέν γινώσκομεν"³⁰⁸. Ομιλῶν δέ περὶ τῆς ἐν τῷ τόκῳ παρθενίας αὐτῆς, δὲ χρυσορόδας βεβαιοῦ ἐπιμόνως ὅτι πᾶσα παρθένος κατά τὸν τόκον λυμαίνεται τὴν παρθενίαν αὐτῆς, ἡ Μαρία ὅμως μένει παρθένος πρό τοῦ τόκου, τὴν ὥραν τοῦ τόκου καὶ μετά τὸν τόκον³⁰⁹.

"Ο. Ιησοῦς χριστός ἔγεννήθη κατά τὸν νόμον τῆς κυριεως, ἀφοῦ κυρούμενος συνεπλήρωσεν ἐννέα μῆνας "καὶ τῷ δεκάτῳ ἐπιβάς"³¹⁰. "Η δέ γέννησις διά τῆς συνήθους τῶν τικτομένων ἐξόδου, εἴ καὶ τινες μυθολογοῦσι διά τῆς πλευρᾶς αὐτόν τεχθῆναι τῆς θεομήτορος, οὐ γάρ ἀδύνατος ἢν διά τῆς πύλης διελθεῖν καὶ τάύτης μὴ παραβλάψαι τὰ σήμαντα"³¹¹. "Ἄρα τὰ κατά τὴν ἐνανθρώπησιν θαυμαστά γεγονότα εἶναι φυσικά καὶ ὑπερφυσικά³¹². Εάν ἡσαν ὅλα τὰ γεγονότα ὑπερφυσικά θά ἦτο ἡ ἐνανθρώπησις δοκητική, καὶ ἡ Μαρία ἐπομένως δέν θά ἦτο μήτηρ Θεοῦ. Αντιθέτως, ἐάν ὅλα ἡσαν φυσικά δὲ ἐνανθρωπήσας δέν θά ἦτο Θεός. Ο. ἡμέτερος διδάσκαλος συναποδέχεται τὸ φυσικόν καὶ τὸ ὑπερφυσικόν στοιχεῖον, διά νά φανερώσῃ καὶ νά ἀποκαλύψῃ τὸ βάθος τοῦ μυστηρίου τούτου.

307.- Δαμασκ.Ι., 1 κοίμ.12, Ε.Π.Ε., σελ.136.

308.- Δαμασκ.Ι., Ε.Ο.Π. Δ'13, Ε.Π.Ε., σελ.468.

309.- Δαμασκ.Ι., 2 κοίμ.2, Ε.Π.Ε., σελ.148.

310.- Δαμασκ.Ι., Ε.Ο.Π. Δ'14, Ε.Π.Ε., σελ.482.

311.- Αὐτόθι, σελ.484.

312.- Αναγνωστοπούλου Β., "Η περὶ τῆς θεοτόκου διδασκαλία τοῦ Δαμασκηνοῦ. Τιμητικός τόμος ἐπί τῇ 45ετηρίδι ἐπιστημονικῆς δράσεως καὶ τῇ 35ετηρίδι τακτικῆς καθηγεσίας" Αμέλια Ε. Αλιβιζάτου, Αθῆναι 1958, σελ.571.

Τό ζήτημα τῆς μετά τόν τόκον παρθενίας τῆς Μαρίας εἶναι τό προβληματικότερον εἰς τὴν χριστιανικήν ιστορίαν, διότι πολλοί χριστιανοί πιστεύουν εἰς τὴν μή μετά τόν τόκον τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ διατήρησιν τῆς παρθενίας αὐτῆς. Ἀντιθέτως, οἱ πατέρες τῆς Ἑκκλησίας, ως καὶ δὲ Δαμασκηνός, τρέφουν πίστιν εἰς τὴν μετά τόν τόκον ἀναγκαιότητα τῆς παρθενίας αὐτῆς, ἐπειδὴ ἐγένετο τοῦ Χριστοῦ ἡ νύμφη καὶ δὲ θρόνος, "ῷ παρειστήκεισαν θρόνοι, ἥγουν οἱ ἄγγελοι, τόν ἑαυτόν δρῶντες δεσπότην· καὶ Κύριον καὶ δημιουργὸν ἐποχούμενον"³¹³. Ἡ θεομήτωρ προσεκολλήθη ἀχωρίστως πρός τόν υἱόν αὐτῆς, εἰς τὴν στάύρωσιν διακατείχετο ἀπό φοβεράς σκέψεις, βλέπουσα αὐτόν ἀναιρούμενον ὡς καιοῦργον. Μετά τὴν ἀνάληψιν τοῦ υἱοῦ τῆς τυγχάνει μήτηρ τῶν πιστῶν. Ὅπερασπιζόμενος τὴν μετά τόν τόκον παρθενίαν αὐτῆς, ἐμφαντικῶς τονίζει δὲ ιερός ἀνήρ δτι δὲ Χριστός ὡς πρωτότοκος δέν ἐίχεν ἀδελφούς. "Αὐτός γάρ μόνος ἐν μόνῳ πατρός μονογενής καὶ (μόνος ἐκ) μόνης μητρός"³¹⁴. Ἐν προκειμένῳ, δὲ ὅρος "πρωτότοκος" σημαίνει "μονογενής". Ἀλλην ἔννοιαν δίδει δὲ ιερός πατήρ εἰς τὴν πρωτοτοκίαν τοῦ Χριστοῦ, γράφων "ἄγιος Ισαχρός, δὲ γίδας τοῦ Θεοῦ, θεός δὲ μονογενής, σε πρωτότοκον προαγαγών ἐκ στείρας μητρός σήμερον, ὅπως μονογενής ὅν ἐκ πατρός καὶ πρωτότοκος πάσης κτίσεως, μονογενής ἐν σοῦ γεννηθῆ παρθένου μητρός, πρωτότοκος ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς παραπλησίως ἡμῖν ἐν σοῦ μετεσχηκώς αἷματος καὶ σαρκός"³¹⁵. Πῶς θά κατεδέχετο συνουσίαν ἀνδρός, ἐφ' ὅσον θεόν ἐγέννησε καὶ τό μέγα μυστήριον ἐγνώρισεν; "Ἄπαγε, οὐ σωφρονοῦν-

313.- Δαμασκ.Ι., 1 κοίμ.9, Ε.Π.Κ., σελ.122.

314.- Δαμασκ.Ι., Γενέσιον 10, Ε.Π.Κ., σελ.94.

315.- Αὐτόθι,

τος λογισμοῦ τά τοιαῦτα εἶπεν, μή δτι καί πράττειν"³¹⁶. Οὕτω παραμένει παρθένος μέχρι θανάτου, χωρὶς νά συνευρεθῇ πμετ' ἄνδρος"³¹⁷.

Βασιζόμενος ἀκριβῶς εἰς τό ἐπίμαχον χωρίον "καὶ οὐκ ἔγίνωσκεν αὐτὴν ἔως οὗ ἔτεκε τόν γίνονταν αὐτῆς", γράφει δτι ἡ λέξις "ἔως" τήν μέν τοῦ ὥρισμένου χρόνου προθεσμίαν σημαίνει, οὐκ ἀποφάσκει δέ τό μετά ταῦτα, φησί γάρ ὁ Κύριος "ἴδού ἔγώ μεθ' ὑμῶν είμι πάσας τάς ἡμέρας ἔως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος", οὐχ ὡς μετά τήν τοῦ αἰῶνος συντέλειαν χωρισθησόμενος. Φησί γοῦν ὁ Θεῖος ἀπόστολος: "καὶ οὕτω πάντοτε σύν Κυρίῳ ἐσόμεθα" μετά τήν κοινήν ἀνάστασιν λέγων³¹⁸. Οὕτως, ἀνήρεσεν δὲ Δαμασκηνός τάς αἰρέσεις, αἴτινες διαβάλλουν τήν μετά τόκον παρθενίαν τῆς μητρός τοῦ Θεοῦ, διπλας ἡ τῶν Ἀντιδικοματιαντῶν "οἱ τὴν ἀγίαν Μαρίαν, τὴν Ἀειπάρθενον μετά τό τόν σωτήρα γεννῆσαι, τῷ Ιωσήφ συνήφθαι λέγοντες"³¹⁹.

Εἰς τό μνημονευθέν ἀνωτέρω ἀρθρον τοῦ Β.'Αναγνωστοπούλου τονίζονται τά ἐξῆς: "Τό ἀειπάρθενον εἶναι, κατά τόν Δαμασκηνόν, χαρακτηριστικόν ἐνός μόνον προσώπου, μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, καὶ τό πρόσωπον αὐτό εἶναι ἡ μήτηρ τοῦ Θεοῦ, ἡ παρθένος Μαρία ὡς οὐ πρότερον γέγονεν, οὐδὲν πάλιν γενήσεται". Η σωτηριώδης μοναδικότης τῆς παρθενίας τῆς Μαρίας καθίστησιν αὐτήν θεμέλιόν τε καὶ εἰκόνα τῆς τῶν ἀνθρώπων παρθενίας: 'Σύ ιερέων καύχημα... παρθενίας πολυφόρον φύτευμα. Διά σοῦ γάρ τό κάλλος τῆς παρθενίας πεπλάτυνται'³²⁰.

316.- Δαμασκ.Ι., Ε.Ο.Π. Δ'14, Ε.Π.Ε., σελ. 486.

317.- Αύτόθι, σελ. 484...

318.- Αύτόθι.

319.- Δαμασκ.Ι., Περὶ αἰρέσεων 94, 728.

320.- Δαμασκ.Ι., Γενέσιον 11, Ε.Π.Κ., σελ. 98.

Συμπερασματικῶς δυνάμεθα νά εἶπωμεν ὅτι ή μέν ἀνάβασις τοῦ νοῦ αὐτῆς πρός τὴν ἐποπτείαν τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἀφ' ἐνός καὶ ή ἐπισκίασις τοῦ Ἀγίου Πνεύματος ἀφ' ἑτέρου καθιστᾶσι τὴν Θεοτόκον ἵκανήν νά πραγματοποιήσῃ τὴν πλήρη τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς παρθενίαν. Αὕτη ή διπλῇ παρθενίᾳ ἀποκατέστησε τὴν τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς ἀρμονίαν, ἥτις ἡτο τό γνώρισμα τῆς προπτωτικῆς καταστάσεως. Διέδτε ή τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου τραγῳδία ἔγκειται εἰς τὴν υἱότητα, τοῦ σώματος ἐπὶ τῆς ψυχῆς, εἰς τὴν ψυχοσωματικήν διάσπασιν τοῦ ἑγώ, καὶ εἰς τὴν τυραννίαν τῶν παθῶν.

'Η μήτηρ τοῦ Θεοῦ ἐφανέρωσε διὰ τῆς ἀειπαρθενίας αὐτῆς τό
ὑψίσης καὶ τὴν ἀγιότητα, οὐ μόνον τοῦ σώματος, ἀλλά καὶ τῆς ψυχῆς,
ἀξιωθεῖσα νά δώσῃ εἰς τὸν Χριστόν σῶμὰ ἀπό τοῦ σώματος αὐτῆς
καὶ αἷμα. ἀπό τοῦ αἵματος αὐτῆς.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Ε'

·Η θεομητρότης τῆς Θεοτόκου.

"Τό δνομα τῆς Θεοτόκου ἀπαν τό μυστήριον τῆς οἰκονομίας συνίτησι" ³²¹. Τό δόγμα τῆς σαρκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου συνεπάγεται τὴν θεολογίαν τῆς Θεομητρότητος τῆς παρθένου. ·Η μήτρα αὐτῆς ἔχωρησε τὸν Θεόν, μέ δὲ τὴν ἀρρητὸν δόξαν αὐτοῦ, δηλαδή ἔχωρησε ἀπαν τό πλήρωμα τῆς θεότητος ³²². ·Η θεομητρότης αὐτῆς ἀποτελεῖ θεμελιώδη ἔκφανσιν τοῦ μεγάλου μυστηρίου τοῦ θεανθρώπου. ·Ο τὴν θεομητρότητα αὐτῆς ἀρνούμενος ἀντιτίθεται πρός τό μέγα μυστήριον τῆς εὔσεβείας. ·Ο ὄρος "θεοτόκος" εἶναι χριστολογικός καὶ μαρτυρεῖ τὴν θεομητρότητα αὐτῆς, ἥτις δέν περιορίζεται ἀποκλειστικῶς εἰς τό ἀνθρώπινον τοῦ Λόγου κεχωρισμένως τοῦ θείου. ·Η θεοτόκος δηλαδή δέν ἔγεννησε ψιλόν ἀνθρωπον: "θεοτόκον δέ κυρίως καὶ ἀληθῶς τὴν Ἀγίαν Παρθένον κηρύττομεν, ὡς γάρ Θεός ἀληθῆς ὁ ἐξ αὐτῆς γεννηθεῖς, ἀληθῆς θεοτόκος ἢ τὸν ἀληθινὸν Θεόν ἐξ αὐτῆς σεσαρκωμένον γεννήσασα. Θεόν γάρ φαμεν ἐξ αὐτῆς γεγεννήσθαι... οὐ γάρ ἀνθρωπον ψιλόν ἔγεννησεν ἢ Ἀγία Παρθένος, ἀλλά Θεόν ἀληθινόν" ³²³. ·Η θεοτόκος δέν ἔγεννησε τὸν Λόγον φανταστικῶς, διότι ἢ ἀνθρωπίνη αὐτοῦ φύσις εἶναι δόμοούσιος ἡμῖν καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀληθινὸν καὶ πρότης Ἀναστάσεως ἥτο δεκτικόν πάθους καὶ φθορᾶς. "Οὐκ οὐρανόθεν τό σῶμα καταγαγόντα, καὶ ὡς διὰ σωλῆνος δι' αὐτῆς παρελθόντα, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς δόμοούσιον ἡμῖν σάρκα ἀναλαβόντα καὶ ἐν αὐτῷ ὑποστήσαντα. Εἰ γάρ οὐρανόθεν τό σῶμα κεκόμισται καὶ ούκ ἐκ τῆς καθ' ἡμᾶς φύσεως εἴληπται, τίς χρεία τῆς ἐνανθρωπήσεως;" ³²⁴. ·Η ἀγία παρθένος δέν ἥτο Χρι-

321.- Δαμασκ.Ι.,Ε.Ο.Π.Δ'12,Ε.Π.Ε.,σελ.433.

322.- Κολ.2,9.

323.- Δαμασκ.Ι.,Ε.Ο.Π.12,Ε.Π.Ε.,σελ.332.

324.- Αὐτόθι.

στοτόνος, διέτι ή θεότης τοῦ Λόγου συνεδέθη ἐξ ἀρχῆς ὑποστατικῶς μετά τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τὴν διότιαν ἐξ αὐτῆς ἀνέλαβε:

"Θεόν δέ φαμεν ἐξ αὐτῆς γεγεννησθαι, ούχ ως ἐξ αὐτῆς ἐσχηδτα τὴν ἀΐδιον τῆς θεότητος ὑπαρξειν"³²⁵. "Θατεὶ ή μήτηρ τοῦ Λόγου συνάπτεται μετ' αὐτοῦ διά προσωπικοῦ δεσμοῦ. Οἱ ἀποχωρισμός τῶν δύο προσώπων ἀποτελεῖ διάρρηξιν καὶ σχίσιν τοῦ μυστηρίου τούτου. Τό σῶμα, τό διότιον ἐξ αὐτῆς ἀνέλαβε, ταύτιζεται πρός τό ἔγειρόμενον ἐκ νεκρῶν σῶμα, τό ἀνυψούμενον εἰς τὸν οὐρανούς σῶμα καὶ τό θεόποιον εἰς τὰ μυστήρια σῶμα.

Διά νά κατανοήσωμεν ὁρθῶς τὴν θέομηχρότητα αὐτῆς πρέπει νά ἀνατρέξωμεν εἰς τὴν ἔξετασιν τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως καὶ τῶν χριστολογικῶν αἰρέσεων, αἱ διότια ἀρνοῦνται εἶτε τὴν θεότητα, εἶτε τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ Χριστοῦ.

1.- Ἡ ὑποστατική ἔνωσις.

"Ο Λόγος τοῦ θεοῦ, δι συναίδιος τῷ Πατρὶ, δι "ἐξ αὐτοῦ ἀρρεύστως καὶ ἀχρόνως γεννώμενος, ούδεποτε τοῦ πατρός χωριζόμενος, τέλειος θεός, τῷ γεγεννηότι κατά πάντα δύμοιος, πλὴν τῆς ἀγεννησίας"³²⁶, κατέρχεται εἰς τὴν γῆν διά τὸν πεπιωότα ἀνθρωπὸν "ἐν τῇσι ἀγίᾳς ἀειπαρθένου Μαρίας τῆς θεοτόκου κυνθεὶς ἀρρήτως καὶ ἀρρύπως"³²⁷, ἵνα πάλιν αὐτῷ χαρίσηται ἀθανασίαν"³²⁸. "Διά τοῦ διότιος ἐνηθρώπησε, καὶ οὐχ δι Πατήρ, ούδε τὸ Πνεῦμα... Πατήρ δι πατήρ ἦται οὐχ Υἱός. Υἱός δι Υἱός καὶ οὐ Πατήρ. Πνεῦμα ἄγιον τὸ Πνεῦμα καὶ οὐ Πατήρ ούδε δι Υἱός. Ἡ γάρ ιδιότης ἀκίνητος. Ἡ πᾶς δὲ ιδιότης κινουμένη ή μεταπίπτουσα. Διά τοῦτο δι Υἱός τοῦ θεοῦ καὶ Υἱός γίνεται ἀνθρώπου, δι σαρ-

325.- Δαμασκ.Ι., Πρός ἐπίσκοπον δῆθεν τοῦ Δαραίας τόν Ιακωβίτην,
P.G.94,1484.

326.- Δαμασκ.Ι., Λόγος εἰς τὸ ἄγιον Σάββατον, PG.96,605.

327.- Δαμασκ.Ι., Περὶ τῆς Ἀγίας Τριάδος, PG.96,9.

328.- Αὐτόθι.

καθείς ἐκ τῆς ἀγίας παρθένου, καὶ οὐκ ἔξεστη τῆς ιὲ ιαῆς ἴδεστη-
τος"³²⁹.

"Η εἰλημμένη ἐκ τῆς παρθένου ἀνθρωπίνη φύσις δέν ἦτο ἀνυπόστα-
τος"³³⁰ τοῦτε αὐθυπόστατος³³¹, ἀλλ' ἔνυπόστατος³³². "Οθεν καὶ ἡ σάρξ
τοῦ Κυρίου μή ὑποστᾶσα καθ' ἔαυτήν, μηδέ πρός καιροῦ ὅπην, οὐχ ὑπό-
στασις, ἀλλά μᾶλλον ἔνυπόστατόν ἐστιν. Ἐν γάρ τῇ ὑποστάσει τοῦ Λό-

329.- Αύτόθι.

330.- "Τό ἀνυπόστατον... λέγεται... τό μή ἐν ἔαυτῷ ἔχον τό εἶναι,
ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ ἔχον τὴν ὑπαρξιν, ἥγουν τό συμβεβηκός", PG 94, 617

331.- Romanides J., The Christological Teaching of St. John of Damascus,
σελ. 53.

332.- "Κυρίως δέ ἔνυπόστατόν ἐστιν, ἦ τό καθ' ἔαυτό μέν μή ὑφιστάμενον,
ἀλλ' ἐν ταῖς ὑποστάσεσι θεωρούμενον ὃσπερ τό εἶδος, ἥγουν ἡ φύ-
σις τῶν ἀνθρώπων, ἐν ἰδίᾳ ὑποστάσει οὐ θεωρεῖται, ἀλλ' ἐν πέτρῳ
καὶ Παύλῳ, καὶ ταῖς λοιπαῖς τῶν ἀνθρώπων ὑποστάσεσιν ἦ τό σύν
ἀλλῷ διαφόρῳ κατά τὴν οὐσίαν εἰς ὅλου τινός γένεσιν συντιθέ-
μενον, καὶ μίαν ἀποτελοῦν ὑπόστασιν σύνθετον οἰονεῖ. ὁ ἀνθρωπὸς
ἐκ ψυχῆς ἐστι καὶ σώματος συντεθειμένος, καὶ οὕτε ἡ ψυχὴ μόνη
λέγεται ὑπόστασις, οὕτε τό σῶμα, ἀλλ' ἔνυπόστατα. Τό δέ ἔξ ἀμφο-
τέρων ἀποτελούμενον, ὑπόστασις ἀμφοτέρων. "Υπόστασις γάρ κυρίως
τό καθ' ἔνατο ὑφιστάμενον ἐστι τε καὶ λέγεται. Λέγεται πάλιν
ἔνυπόστατον ἡ ἐφ' ἑτέρας ὑποστάσεως προσληφθεῖσα φύσις, καὶ ἐν
αὐτῇ ἐσχηκυῖα τὴν ὑπαρξιν. "Οθεν καὶ ἡ σάρξ τοῦ Κυρίου μή ὑπό-
στᾶσα καθ' ἔαυτήν, μηδέ πρός καιροῦ ὅπην, οὐχ ὑπόστασις, ἀλλά
μᾶλλον ἔνυπόστατόν ἐστιν. Ἐν γάρ τῇ ὑποστάσει τοῦ Θεοῦ Δόγου
ὑπέστη, προσληφθεῖσα ὑπ' αὐτῆς, καὶ ταύτην, καὶ ἐσχε, καὶ ἔχει
ὑπόστασιν". [PG 94, 616, 617].

γου ὑπέστη, προσληψεῖσα ὑπ' αὐτῆς καὶ ταύτην, καὶ ἔσχε, καὶ ἔχει
ὑπόστασιν"³³³. Οἱ δμοούσιοις, λοιπόν, τῷ Πατρὶ ἐγένετο καὶ τέλειος
ἀνθρωπος, δμούσιος τῇ μητρὶ καὶ ἡμῖν "σάρξ ἐψυχωμένη ψυχῇ λογι-
κῇ καὶ νοερῇ. Καὶ ἔστιν εἰς Χριστός, εἰς Κύριος, εἰς Υἱός Θεοῦ
καὶ ἀνθρωπος, δι αὐτός Θεός τέλειος καὶ ἀνθρωπος τέλειος μία ὑπό-
στασις σύνθετος ἐν θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος"³³⁴. Η μὲν ὑπόστα-
σις ἐγένετο σύνθετος, ἡ δέ φύσις ἔμεινεν ἀσύνθετος. "Οὐ λέγω μίαν
φύσιν σύνθετον, ἵνα μὴ ἐτεροφυῇ καὶ ἐτερούσιον τοῦ Πατρός τὸν
Υἱόν βλασφημήσῃ. Απλῆς γάρ καὶ οὐ συνθέτου φύσεως δι Πατέρο. Άλλα
λέγω ὑπόστασιν μίαν σύνθετον, ἵνα μηδέ γυμνόν εἴπω Θεόν, μηδέ ἀνθρω-
πον ψιλόν, μηδέ τετάρτην τῇ Τριάδι παρεισενέγκω ὑπόστασιν"³³⁵.

"Οἱ ιερός πατέρος υἱοθέτησε τὸν τύπον τοῦ Κυρίλλου "μία φύσις τοῦ
Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη", διότι δέν ἐννοεῖ δτι ἡ σάρκωσις εἶναι ἐρ-
γον τῆς θείας φύσεως, ἄλλα τρόπος οἰκονομικῆς συγκαταβάσεως.³³⁶ Η
θεία φύσις θεοῦ τὴν σάρκα καὶ δέν σαρκηται. "Ως γάρ δι σιδηρος
μέν πυροῦται, τό δέ πῦρ οὐ σιδηροῦται"³³⁷, "οὐ γάρ ἡ φύσις τοῦ Θεοῦ
Λόγου σεσάρκωται, ἄλλη ὑπόστασις... καὶ αὐτός δέ δι θεοφόρος Κύριλ-
λος ἐτέρωθι τάδε φησίν "φύσις τοῦ Λόγου, ἥγουν ἡ ὑπόστασις, δι ἔστιν
αὐτός δι Λόγιος. Εἰ γάρ ἡ φύσις τοῦ Λόγου, ἥτοι ἡ θεότης, σεσάρκωται,
ἐτέραν γάρ φύσιν δι Λόγιος οὐκ εἶχε παρά τὴν θεότητα, τῆς αὐτῆς δέ
φύσεως δι Λόγιος τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι, καὶ πάντα κοινά τοῦ Πα-
τρός καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Αγίου Πνεύματος, πλὴν τοῦ τρόπου τῆς ὑ-
πάρξεως"³³⁸.

333.- Δαμασκ.Ι., PG 94,616-617.

334.- Δαμασκ.Ι., Διβελλος περὶ ὁρθοῦ φρονήματος, PG94,1424.

335.- Αὐτόθι.

336.- Δαμασκ.Ι., Πρός τὸν ἐπίσκοπον δῆθεν τῆς Δαραίας τὸν Ἰακωβίτην,
PG 94, σελ.1464.

337.- Αὐτόθι, 1461.

338.- Αὐτόθι.

Διά τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως, δὲ Λόγος οὐκέτι του τά
ἀνθρώπινα γνωρίσματα, μεταδίδων εἰς τὴν σάρκα αύτοῦ τὴν ἀκτιστὸν
δόξαν αύτοῦ: "Καὶ ἐν αὐτῇ διά τῆς σαρκώσεως ἐνοῦνται αἱ δύο φύ-
σεις τῆς τε θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ περιχωροῦντιν ἐν
ἄλληλαις, ἢ δέ περιχώρησις ἐκ τῆς θεότητος γίνεται. Αὕτη γάρ με-
ταδίδωσι τῇ σαρκὶ τῆς οἰκείας δόξης τε καὶ λαμπρότητος, οὐ μετα-
λαμβάνοντα τῶν τῆς σαρκός παθῶν. Διό ἡ μέν φύσις τῆς σαρκός θεοῦ-
ται, οὐ σαρκοῦ δέ τὴν φύσιν τοῦ Λόγου"³³⁹. Οὕτως ἡ θεία φύσις θεοῖ
τό ἐκ τῆς Θεοτόκου πρόσλημμα, χωρίς αὐτήν νά σαρκοῦται: "προσκυνῶ
τῷ σαρκωθέντε Λόγῳ, καὶ συμπροσκυνῶ τῇ σαρκὶ, οὐ διά τὴν τῆς σαρκός
φύσιν, ἀλλὰ διά τόν ἐνωθέντα αὐτῇ θεόν Λόγον"³⁴⁰.

"Ο Χριστός ἡτο τέλειος θεός καὶ τέλειος ἀνθρωπος. Ής τέλειος
θεός εἶχε τὴν θέσιν φύσιν καὶ τὰ τῆς θεότητος ἰδιώματα. Ής ἀνθρω-
πος εἶχε τὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν καὶ πάντα τὰ φυσικά τῆς ἀνθρωπότη-
τος ἰδιώματα: "ἄλλα θεός ὅν καὶ γενόμενος ἀνθρωπος, καὶνήν τινα, ἥγουν
ἔνην, καὶ θεανδρικήν ἐνέργειαν ὑπεδείξατο, θείαν ἄλλα δι' ἀνθρωπίνης
ἐνεργοῦσαν, ἀνθρωπίνην, ἀλλὰ τῇ θείᾳ ἐξυπηρετουμένην, καὶ τὰ τῆς συνε-
φεστηκυίας αύτοῦ θεότητος ἐμφαίνουσαν σύμβολα"³⁴¹.

339.- Αὔτόθι.

340.- Δαμασκ.Ι., Περὶ τῶν ἐν Χριστῷ δύο θελημάτων, PG 95,140.

341.- Αὔτόθι, 184,

“Ολόκληρος ή ἐνυπόστατος ἀνθρωπίνη φύσις τοῦ Χριστοῦ ἔγι-
νε πλουσία εἰς γνῶσιν διά τὰ μέλλοντα, καὶ ἔγινε ζωοποιός. Ο
γίδες τοῦ Θεοῦ ἐλαβεν ἀπό τὴν παρθένον τὴν φύσιν, ἢ ὅποια εἶχε
γνώισμα τὴν ἄγνοιαν καὶ ἦτο διούλη, ἀλλὰ ἔγινε ζωοποιός μέ τό
νά ἐνωθῆ ὑποστατικῶς μέ τὸν θεῖον τὸν Θεόν Λόγον.” “Ιδοπερ γάρ
ἡ σάρξ τῶν ἀνθρώπων κατά τὴν οἰκείαν φύσιν οὐκ ἔστι ζωοποιός,
ἡ δέ τοῦ Κυρίου σάρξ ἐνωθεῖσα καθ' ὑπόστασιν αὐτῷ τῷ Θεῷ Λόγῳ
τῆς μέν κατά φύσιν θνητότητος οὐκ ἀπέστη, ζωοποιός δέ γέγονε
διά τὴν πρός τὸν Λόγον καθ' ὑπόστασιν ἐνωσιν καὶ οὐ δυνάμεθα
λέγειν, ὅτι οὐκ ἦν καὶ ἔστιν ἀεὶ ζωοποιός· οὕτως ἡ μέν ἀνθρωπί-
νη φύσις οὔσιανδις οὐ κέκτηται τὴν τῶν μελλόντων γνῶσιν, ἡ δέ
τοῦ Κυρίου ψυχή διά τὴν πρός τὸν Θεόν Λόγον ἐνωσιν καὶ τὴν ὑπο-
στατικὴν ταύτητα κατεπλούτησεν, ὡς ἔφην, μετά τῶν λοιπῶν θεοση-
μειῶν καὶ τὴν τῶν μελλόντων γνῶσιν.

“Ιστέον δέ, ὅτι οὐδέ διοῦλον αὐτὸν λέγειν δυνάμεθα· τό γάρ τῆς
διουλείας καὶ τῆς δεσποτείας ὅνομα οὐ φύσεώς εἰσι γνώισματα, ἀλλὰ
τῶν πρός τι, ὥσπερ τὸ τῆς πατρότητος καὶ τῆς υἱότητος. Ταῦτα γάρ
οὐκ οὔσιας, ἀλλὰ σχέσεώς εἰσι δηλωτικά.” Ιδοπερ οὖν καὶ ἐπὶ τῆς ἀ-
γνοίας εἴπομεν ὅτι, ἐάν ισχναῖς ἐπινοίαις, ἥτοι νοῦ λεπταῖς φαντα-
σίαις, διέλησ τὸ κτιστόν ἐκ τοῦ ἀκτίστου, διούλη ἔστιν ἡ σάρξ, εἰ μή
ἥνωτο τῷ Θεῷ Λόγῳ· ἂπαξ δέ ἐνωθεῖσα καθ' ὑπόστασιν πᾶς ἔσται διούλη;
Εἶς γάρ ἦν δὲ Χριστός, οὐ δύναται διοῦλος ἐαυτοῦ εἶναι καὶ Κύριος· ...
Οἱ δέ λέγοντες αὐτὸν διοῦλον διιστῶσι τὸν ἕνα Χριστόν εἰς δύο καθάπερ
Νεστόριος. Ήμεῖς δέ Δεσπότην αὐτὸν φαμεν καὶ Κύριον πάσης τῆς κτι-
σεως, τὸν ἕνα Χριστόν τὸν αὐτὸν δύμοῦ Θεόν τε καὶ ἀνθρωπὸν”³⁴².

“Από τὴν πρώτην στιγμὴν τῆς ὑπάρξεως τῆς σαρκός του ἐν τῇ κοιλίᾳ
τῆς Μαρίας ἔγινε ἡ ὑποστατικὴ ἐνωσις, διά τοῦτο ἡ ὅπαρξις αὐτῇ ἔγινε

342.- Δαμασκ.Ι., Ε.Ο.Π. Γ' 21, 65, Ε.Π.Ε., σελ. 398.

πολύ πλουσία είς σοφίαν καὶ χάριν."Προκόπτειν δέ λέγεται "σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ καὶ χάριτι" τῇ μὲν ἡλικίᾳ αὔξων, διὰ δέ τῆς αὐξήσεως τῆς ἡλικίας τὴν ἐνυπάρχουσαν αὐτῷ σοφίαν είς φανέρωσιν ἄγων· ἔτι δέ τὴν τῶν ἀνθρώπων ἐν σοφίᾳ καὶ χάριτι προκοπήν καὶ τὴν τελείωσιν τῆς τοῦ Πατρός εύδοκίας, τίγουν τὴν τῶν ἀνθρώπων θεογνωσίαν τε καὶ σωτηρίαν οίκείαν προκοπήν ποιούμενος καὶ οἰκειούμενος πανταχοῦ τό δημέτερον. Οἱ δέ προκόπτειν αὐτὸν λέγοντες σοφίᾳ καὶ χάριτι, ὡς προσθήκην τούτων δεχόμενον, οὐκ ἐξ ἄκρας ὑπάρξεως τῆς σαρκός γεγενῆσθαι τὴν ἔνωσιν λέγουσιν, οὐδέ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν πρεσβεύουσι: Νεστορίψ δέ τῷ ματαιόφρονι πειθόμενοι, σχετικὴν ἔνωσιν καὶ ψιλὴν ἐνοίκησιν τερατεύονται, "Μή γινώσκοντες, μήτε ἂ λέγουσι μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται". Εἴ γάρ ἀληθῶς ἡνῶθη τῷ Θεῷ Λόγῳ ἡ σάρξ ἐξ ἄκρας ὑπάρξεως, μᾶλλον δέ ἐν αὐτῷ ὑπῆρξε καὶ τὴν ὑποστατικὴν πρός αὐτὸν ἐσχε ταυτότητά, πῶς οὐ τελείως κατεπλούτησε πᾶσαν σοφίαν καὶ χάριν; Οὐκ αὐτὴ τῆς χάριτος μεταλαμβάνουσα, οὐδέ κατὰ χάριν τῶν τοῦ Λόγου μετέχουσα, ἀλλά μᾶλλον διὰ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν τῶν τε ἀνθρωπίνων τῶν τε θείων τοῦ ἐνδέξ Χριστοῦ γεγονότων, ἐπειδὴ δὲ αὐτὸς ἦν θεός τε ὁμοῦ καὶ ἀνθρωπός, τὴν χάριν καὶ τὴν σοφίαν καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν τὴν πληρότητα τῷ ιδόμενῳ πηγάζουσα"³⁴³.

Εἰς τὴν πραγματείαν του Περὶ τῶν ἐν Χριστῷ δύο θελημάτων δὲ ἄγιος Ιωάννης ἔξαιρει τὴν ἐν Χριστῷ τελείαν ἔνωσιν καὶ τὴν ἄκραν συνάφειαν κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς συλλήψεως. Ο Χριστός ἀνέλαβε πάντως λογικὴν καὶ νοεράν φύσιν, τίτοι φύσιν ἀνθρωπότητος "Οὐ γάρ ἄνουν καὶ ἀλογὸν φύσιν ἀνέλαβεν. Εἰ γάρ ἄνουν καὶ ἀλογὸν ἀνέλαβεν οὐκ ἀνθρω-

343.- Δαμασκ. Ι., Ε.Ο.Π. Γ', 22, Ε.Π.Ε., σελ. 400-401.

πος ἀλλά λογικήν ἀνέλαβεν. Νοερά γάρ καὶ λογικὴ φύσις ὁ ἀνθρωπὸς"³⁴⁴, διά τοῦτο προέκοπτε, εἰς τὴν ἀνθρωπίνην σοφίαν. "Οὐ γάρ τῇ θείᾳ σοφίᾳ προέκοπτεν ἐξ ἀκρας γάρ συλλήψεως τελεία. ἔνωσις, καὶ ἀκρα συνάφεια, καὶ οὐ προσθήκην θείας τινός δυνάμεως ἔσχεν ἀλλ' ἀνθρωπίνη σοφίᾳ προέκοπτε. Κατά γάρ τό μέτρον τῆς ἡλικίας, ἢ ἀνθρωπίνη ἐν αὐτῷ σοφίᾳ ἐδεικνύετο ὥσπερ γάρ ἐξ ἀκρας συλλήψεως τέλειον βρέφος ἐγένετο, οὐ κατά μικρόν διαρθρουμένου καὶ διοργανουμένου τοῦ σώματος, καθώς φησιν δὲ μέγας καὶ πολὺς τὰ θεῖα Βασίλειος ἐν τῷ ἕτερῳ τό γενέθλιον λόγῳ οὕτω καὶ τέλειος ἐν ἀνθρωπίνῃ καὶ θείᾳ σοφίᾳ ἐξ ἀκρας συλλήψεως γέγονεν, ὡς ἀνθρωπὸς δηλονθτι. ὡς γάρ θεός οὐ γέγονε τέλειος ἐν θείᾳ σοφίᾳ, ἀλλ' ἦν ἀΐδιος. Κατά δέ τὴν τῆς ἡλικίας τοῦ σώματος προκοπήν, ἢ τῇς ἐν αὐτῷ τελείας ἀνθρωπίνης σοφίας ἐκφανσίς, προκοπή ἐλογίζετο"³⁴⁵. Κατά τὴν διεδασκαλίαν τοῦ Μαξίμου τοῦ Ομολογητοῦ δὲ Χριστός πρέπει νὰ ἔχῃ δύο ξεχωριστάς ἐνεργείας, διότι πηγή τῆς ἐνεργείας εἶναι ἡ φύσις. Ἐπειδὴ εἰς εἶναι δὲ Χριστός καὶ μία ἡ προσωπική του ὑπόστασίς, εἰς καὶ δὲ διοις δὲ θέλων διὰ τῆς θείας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ο. Μάξιμος δέν δέχεται τὴν ὑπαρξιν τοῦ γνωμικοῦ θελήματος εἰς τὸν Χριστόν, πρᾶγμα τὸ δποῖον ἀναφέρει δὲ Δαμασκηνός λέγων: "Γνώμην δέ καὶ προαίρεσιν ἐπὶ τοῦ Κυρίου λέγειν ἀδύνατον, εἴπερ κυριολεκτεῖν βουλόμεθα. Ἡ γνώμη γάρ μετά τὴν περὶ τοῦ ἀγνοούμενου ζήτησιν καὶ βούλευσιν, οἵτοι βουλὴν καὶ κρίσιν πρός τὸ κριθέν ἐστι διάθεσίς μεθ' ἦν ἡ προαίρεσις ἐκλεγομένη καὶ αἰρουμένη πρὸ τοῦ ἐτέρου τὸ ἔτερον. Ο δέ Κύριος οὐ ψιλός ὡν ἀνθρωπὸς ἀλλά καὶ θεός καὶ πάντα εἰδώς ἀνενδεής σκέψεως

344.- Δαμασκ.Ι., Περὶ τῶν ἐν τῷ Χριστῷ δύο θελημάτων 38, PG 95, 177.

345.- Αὐτόθι, σελ. 177.

καὶ ζητήσεως καὶ βουλῆς ὑπῆρχε καὶ κρίσεως καὶ φυσικῶς τὴν τε πρός τὸ καλόν εἶχεν οἰκεῖωσιν καὶ τὴν πρός τὸ κακόν ἀλλοτρίωσιν. Οὕτω γάρ καὶ Ἡσαῖας φησιν, δτι "Πρίν δὲ γνῶναι τὸ παιδίον ἡ προελέσθαι πονηρά, ἐκλέξεται τὸ ἄγαθόν· διότι πρίν δὲ γνῶναι τὸ παιδίον ἄγαθόν δὲ κακόν, ἀπειθεῖ πονηρά τοῦ ἐκλέξασθαι τὸ ἄγαθόν". Τό γάρ "πρίν" δηλοῖ, δτι οὐ καθ' ἡμᾶς ζητήσας καὶ βουλευσάμενος, ἀλλὰ θεός ὁν καὶ θεῖκῶς καὶ τὸ κατά σάρκα ὑποστάς, τούτεστι καθ' ὑπόστασιν ἡνωμένος τῇ σαρκὶ, αὐτῷ τῷ εἶναι καὶ τὸ πάντα εἴδεναι τὸ ἐκ φύσεως εἶχεν ἄγαθόν· φυσικαὶ γάρ εἰσιν αἱ ἀρεταὶ καὶ φυσικῶς καὶ ἐπίσης ἐνεργοῦμεν τά τῆς φύσεως· ἐκ τοῦ κατά φύσιν γάρ εἰς τὸ παρά φύσιν διά τῆς παραβάσεως ἥλασσαμεν. Ο δέ Κύριος ἐκ τοῦ παρά φύσιν εἰς τὸ κατά φύσιν ἡμᾶς ἐπανήγαγε"³⁴⁶. Η δέ λέξις "γνώμη" ἔχει πολλάς καὶ διαφόρους σημασίας. "Αλλοτε ἐκφράζει τὴν συμβολήν, ἀλλοτε ἐκφράζει τὴν βουλήν, ἀλλοτε χρησιμεύει διά νά ἐκφράσῃ τὴν πίστιν δὲ τὴν ἴδεαν δὲ τὴν σκέψιν"³⁴⁷. Εἰς τό κείμενον τῆς ἐκτενοῦς παραλλαγῆς τοῦ "Περὶ αἰρέσεων" μνημονεύει τὴν θρησκευτικὴν δοξασίαν τῶν "Αφθαρτοδοκητῶν περὶ τῆς ἀφθαρσίας τῆς ἐμψύχου σαρκός, τὴν δοποίαν δινέλαβεν δὲ χριστός ἐκ τῆς Παρθένου ὡς ἐεῆς: "οἱ ἀπό Ιουλιανοῦ τοῦ Αλικαρνασσέως, καὶ Γαϊανῆται λεγόμενοι, ἐν τοῖς ἀλοίς μέν ἄπασι τοῖς ἐκ Σευηρού συμφερόμενοι ἐν τούτῳ δέ διαφερόμενοι, ἐν τῷ τούς μέν διαφοράν ἐπὶ τῆς ἐνώσεως τοῦ χριστοῦ δοκεῖν λέγειν· τούτους δέ ἀφθαρτον ἐξ αὐτῆς διαπλάσεως τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου πρεσβεύειν, καὶ τὰ μέν πάθη ὑπομεῖναι τὸν Κύριον διμολιγοῦσι· πεῖνάν φημι, καὶ διψαν καὶ ιόπον· οὐ τὸν αὐτόν δέ τρόπον ἡμῖν ταῦτα ὑπομεμνηκέναι φασίν. Ήμᾶς γάρ ἐξ ἀνάγκης φυσικῆς τόν δέ χριστόν ἐκουσίως ὑπομεῖναι λέγουσι, καὶ τοῖς τῆς φύσεως νόμοις μὴ δουλεῦσαι"³⁴⁸.

346.- Δαμασκ.Ι.,Ε.Ο.Π. Γ'14,Ε.Π.Ε.,σελ.352:254.

347.- Αύτόθι,σελ.354, 356.

348.- Δαμασκ.Ι.,Περὶ αἰρέσεων 94,753,756.

Οι Ἀφθαρτοδοκήται σύνελαβον τὴν τοῦ Χριστοῦ ἀνθρωπότητα ὡς ἄφθαρτον καὶ τὴν ὑποστατικήν ἔνωσιν ὡς δοκητικήν ἔνωσιν. Αὔτοί ἡρονήθησαν ὅτι ὁ ἀνθρωπὸς ἦτο κατά φύσιν φθαρτός.

Ἐφ' ὅσον ὁ Χριστός εἶναι ὁ νέος Ἀδάμ καὶ ἀληθῶς "φυσικός" ἀνθρωπὸς, ἡ ἀνθρωπότης αὐτοῦ εἶναι πράγματι ἄφθαρτος.³⁴⁹ Η ἐν τῶν δεδομένων είνασία τῆς σκέψεως τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἡμπορεῖ νά εἴπῃ τις, ὃς ἐλέχθη εἰς τό διεύτερον κεφάλαιον, ὅτι ἡ αληρονομία τῆς θνητότητος ἐν τοῦ Ἀδάμ δέν ἦτο αληρονομία τοῦ δύπου τῆς ἀμαρτίας, ἀλλὰ ἦτο αληρονομία τῆς ἀσθενοῦς καταστάσεως τοῦ ἑκπτώτου ἀνθρώπου, καὶ ὅτι ὁ Λόγος ἐκούσιως προσέλαβεν, οὐχὶ θεωρητικήν καὶ ἴδαινικήν ἀνθρωπότητα, ἀλλὰ τὴν ἕκπτώτον ἀνθρωπότητα; μετά τῶν συνεπειῶν τῆς πτώσεως, συμπεριλαμβανομένης τῆς θνητότητος³⁴⁹. Ἐν προκειμένῳ δὲ Δαμασκηνός γράφει εἰς τό ἔργον ""Εἰδοσις ἀκριβής τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως" τά ἐξῆς: "Εἰ οὖν θέλων δὲ Ἀδάμ ὑπήκουσε καὶ θελήσας ἔφαγεν, ἀρά πρωτοπαθής ἐν ἡμῖν ἡ θέλησις· εἰ δέ πρωτοπαθής ἡ θέλησις, ταύτην δέ μετά τῆς φύσεως δὲ Λόγος σαρκωθεὶς οὐκ ἀνέλαβε, οὐκ ἄρα ἔξω τῆς ἀμαρτίας γεγόναμεν." Ετι δέ εἰ ἔργον αὐτοῦ ἡ αύτεξούσιος τῆς φύσεως ὑπάρχει δύναμις, ταύτην δέ οὐκ ἀνέλαβεν, ἡ καταγνούς τῆς οἰκείας δημιουργίας ὡς οὐ καλῆς ἡ φθονήσας ἡμῖν τῆς κατ' αὐτήν τὴν θεραπείας, ἡμᾶς μέν τῆς παντελοῦς ἀποστερῶν θεραπείας, ἐαυτόν δέ ὑπό πάθος δντα δεικνύει τῷ μή θέλειν ἡ τῷ μή δύνασθαι τελείως σφύζειν"³⁵⁰. Οταν καταδικάζῃ εύθέως τόν ἵδρυτήν τῆς αἰρέσεως τῶν Ἀφθαρτοδοκητῶν γράφει: "Ἀφθαρτον μέν οὖν τό τοῦ Κυρίου σῶμα λέγειν κατά τόν παράφρονα Ἰουλιανόν καὶ Γαϊανόν κατά τό πρῶτον τῆς φθορᾶς σηματινόμενον πρό τῆς ἀναστάσεως ἀσεβές. Εἰ γάρ ἄφθαρτον, οὐχ ὅμοούσιον ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ δοκήσει καὶ οὐκ ἀληθείᾳ

349.- Bl. Meyendorf J., Byzantine theology, Ἑνδ. Mowbrays, London & Oxford 1975, σελ. 157, 158.

350.- Δαμασκ. I., E.O.P.G'14, E.E.P., σελ. 350, 352.

γέγονεν, ἃ γεγονέναι φησί τό Εύαγγέλιον, τήν πεῖναν, τήν δίψαν,
τούς ἥλους, τήν τῆς πλευρᾶς νύξιν, τόν θάνατον. Εἰ δέ δοκήσει γέ-
γονε, φενακισμός καὶ σκηνή τό τῆς οἰκονομίας μυστήριον, καὶ δοκή-
σει καὶ οὐκ ἀληθεῖα γέγονεν μνημοποιεῖ, καὶ δοκήσει καὶ οὐκ ἀληθεῖα
σεσώσμεθα. Ἀλλ' ὑπαγε, καὶ οἱ ταῦτα λέγοντες τῆς σωτηρίας ἀμοιρεί-
τωσαν· ἡμεῖς δέ τῆς ἀληθοῦς σωτηρίας ἐτύχομεν καὶ τευξόμεθα. Κατά
δέ τό δεύτερον τῆς φθορᾶς σημαινόμενον ἀφθαρτον, ἦτοι ἀδιάφθορον,
δμολογοῦμεν τό τοῦ Κυρίου σῶμα, καθὼς ἡμῖν οἱ θεοφόροι πατέρες πα-
ραδεδώκασι. Μετά μέντοι τήν ἐν νειρῶν ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος καὶ
κατά τό πρῶτον σημαινόμενον ἀφθαρτον τό τοῦ Κυρίου σῶμά φαμεν· καὶ
τῷ ἡμετέρῳ γάρ σώματι τήν τε ἀνάστασιν καὶ τήν μετά ταῦτα ἀφθα-
ρτῶν δὲ κύριος διά τοῦ ἴδιου ἐδωρήσατο σώματος, αὐτός ἀπαρχή τῆς τε
ἀναστάσεως καὶ τῆς ἀφθαρσίας καὶ τῆς ἀπαθείας ἡμῖν γενόμενος· "Δεῖ
γάρ τό φθαρτόν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν (Α' Κορ. 15, 53), φησίν δὲ
θεῖος ἀπόστολος"³⁵¹. Κατά τήν διατύπωσιν τῶν ούσιωδῶν γνωρισμάτων
ἐννοίας τῆς χριστολογίας του, δὲ ἄγιος Ἰωάννης δὲ λαμασκηνός δεικνύει
δτι ἡ λέξις φθορά ἔχει δύο σημασίας: πρῶτον σημαίνει τά ἀνθρώπινα
πάθη, δηλαδὴ τήν πεῖναν, τήν δίψαν, τόν κόπον, τόν τύπον τῶν ἥλων, τόν
χωρισμόν τῆς ψυχῆς ἀπό τοῦ σώματος. Δεύτερον δέ σημαίνει τήν τελείαν
διάλυσιν καὶ ἔξαφάνισιν τοῦ σώματος εἰς τά στοιχεῖα ἀπό τά δοιά
συνετέθη· αὕτη ἀπό πολλούς δνομάζεται διαφθορά³⁵². Μέ τήν πρώτην λοι-
πόν σημασίαν τῆς φθορᾶς, τό σῶμα τοῦ Κυρίου, κατά τόν λαμασκηνόν, ἦτο
φθαρτόν, πρίν ἀπό τήν ἀνάστασιν, διότι ἂν ἦτο ἀφθαρτον, δέν θά ἦτο δ-
μοδύσιον πρός τό τῆς μητρός του καὶ πᾶν τουναντίον ἢ ἐν παρθένου
γέννησίς του θά ἦτο φανταστική καὶ ὅχι πραγματική.

351.- Δαμασκ.Ι., Ε.Ο.Π. Γ' 28, Ε.Π.Ε., σελ. 414, 416.

352.- Αύτόθι, σελ. 414.

Ο Χριστός ἔλαβεν ἐκ τῆς Παρθένου ὅλον τὸν ἀνθρωπὸν καὶ πάντα τὰ γνωρίσματα τοῦ ἀνθρώπου ἐκτός ἀπό τὴν ἀμαρτίαν, τούτεστι πάντα τὰ φυσικά καὶ ἀδιάβλητα πάθη τοῦ ἀνθρώπου. Τὰ δέ φυσικά καὶ ἀδιάβλητα πάθη εἰσῆλθον εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐξ αἰτίας τῆς κατακρίσεως διὰ τὴν παράβασιν.

"Πάντα τοίνυν ἀνέλαβεν, ἵνα πάντα ἀγιάσῃ." Επειράσθη καὶ ἐνίκησεν, ἵνα ἡμῖν τῇν νίκην πραγματεύσηται καὶ δῆ τῇ φύσει δύναμιν νικᾶν τὸν ἀντίπαλον, ὅπως ἡ φύσις ἡ πάλαι νικήσαντα"³⁵³. Τὰ ἀδιάβλητα πάθη, τὰ δποῦτα ὑπάρχουν εἰς ὅλους τούς ἀνθρώπους μὲν φυσικὸν τρόπον, ἡσαν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ κατὰ φύσιν καὶ ὑπέρ φύσιν. "Κατὰ φύσιν μὲν ἐκινεῖτο ἐν αὐτῷ, δτε παρεχώρει τῇ σαρκὶ παθεῖν τὰ ἴδια ὑπέρ φύσιν δέ, δτε οὖ προηγεῖτο ἐν τῷ Κυρίῳ τῆς θελήσεως τὰ φυσικά ὁύδεν γάρ ήναγκασμένον ἐπ' αὐτοῦ θεωρεῖται, ἀλλά πάντα ἐκουσία θέλων γάρ ἐπείνασε, θέλων ἐδίψησε, θέλων ἐδειλίασε, θέλων ἀπέθανεν"³⁵⁴.

"Ο θεός ἐδημιούργησε τὸν ἀνθρωπὸν μὲν τὸν σκοπόν νά τὸν κάνῃ ἀφθαρτον, ἀλλά διὰ τῆς παραβάσεως δ ἀνθρωπὸς ὑπέκυψεν εἰς τὴν φθοράν τοῦ θανάτου." Kal ἐπειδή μετέδωκε τοῦ ιρείττονος καὶ οὐκ ἐφυλάξαμεν, μεταλαμβάνει τοῦ χείρονος, τῆς ἡμετέρας λέγω φύσεως, ἵνα δι' αὐτοῦ καὶ ἐν ἐαυτῷ μνακαινίσῃ μὲν τὸ κατ' εἰκόνα καὶ καθ' δμοίωσιν, διδάξῃ δέ ἡμᾶς τὴν ἐνάρετον πολιτείαν καὶ ταύτην δι' ἐαυτοῦ ποιεῖσθαι ἡμῖν εὑεπίβατον καὶ τῇ τῆς ζωῆς κοινωνίᾳ ἐλευθερώσῃ τῆς φθορᾶς ἀπαρχή γενόμενος τῆς ἡμῶν ἀναστάσεως καὶ τὸ ἀ-

353.- Δαμασκ.Ι.,Ε.Ο.Π.,Γ^ο (20) 64,Ε.Ε.Π.,σελ.396.

354.- Αύτόθι,σελ.396.

χρειωθέν καί συντριβέν σκεῦος ἀνακαινίσῃ, ἵνα τῆς τυραννί-
δος τοῦ Διαβόλου λυτρώσηται πρός θεογνωσίαν ἡμᾶς καλέσας
καί νευρώσῃ καί παιδεύσῃ δι' ὑπομονῆς καί ταπεινώσεως κα-
ταπαλαίειν τὸν τύραννον"³⁵⁵.

Διά τὰ θελήματα καί τὰ αύτεξούσια τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ³⁵⁶ δὲ Δαμασκηνός γράφει ὅτι δύο εἶναι αἱ φύ-
σεις τοῦ Χριστοῦ, καὶ κάθε φύσις ἔχει τὴν ἐνέργειάν της.
Ἄλλ' εἰς καὶ δὲ ίδιός αὐτός, δοτις θέλει καὶ ἐνέργει φυσι-
κῶς, συμφώνως πρός τὰς δύο φύσεις, τὰς δποίας ἔχει καὶ μὲ
τὰς δποίας ὑπάρχει. Οἱ Δαμασκηνός δέχεται θέλημα φυσικόν,
τὸ δποῖον εἶναι λογικόν καὶ αύτεξούσιον. Οἱ Χριστός ἔχει
ἀνθρωπίνην θέλησιν ἐπειδή εἶναι καὶ ἀνθρωπος. "Αν δημος δὲ Λό-
γος ὅταν Εγεννήθη ἐκ Παρθένου, δέν προσέλαβε μαζί με την ἀνθρω-
πίνην φύσιν καὶ τὴν θέλησιν, ἢ δποία ἦτο πρωτοπαθής, εἶναι ἐπό-
μενον ὅτι δέν ἥλευθερώθη δλόκληρος δὲ δημοποιος ἀπό τὴν ἀμαρτία. "Α-
δύνατον δέ ἔν τι σύνθετον ἐκ τῶν δύο θελημάτων λέγειν, ὃσπερ
ἐκ τῶν φύσεων σύνθετον τὴν ὑπόστασιν. Πρῶτον μέν ὅτι αἱ συν-
θέσεις τῶν ἐν ὑποστάσει δύτων καὶ οὐ τῶν ἐτέρῳ λόγῳ καὶ οὐκ
ἰδίῳ θεωρουμένων εἰσὶ δεύτερον δέ, ὅτι, εἰ τῶν θελημάτων καὶ
ἐνέργειῶν σύνθεσιν λέξομεν, καὶ τῶν ἄλλων φυσικῶν ἴδιωμάτων
σύνθεσιν εἰπεῖν ἀναγκασθησόμεθα... πῶς δέ καὶ τό ἔκ τῶν θελη-
μάτων σύνθετον θέλημα προσαγορευθήσεται; Αδύνατον γάρ τό σύν-
θετον τῇ τῶν συντεθέντων δνομάζεσθαι προστγορίᾳ, ἐπεὶ καὶ τό
ἔκ τῶν φύσεων σύνθετον φύσιν προσαγορεύσομεν καὶ οὐχ ὑπόστα-
σιν"³⁵⁷. Οἱ Δαμασκηνός ἀπέδωσεν εἰς τὸν Χριστόν καὶ ἀνθρωπίνην

355.- Αύτόθι, Δ⁴, σελ. 426.

356.- Αύτόθι, Γ¹, 14, 15, 16, 18, κ. 19.

357.- Αύτόθι, Γ¹, 14, σελ. 352.

ένέργειαν. Άλλα τό θέλημα καὶ ἡ ἐνέργεια ἔχουν θεωρή καὶ δέν
ἔγκαταλείπουν τὴν φυσικὴν των κατάστασιν. ἐπειδὴ εἶς εἶναι δ
θέλων καὶ ἐνεργῶν. ἐπειδὴ εἶναι δύοούσιος μὲ τὸν θεόν καὶ
Πατέρα ως πρός τὴν θεῖαν φύσιν, οὐδὲ εἶναι οὗσος κατὰ τὴν ἐνέρ-
γειαν. ἐπειδὴ ὅμως εἶναι διότιος δύοούσιος μὲ τὴν μητέρα του,
οὐδὲ εἶναι οὗσος καὶ κατὰ τὴν ἐνέργειαν ως πρός τὴν ἀνθρωπίνην
φύσιν. Ἡ θεότης μεταδίδει εἰς τὸ σῶμα ἀπό τὸ μεγαλεῖον της,
αὕτη δέ παραμένει ἀμέτοχος τῶν παθῶν τῆς σαρκός. Ἡ δέ σάρκα
δέν ἐπασχε μὲ τὴν θεότητά του, ὅπως ἡ θεότης ἐνήργει μὲ τὴν
σάρκα, ἐπειδὴ ἡ σάρκα του ἔχοται μετενσεν ως ὅργανον τῆς θείας φύ-
σεως: "Εἰ καὶ τοίνυν ἐξ ἄκρας συλλήψεως οὐδὲ, τιοῦν διῃρημένον
ἥν τῆς ἐκατέρας μορφῆς, ἀλλ' ἐνός προσώπου αἱ τοῦ παντός χρόνου
πράξεις ἐκατέρας μορφῆς γεγόνασιν, ὅμως αὐτά, ἀπει ἀχωρίστως γε-
γένηνται, καὶ οὐδένα τρόπον συγχέομεν, ἀλλά, τὸ ποίας εἶη μορφής,
ἐκ τῆς τῶν ἕργων ποιότητος αἰσθανόμεθα"³⁵⁸. Καὶ ὅπως ἐλαβεν ὅ-
παρξιν μὲ ὑπερούσιον τρόπον, μὲ τὸ νά κυριοῦ ἀπό τὴν Παρθένον,
ἔτσι ἐνήργει καὶ τὰ ἀνθρώπινα μὲ ὑπεράνθρωπον τρόπον. Τό θέλημά
του ἔγινε θέλημα τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ, διὰ τοῦτο ἐθεώρη. Ο
Χριστός ἔχει τὰ γνωρίσματα τῆς φύσεως τοῦ Πατρός καὶ τὰ γνωρί-
σματα τῆς φύσεως τῆς μητρός. Ἡ ἀνθρωπίνη ὅμως φύσις δέν ἥτο παν-
τοδύναμος καθ' ἑαυτήν, ἐπειδὴ ὅμως ἔγινε φύσις τοῦ Θεοῦ λό-
γου ἐγένετο ἀληθινά παντοδύναμος. Ἡ ἐνέργεια τοῦ ἐνανθρωπήσαντος
Θεοῦ, λέγεται θεανδρική, νοεῖται δέ ως Θεία καὶ ἀνθρωπίνη
ἐνέργεια³⁵⁹: "οὕτω καὶ μίαν τοῦ Χριστοῦ θεανδρικήν ἐνέργειαν
λέγοντες δύο τὰς ἐνεργείας νοοῦμεν τῶν δύο φύσεων αὐτοῦ, τῆς

358.- Αύτόθι, Γ' 15, σελ. 370.

359.- Bl., Lossky V., Orthodox theology: an introduction, translated by Ian & Ihita Kerarodi-Watson, St. Vladimir's Press Crestwood, N.Y. 1978.

τῆς δέ ἀνθρωπίδητος αὐτοῦ τὴν ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν"³⁶⁰.

2.- Οι ἀρνούμενοι τὴν Μαρίαν ὡς τεκοῦσαν τὸν Θεάνθρωπον.

"Ο Δαμασκηνός εἰς τὰ συγγράμματα αὐτοῦ μνημονεύει τὰς πολλὰς περὶ τῆς Θεοτόκου αἱρέσεις, διὰ νὰ ἀναιρέσῃ αὐτάς καὶ νὰ φανερώσῃ τὴν περὶ αὐτῆς διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας. Ο μονογενῆς Υἱός, εύδοκίᾳ τοῦ Πατρός ἐσαρκῶθη ἐν Πνεύματος· Αγίου καὶ τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας. Δύο γεννήσεις ἔχει ὁ Υἱός, μίαν ἐκ τοῦ Πατρός ἀνευ μητρός, καὶ μίαν ἄλλην ἐκ τῆς παρθένου ἀνευ Πατρός. Δηλαδὴ ἡ Θεοτόκος Μαρία δέν ἐγέννησε τὴν θεῖην φύσιν, ἀλλὰ τὸν ἐνσαρκωθέντα Λόγον. "Θεόν γάρ φαμεν ἐξ αὐτῆς γεγενηθαί, οὐχ ὡς τῆς θεότητος τοῦ Λόγου ἀρχὴν τοῦ εἶναι λαβούστης ἐξ αὐτῆς... οὐ γάρ ἀνθρωπον ψιλόν ἐγέννησεν ἡ Αγία παρθένος, ἀλλὰ θεόν δληθινόν"³⁶¹.

Πολλοὶ αἱρετικοὶ ὅμως ἡρονθίθησαν εἶτε τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ, εἶτε τὴν ἀνθρωπότητα αὐτοῦ.

α) Οι ἀρνούμενοι τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ:

Οἱ Ἀρειανοί.

"Οἱ τὸν Υἱόν τοῦ Θεοῦ κτίσμα λέγοντες, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον, κτίσμα κτίσματος, σάρκα μόνον τὸν Χριστόν ἀπό Μαρίας εἶται ληφέναι διαβεβαιούμενοι, οὐχί δέ καὶ ψυχὴν"³⁶².

360.- Αύτόθι, Γ', 19, σελ. 394.

361.- Αύτόθι, Γ' 12, σελ. 332.

362.- Δαμασκ. Ι., Περὶ αἱρέσεων, PG 94, 720.

‘Η ὑπαρξίς αὐτοῦ τοῦ Λόγου, κατά τὸν Δαμασκηνόν, δέν ἔχει
ἀρχή οὕτε ποτέ θά παύσῃ νὰ ὑπάρχῃ :”Ο δέ Θεός ἀεὶ ὡν καὶ
τέλειος ὡν τέλειον καὶ ἐνυπόστατον ἔξει τὸν ἐαυτοῦ Λόγον καὶ
ἀεὶ ὅντα καὶ ζῶντα καὶ πάντα ἔχοντα, ὃσα δὲ γεννήτωρ³⁶³. Ἀλλοῦ
γράφει: ”Ἐτι πιστεύω, ὅτι δὲ μονογενὴς γίνος καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ,
δὲ προαιώνιος, δὲ ἀκτιστος, δὲ δμοούσιος τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύ-
ματι, δὲ εὗς τῆς ἀγίας Τριάδος... ἐσαρκόθη ἀρπόρως ἐκ Πνεύματος
ἀγίου καὶ Μαρίας τῆς ἀγίας. Αειπαρθένου καὶ θεοτόκου... ἀμήτωρ
τὸ πρῶτον ἐκ Πατρός, ὃς θεός, ἀπάτωρ τὸ δεύτερον δὲ αὐτός ὃς ἄν-
θρωπος ἐκ Μητρός. δύο φύσεις καὶ μία ὑπόστασις. Εἰ γάρ δύο ὑπο-
στάσεις, οὐχ εἴς γίνος, ἀλλὰ καὶ τετράδι λατρεύομεν”³⁶⁴.

Ημιαρειανοί

“Οἱ τὸν χριστόν μέν κτίσμα διμολογοῦντες, εἰρωνείᾳ δέ κτίσμα
αὐτόν φάσκοντες, οὐχ ὃς ἐν τῷν κτισμάτων. Ἀλλά, φασίν, γίνον αὐτὸν
λέγομεν, διά δέ τό μή πάθος προσάψαι τῷ Πατρὶ διά τό γεγεννητόν
καὶ, κτιστόν αὐτόν λέγομεν. Ήσαύτως καὶ περὶ τοῦ Πνεύματος τοῦ
ἀγίου κτίσμα παντελῶς δρίζονται παρεκβάλλοντες τοῦ γίοῦ τό δη-
μοούσιον, δμοούσιον δέ θέλουσι λέγειν. Ἀλλοι δέ ἐξ αὐτῶν καὶ τό
δμοούσιον παρεξέβαλον”³⁶⁵.

363.- Δαμασκ.Ι.,Ε.Ο.Π.6,6,Ε.Π.Ε.σελ.72.

364.- Δαμασκ.Ι.,Λιβελλος περὶ δρθοῦ φρονήματος,PG 94, 1424,1425.

365.- Δαμασκ.Ι.,Περὶ αἰρέσεων,PG, 94,721 B.

Παυλιανισταί.

"Από τοῦ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως. Οὗτος δὲ Παῦλος, ἀνύπαρκτον χριστὸν δλίγου δεῖν διαβεβαιοῦται, λόγον προφορικὸν αὐτὸν σχηματίσας, ἀπό Μαρίας δέ, καὶ δεῦρο εἶναι προματαγγελικῶς τὰ περὶ αὐτοῦ ἐν ταῖς θείαις Γραφαῖς εἰρημένα ἔχοντος μέν, μὴ δῆτος δέ· ἀλλ' ἀπό Μαρίας καὶ δεῦρο ἀπό τῆς ἐνσάρκου παρουσίας ἔχειν τὴν ὑπαρξίαν"³⁶⁶.

"Ανατρέπων τὴν ἐπιχειρηματολογίαν καὶ ἀναιρῶν τὸν συλλογισμὸν αὐτῶν, δὲ ἄγιος Δαμασκηνός ποικούει πολλάκις τὰς πεπλανημένας ἀπόψεις των." Θυμολογοῦμεν τὸν Κύριον ἡμῶν· Ἰησοῦν χριστὸν τὸν μονογενῆ γένον καὶ λόγον τοῦ Πατρός... Θεόν τέλειον τὸν αὐτὸν, καὶ ἀνθρωπὸν τέλειον, ἔνα καὶ μόνον γένον, καὶ πρὸ τῆς σαρκώσεως, καὶ μετὰ τὴν σάρκωσιν· δμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα... πρὸ αἰώνων μὲν ἐκ τοῦ Πατρός γεννηθέντα κατὰ τὴν θεότητα, ἐπ' ἐσχάτων δέ τῶν ἡμερῶν τὸν αὐτὸν δι' ἡμᾶς καὶ διά τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ τῆς ἀγίας θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας, ἔνα καὶ μόνον γένον ἐν δυσὶ φύσεσιν, δυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως, γνωριζόμενον... Η γάρ σάρξ, σάρξ ἐστι, καὶ οὐ θεότης, εἰ καὶ γέγονε θεοῦ σάρξ· δμοίως καὶ δὲ λόγος, θεός ἐστι καὶ οὐ σάρξ, εἰ καὶ μίαν ἐποιήσατο τὴν σάρκα διὰ τῆς οἰκονομίας· δύο τοῖνυν τὰς φύσεις εἶναι φαμεν, ἔνα δέ χριστὸν, καὶ γένον, καὶ Κύριον τὸν τοῦ θεοῦ λόγον ἐνανθρωπήσαντα καὶ σεσαρκωμένον. Οὐ γάρ τὴν ἑαυτοῦ δόξαν ἡλάττωσεν δὲ δεσπότης, δτι σάρκα ἀνέλαβε... Ὁρᾶς, πῶς δὲ ταπείνωσις οὐκ ἐλάττωσιν εἰργάσατο, ἀλλὰ πλεῖστον αὐτοῦ τὴν δόξαν, διαλάμψαι ἐποίησεν. Εἰ δέ τις τῶν περιέργων λέγει, δτι δὲ θεότης ἐν τῷ σταυρῷ ἦν, γένον, ποιεῖται αὐτὴν μὴ ἐν παντὶ οὖσαν, καὶ πε-

366.- Αύτόθι, PG, 94, 717A.

ριγραπτήν είς ἔνα τόπον· ἡμεῖς δέ λέγομεν τόν Θεόν ἀπερίγραπτον καὶ ἀκατάληπτον"³⁶⁷.

Οἱ Νεστοριανοί.

"Κατά τὴν γνώμην τοῦ Νεστορίου, διότι εἶναι γεννημένον ἐκ σαρκὸς σάρξ εἶναι, καὶ τὸ πλάσμα δέν δύναται νὰ γεννήσῃ τὸν δῆμιούργητον." Επί πλέον ἐπίστευεν δὲ τι τὸν Αγιον Πνεῦμα δέν ἐδημιούργησε τὸν Λόγον, ἀλλὰ προφανῶς ἔνα ἄνθρωπον ἀπό τῆς Παρθένου Μαρίας, διά νὰ γίνη ναός τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ..."³⁶⁸.

"Ο Νεστόριος ἐδέχθη τὴν χριστολογίαν τοῦ Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας καὶ τοῦ Διοδώρου τῆς Ταρσοῦ, μή πιστεύων δὲ τὸν Ιησοῦν Χριστὸς εἶναι κατὰ φύσιν ἄνθρωπος καὶ κατὰ φύσιν Θεός. Η θεία φύσις, κατ' αὐτόν, δέν δύναται νὰ ἐνωθῇ μετά τῶν δημιουργημάτων, διότι ἡ ἐνωσίς (κατὰ τὴν ούσίαν) εἶναι δυνατή μόνον μεταξύ τῶν διοσυνιῶν, ἐπομένως ἡ θεία φύσις ἐνοῦται μετά τῆς ἄνθρωπίνης κατ' εύδοκίαν μόνον." "Ἐνθεν καὶ οἱ τῶν Νεστορίου δογμάτων κατήκοοι οὕτε φύσιν μίαν ἐπὶ Χριστὸῦ, οὕτε ὑπόστασιν λέγειν ἀνεχόμενοι, ἐπεὶ μήτε τῶν ὑποστάσεων καθ' αὐτάς πρεσβεύουσιν ἐνωσιν, ἄνθρωπον δέ εἶναι τὸν ἓν Μαρίας ψιλόν ὑποτίθεται, ὅλην ἐν αὐτῷ τὴν θείαν χωρήσαντα ἐλλαμψιν"³⁶⁹.

Πολλά εἶναι τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Ἱεροῦ πατρός κατὰ τῆς αἰρέσεως ταύτης, ἐξ ὧν σημαντικώτερα εἶναι τὰ ἐξής:

- "Ως γάρ Θεός ἀληθής ὁ ἐξ αὐτῆς γεννηθεῖς, ἀληθής Θεοτόκος ἡ τὸν ἀληθινόν Θεόν ἐξ αὐτῆς σεσαρκωμένον γεννήσασα"³⁷⁰.

367.- Δαμασκ.Ι., Περὶ τῆς Αγίας Τριάδος, PG.95, 13CD, 16A.

368.- P.Chrestu, The Christology of St.John of Damascus, σελ.128-129.

369.- Δαμασκ.Ι., Περὶ αἵρεσεων 94, 749.

370.- Δαμασκ.Ι., Ε.Ο.Π. Γ'12, Ε.Π.Ε., σελ.332.

· Η θεία φύσις δέν έγεννήθη ἐξ αὐτῆς, ἀλλ' ὁ Λόγος ὁ γεννηθείς ἀνάρχως κατόπιν αμεταβλήτως ἐν τῇ γαστρὶ τῆς Παρθένου ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν.

· Ο Δαμασκηνός χαρακτηρίζει τὸν Νεστόριον ὡς ἀχρεῖον καὶ σχισματικόν καὶ ὅπαδόν τοῦ· Ιουδαῖσμοῦ καὶ δργανον τῆς ἐντροπῆς, ἐπειδὴ ὄνομάζει τὴν Ἀγίαν Παρθένον χριστοτόκον καὶ καταργεῖ τὸ ὄνομα Θεοτόκος καὶ περιφρονεῖ τὴν τιμιωτέραν πάσης τῆς κτίσεως. "Αὕτος γάρ ὁ Λόγος σάρξ ἐγένετο, κυηθείς μὲν ἐκ τῆς Παρθένου, προσελθών δέ Θεός μετά τῆς προσλήψεως, τίδη καὶ αὐτῆς ὑπ' αὐτοῦ θεωμέσης ἄμα τῇ εἰς τό εἶναι ταῦτης παραγωγῇ, ὡς ὄμοιον γενέσθαι τά τρία, τὴν πρόσληψιν, τὴν ὑπαρξίαν, τὴν θέωσιν αὐτῆς ὑπό τοῦ Λόγου· καὶ οὕτω νοεῖσθαι καὶ λέγεσθαι Θεοτόκον τὴν Ἀγίαν Παρθένον οὐ μόνον διά τὴν ωύσιν τοῦ Λόγου, ἀλλὰ καὶ διά τὴν θέωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου, δν ἄμα καὶ ἡ σύλληψις καὶ ἡ ὑπαρξία τεθαυματούργηται"³⁷¹.

· "Ο ἀπόστολος Παῦλος δέν εἴπεν εἰς τοὺς Γαλάτας (4,4) διά γυναικός, ἀλλ' ἐν γυναικός"³⁷². "Ἐσήμανεν οὖν ὁ θεῖος ἀπόστολος, ὡς αὐτός ἐστιν ὁ μονογενῆς Υἱός τοῦ Θεοῦ καὶ Θεός, ὁ ἐκ τῆς Παρθένου γεννηθείς, ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ καὶ Θεός"³⁷³.

- "Σχετικὴν φατε τὴν ἔνωσιν τοῦ Λόγου καὶ τῆς σαρκός; Ποῦ ἡ οὐκωσίς; ποῦ ἡ σάρκωσις; ποῦ ἡ ἔνανθρωπησις; εἴ γάρ ἐπὶ σχετικῆς ἔνωσεως ταῦτα ἐκλάβοιτε, πλείστας Θεοῦ σαρκώσεις καὶ ἔνανθρωπήσεις, εἰ καὶ μερικάς εἰσάξετε. Πολλοῖς γάρ θεοφόροις ἀνδράσι, δικαίοις καὶ πατριάρχαις καὶ προφήταις, σχετικῶς ἡνάθη Θεός. Εφ' ἐκάστου οὖν καθ' ὑμᾶς σάρκωσιν καὶ ἔνανθρωπησιν ὑπομέμνηε"³⁷⁴.

371.- Αὔτοθι, σελ. 336.

372.- Αὔτοθι, σελ. 332.

373.- Αὔτοθι, σελ. 334.

374.- Αὔτοθι.

Ο Μωάμεθ.

Τό' Ισλάμ θεωρεῖ τήν ζιζιαν αύτοῦ διδασκαλίαν περὶ τοῦ προφώπου τοῦ Χριστοῦ ἀνεξάρτητον ἀπό τῆς χριστιανικῆς χριστολογίας καὶ ἀνωθεν ἀποκεκαλυμμένην³⁷⁵, ἐν τούτοις ὁ Ἱερός πατήρ ἀπαριθμεῖ τήν διδασκαλίαν τοῦ' Ισλάμ εἰς τὰς χριστιανικάς αἱρέσεις.

Κατά τὸν Μωάμεθ ὁ Χριστός εἶναι κτιστός καὶ δοῦλος, ἐτέχθη ἄνευ σπορᾶς ἐκ Μαρίας τῆς ἀδελφῆς Μωύσέως καὶ Ἀαρὼν: "Ο γάρ Λόγος, φησί, τοῦ Θεοῦ, καὶ τό Πνεῦμα εἰσῆλθεν εἰς τὴν Μαρίαν, καὶ ἔγέννησε τὸν Ιησοῦν προφήτην ὅντα, καὶ δοῦλον τοῦ Θεοῦ"³⁷⁶. Ο Δαμασκηνός παρατηρεῖ ὅτι ὁ Μωάμεθ συγέταξε πολλάς ληρωδίας "καὶ ἀλλα πολλά τερατολογῶν ἐν τῇ τοιαύτῃ συγγραφῇ γέλωτος ἀξία, ταύτην πρότες Θεοῦ ἐπ' αὐτόν κατενεχθῆναι φυάττεται"³⁷⁷.

Εἰς τὸν Διάλογον τοῦ Χριστιανοῦ καὶ τοῦ Σαρρακηνοῦ, ὁ χριστιανός ἀποδεικνύει κατηγορηματικῶς ὅτι ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ κατηγόρου ὑπάρχει ἀντίφασις, ἐφ' ὅσον ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, κατά τὸν Σαρρακηνόν, εἶναι κτιστός, ἀλλά πάντα/λόγια τοῦ Θεοῦ εἶναι ἄκτιστα.³⁷⁸ Εάν ἐρωτηθῆς παρά Σαρρακηνοῦ λέγοντος· Τί λέγεις εἶναι τὸν Χριστόν; εἴπε αὐτῷ· Λόγον Θεοῦ. Μηδέν ἐν τούτῳ νομίζω ἀμαρτάνειν, ἐπειδὴ καὶ Λόγος λέγεται παρά τῇ Γραφῇ, καὶ σοφίᾳ καὶ βραχίων, καὶ δύναμις Θεοῦ, καὶ ἀλλα πολλά τοιαῦτα, πολυάριθμος γάρ ἐστιν. Καὶ σὺ ἀντερώτησον αὐτὸν λέγων· Τί λέγεται παρά τῇ

375.- Δαμασκ.Ι., Κατά τῶν Νεστοριανῶν PG.95, 196.

376.- Ζιάκα Γ., Προφητεία, ἀποκάλυψις καὶ Ἰστορία τῆς Σωτηρίας κατά τό Κοράνιον, Θεσσαλονίκη 1976, σελ. 168.

377.- Δαμασκ.Ι., Περὶ αἱρέσεων, PG.94, 765.

378.- Αὐτόθι.

Γραφῇ Χριστός; Ισως καν θελήσῃ ἐρωτῆσαι σε δὲ Σαρακηνός ἄλλο τι, μὴ ἀποκρίνου αὐτῷ, ἔως δὲ λύσῃ τό δέρώτημά σου. "Ανάγκη ποία ἀποκριθήσεται σοι λέγων· Παρά τῇ Γραφῇ μου Πνεῦμα καὶ Λόγος θεοῦ λέγεται δὲ Χριστός. Καὶ τότε εἰπέ αὐτῷ σὺ πάλιν· Τό Πνεῦμα τοῦ θεοῦ καὶ δὲ Λόγος, παρά τῇ Γραφῇ σου ἀκτιστα λέγονται γέτιστά; Καὶ έάν εἴπῃ ὅτι ἀκτιστα εἰσιν, εἰπέ αὐτῷ· Καὶ τίς ἔκτισε τό Πνεῦμα καὶ τόν Λόγον τοῦ θεοῦ; Καὶ έάν ἐξ ἀπορίας εἴπῃ σοι, ὅτι δὲ θεός αὐτά ἔκτισεν, εἰπέ· 'Ιδού, εἰ ἔλεγον ἐγώ πρός σέ τοῦτο, ἔλεγες δὲ πρός μέ, ὅτι ἡ φανίσας τὴν μαρτυρίαν σου· καὶ τοῦ λοιποῦ οὐ πιστεύσετε δόσα δὲν εἴπης. "Ομως οὖν καὶ τοῦτο ἐρωτῶ σε, πρό τοῦ κτίσαι δὲ θεός τόν Λόγον καὶ τό Πνεῦμα, οὐκ εἶχεν Πνεῦμα οὐδέ Λόγον; Καὶ φεύγεται ἀπό σου μὴ ἔχων τί ἀποκριθῆναι"³⁷⁹. Εἳ δὲ πάλιν, ἔρμηνεύων δὲ χριστιανός τὴν Γραφήν τοῦ Σαρρακηνοῦ ἀπό χριστιανικῆς προοπτικῆς δεικνύει διά μαρτυρίῶν τῶν δύο Γραφῶν ὅτι δὲ θεός κατῆλθεν εἰς κοιλίαν γυναικός: "Καὶ έάν σοι εἴπῃ, πῶς κατῆλθεν δὲ θεός εἰς κοιλίαν γυναικός; εἰπέ αὐτῷ· Χρησάμεθα τῇ γραφῇ σου, καὶ τῇ Γραφῇ μου· γέτιστα λέγει, ὅτι ἐκάθηρεν δὲ θεός τήν Παρθένον Μαρίαν ὑπέρ πᾶσαν σάρκα γυναικείαν, καὶ κατέβη τό Πνεῦμα τοῦ θεοῦ καὶ δὲ Λόγος ἐν αὐτῇ καὶ τό Εύαγγελιόν μου λέγει· "Πνεῦμα ἄγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ψίστου ἐπισκιάσει σοι".

"Ιδού μία φωνὴ ἀμφοτέρων τῶν λέξεων, καὶ ἐν νόημα"³⁸⁰. Μεγάλην σημασίαν ἔχει γέτι τελευταία φράσις, ἐπειδή ἐπιβεβαιοῦ ὅτι γέτιστα Αγία Γραφή καὶ τό Κοράνιον εὐρίσκονται εἰς ἀρμονίαν πρός φανέρωσιν τῆς μητρότητος τῆς Μαρίας, καὶ εἰς δύμοιότητα πρός ἀνα-

379.- Δαμασκ. I., Διάλεξις Σαρρακηνοῦ καὶ Χριστιανοῦ, PG. 96, 1341 D.

380.- Αὐτόθι, 1334 C.

γνώρισιν ὅτι ἡ Μαρία εἶναι Θεοτόκος.

βιοὶ ἀρνούμενοι τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τοῦ Λόγου εἶναι ἀρκετοί,
καὶ ἐπὶ μέρους οἱ ἀκόλουθοι:

Οἱ οὐαλεντινιανοί.

"Τὸν δέ Χριστόν ἀπ' οὐρανοῦ ἐνηνοχέναι τὴν σάρκα, καὶ ὡς σωλή-
νος τῆς Μαρίας διαπεπερακέναι"³⁸¹.

"Ἡ διαρχικὴ ἀντίληψις τῶν οὐαλεντινιανῶν ἔτις διακρίνει τὸν
κόσμον εἰς νοητὸν καὶ αἰσθητόν καὶ θεωρεῖ τὸν τελευταῖον ὡς ἐ-
χθρικόν πρὸς τὸν Θεόν, ὁδήγησε εἰς τὴν ἀπόρριψιν τῆς ἐνσαρκώσεως
τοῦ Λόγου." Αντιθέτως, ἡ πατερικὴ θεολογία πιστεύει, ὅτι ὁ Λόγος
ἔλαβε τὴν ἀπαρχὴν τῆς ἡμετέρας φύσεως: "Ο Λόγος τοῖνυν σάρξ ἐ-
γένετο, παρατηρεῖ δὲ ιερός ἀνήρ, οὐ τραπεῖς τὴν φύσιν, οὐδέ φαντά-
σας τὴν οἰκονομίαν, ἀλλὰ ὑπόστασις ὡν, μία τῶν τῆς θεότητος ὑπο-
στάσεων, ἐκ τῆς ἀπειρογάμου παρθένου ψυχῆν ἐψυχωμένην ψυχῇ λογι-
κῇ τε καὶ νοερῇ ἐν τῇ ἑαυτοῦ ὑποστάσει καὶ χρηματίσας αὐτῇ ὑπό-
στασις"³⁸².

Οἱ Εὐτυχιανοί.

"Οἱ μὴ λέγοντες ἐκ τῆς ἀγίας παρθένου Μαρίας εἰληφέναι τὴν
σάρκα τὸν Κύριον ἡμῶν· Ἰησοῦν Χριστόν, ἀλλὰ θειότερόν πως σεσαρ-
κῶσθαι ἀποφαινόμενοι· μὴ εἰληφότες κατά νοῦν, ὅτι τὸν τῇ ἀμαρτίᾳ
τοῦ προπάτορος αὐτῶν· Αδάμ ὑπεύθυνον τυγχάνοντα τὸν ἀνθρωπὸν, τοῦ-
τον ἤνωσεν ἑαυτῷ ὁ Θεός· Λόγος ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας, ἐξ οὗ καὶ
τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἔξουσίας ἐπεκδυσάμενος ἐδογμάτισεν ἐν παρρη-
σίᾳ, ὡς γέγραπται, θριαμβεύσας ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, διά τῆς παρα-
βάσεως τοῦ πρωτοπλάστου ἦν ἐνδεδυκώς"³⁸³.

381.- Δαμασκ.Ι., Περὶ αἰρέσεων, PG. 94, 697.

382.- Δαμασκ.Ι., Κατά Νεστοριανῶν, PG. 94, 740.

383.- Δαμασκ.Ι., Περὶ αἰρέσεων, PG. 94, 740.

Οι Μανιχαῖοι.

"οἱ καὶ Ἀκονῖται, οὗτοι Μανοῦ τοῦ Πέρσου μαθηταί, χριστόν μὲν σχήματι λέγοντες... ἀρχάς δύο εἰσηγούμενοι, πονηράν τε καὶ ἄγαθήν δεῖ οὖσας. χριστόν δὲ δικῆσει πεφηνέναι καὶ πεπονθέναι"³⁸⁴. Κατά τοὺς Μανιχαίους, αἱ δύο ἀρχαί, ἡ μὲν ἄγαθή, ἡ δὲ πονηρά εἴ- ναι "παντελῶς ἀκοινώνητοι, καὶ ἐναντίαι ἀλλήλαις ὑπάρχουσιν"³⁸⁵. "Ἐπειδὴ δὲ οἵσαν ἐξ ἀρχῆς οεχωρισμέναι εἶναι ἀδύνατος ἡ ἐνανθρώ- πησις τοῦ θεοῦ.

Τὰ ἔπιχειρήματα τοῦ Δαμασκηνοῦ κατά τῶν Μανιχαίων εὑρίσκονται εἰς τὸν λεπτολόγον διάλογον κατ' αὐτῶν³⁸⁶, καὶ εἰς τὸ ἔργον του "Διάλεξις Ἰωάννου δρθιδόξου πρὸς Μανιχαῖον"³⁸⁷.

Οἱ Διημοιρῖται.

"οἱ καὶ Ἀπολλινάριοι, οἱ μὴ τελείαν τὴν τοῦ χριστοῦ παρουσίαν, ἥγουν ἐνανθρώπησιν, δυμολογοῦντες. Ὅν τινες διαούσιοντό σῶμα τῇ θεότητι ἐτόλμησαν εἰπεῖν ποτε. Τινές δὲ πότε, δτὶ καὶ ψυχήν εἰλη- φέναι, καὶ τοῦτό ἥρνοῦντο. Τινές δὲ διά τοῦ βητοῦ: 'Ο λόγος σάρξ ἐγένετο, ἐπερειδόμενοι, ἥρνοῦντο ἀπό κτιστῆς σαρκὸς, τουτέστιν ἀπό Μαρίας σάρκα αὐτὸν ἀνειληφέναι, μόνον δὲ φιλονείκως ἐλεγον τὸν λόγον σάρκα γεγενῆσθαι.' Υστερὸν δὲ διανοοῦμενοι τὸν οὖν οἶδα εἰ- πεῖν, νοῦν αὐτὸν φασι μὴ εἰληφέναι"³⁸⁸.

"Ως εἰς τέλειον ἀνθρωπὸν, παρατηρεῖ δὲ Δαμασκηνός, πρέπει να ἀ- ποδώσωμεν εἰς τὸν χριστόν τὰ γνωρίσματα τῆς φύσεως τῆς Μητρός: "Πῶς οὖν ἀνθρωπὸς γέγονεν, εἰ σάρκα ἀψυχον, ἢ ψυχήν ἀνουν ἀνέλαβεν;

384.- Αὐτόθι, 717.

385.- Δαμασκ.Ι., Κατά Μανιχαίων διάλογος, PG.94, 1508.

386.- Αὐτόθι, 1505-1584.

387.- PG.96, 1319-1336, Βλ. ἐπίσης Ε.Ο.Π.Δ', 19-21, Ε.Π.Ε., σελ. 522-532.

388.- Δαμασκ.Ι., Περὶ αἰρέσεων PG.94, 728.

οδ τοῦτο γάρ ἀνθρωπος... εἰ γάρ ψυχὴν ἀνουν δὲ Κύριος ἀνέλαβεν,
ἀλλὰ τὸν φόνον ψυχὴν ἀνέλαβεν"³⁸⁹. Εάν τοδὲ "κατ'εἰκόνα", κατὰ τὸν
Δαμασκηνὸν, εἶναι τὸ νοερόν καὶ τὸ αὐτεξούσιον, θά δὲ πρεπεῖ νά ἀ-
ναλάβῃ αὐτά πρωτίστως.

Οἱ Μασσαλιανοὶ (οἱ ἐρμηνευόμενοι Εὔχεται).

Οἱ Μασσαλιανοὶ, οἱ διόποιοι ἐνεφανίσθησαν κατά τό β' ἡμισυ τοῦ
Διαβῶνος εἰς τὴν Μεσοποταμίαν καὶ τὴν Συρίαν, ὑπεστήριζον δὲ τι
ἐκαστος ἀνθρωπος κατά τὴν γέννησιν του κληρονομεῖ καὶ πονηρόν
δαιμόνα, τὸν διόποιον δέν δύναται νά ἐκδιώξῃ τό βάπτισμα. Διά τοῦ-
το λέγουν "δὲ τὸ στέρημα καὶ ἀργός ἐπεσεν εἰς τὴν Μαρίαν"³⁹⁰.

Οἱ Κερδωνιανοὶ.

"Οἱ ἀπό Κερδωνος τοῦ Ἡρακλέωντος διαδεξαμένου τὴν μετοχὴν
τῆς πλάνης, προσθέντος δέ τῇ ἀπάτῃ... δύο δέ ἀρχάς κηρύττει οὕ-
τος ἐναντίας ἀλλήλαις, μή εἶναι τε τὸν Χριστὸν γεννητὸν"³⁹¹.

Οἱ Θριγένειανοὶ ἄλλοι.

"Θριγένους τοῦ καὶ Ἀδαμαντίου τοῦ συντάκτου, οἱ τὴν τῶν νε-
κρῶν ἀνάστασιν ἀποβαλλόμενοι. Χριστόν δέ κτίσμα, καὶ τὸ ἄγιον
Πνεῦμα εἰσηγούμενοι παράδεισόν τε, καὶ οὐρανούς, καὶ τὰ ἄλλα
πάντα ἀλληγοροῦντες. Χριστοῦ δήποτε πεπαύσθαι τὴν βασιλείαν
ληροῦντες, καὶ δημοῦ τούς ἀγγέλους παυθήσεσθαι. Χριστόν δέ σύν δια-
βόλῳ βάσιλευθησόμενον, καὶ δαέμοσι σταυρωθέντα Χριστόν τερα-
τεύονται"³⁹².

389.- Δαμασκ.Ι., Ε.Ο.Π.Γ', 18, Ε.Π.Ε., σελ. 384.

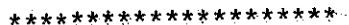
390.- Δαμασκ.Ι., Περὶ αἵρεσεων 94, 732. (Βλ. Μαντζαρίδου Γ., Θ.Η.Ε.,
ἄρθρ. Μασσαλιανοί, τόμ. 8, σελ. 814-815).

391.- Αύτόθι, σελ. 701.

392.- Δαμασκ.Ι., Περὶ αἵρεσεων, PG. 94, 716A.

Κατά ταῦτα, αἱ ἀνωτέρῳ μνημονευθεῖσαι αἰρέσεις ἀφοῦνται
ὅτι ὁ Χριστός ἐδημιούργησε διὰ τὸν ἑαυτὸν του σάρκα ἐκ τῶν
αἰμάτων τῆς Μαρίας, τῆς δποίας τὸ σῶμα ἐγένετο ναός τοῦ Θεοῦ.
Ἐνῷ κατὰ τὸν Δαμασκηνόν ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Θεανθρώπου ἐπρα-
γματοποιήθη ἐν αὐτῇ καὶ δι' αὐτῆς, οἵτοι ὁ Θεανθρώπος συνδέεται
ἀχωρίστως μετά τῆς μητρός αὐτοῦ: "Θεοτόκον δέ κυρίως καὶ ἀλη-
θῶς τὴν Ἀγίαν Παρθένον αηρύττομεν, ὡς κάρο Θεός ἀληθῆς ὁ ἐξ
αὐτῆς γεννηθεῖς, ἀληθῆς Θεοτόκος ἡ τὸν ἀληθινὸν Θεόν ἐξ αὐ-
τῆς σεσαρκωμένον γεννήσασα" ³⁹³.

393.- Δαμασκ.Ι.,Ε.Ο.Π. Γ',12,Ε.Π.Ε.,σελ.332.

K_EΦΑΔΑΙΩΝ ΣΤ'

Η Κοίμησις τῆς Θεοτόκου.

"Παρ' ὅλον ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Εκκλησία δέν ἔχει ἀπόφασιν Οἶκους μενικῆς συνόδου, πολὺ δέ περισσότερον δογματικήν κατοχύρωσιν διά τὴν ἀνάληψιν τῆς Θεοτόκου, ὅμως τὴν "μετάστασιν αὐτῆς σωματικῶς εἰς τούς οὐρανούς" δέχεται ἀπεριφράστως ἢ παράδοσις τῆς Ὁρθοδόξου ὑμνογραφίας τῆς ἐορτῆς τῆς Κοιμήσεως καὶ ἡ πατερική γραμματεία"³⁹⁴. Ἔνῳ δ ἄγιος Ἐπιφάνιος ἀγνοεῖ δ, τι διφορᾷ εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου "οὗτε εἴ τέθνηκεν, οὗτε εἴ μὴ τέθνηκεν"³⁹⁵, ἀλλοι πατέρες πληροῦν τὸ κενόν τοῦτο. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης Ἰωάννης, ὁ Μόδεστος, Ἱεροσολύμων, ὁ Ἀνδρέας Κρήτης καὶ ἄλλοι, ὅμιλοι σαφῶς περὶ τῆς μεταστάσεως καὶ τῆς ἀφθαρσίας τοῦ σώματος αὐτῆς³⁹⁶.

Τὰ ἀπόκρυφα ἐκθέτουν λεπτομερῶς τὸ γεγονός τῆς Κοιμήσεως, ἀλλ' εἰς τὰ ἄλλα ἴστορια καὶ νείμενα εὐρίσκομεν μαρτυρίας μόλις ἀπό τὸν ἔκτον αἰῶνα. Εἰς τὴν Ἀντιόχειαν οἱ χριστιανοί ἔτελον "τὴν μνήμην τῆς ἀγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας". Αὕτο ὅδηγεται εἰς τὴν πεποίθησιν ὅτι αὕτη ἡ ἐορτὴ ἐνθυμίζει τὴν Κοίμησιν τῆς Μαρίας.

Οἱ τρεῖς λόγοι τοῦ Δαμασκηνοῦ εἰς τὴν Κοίμησιν, τούς διποίους οὗτος ἔξεφώνησε τὴν ἴδιαν ἡμέραν, ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ ἐορτὴ τῆς Κοιμήσεως ἐτιμάτο εἰς τὴν ἐποχήν αὐτοῦ συγχρόνως ὡς μνήμη τοῦ θανάτου καὶ τῆς μεταστάσεως αὐτῆς καὶ οὐχὶ κεχωρισμένως.

394.- Καλοκύρη Κ., 'Η Θεοτόκος εἰς τὴν εἰκονογραφίαν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, Π.Ι.Π.Μ., Θεσσαλονίκη, σελ. 131.

395.- Δαμασκ. Ι., PG.42 , 716.

396.- Kalokyris K., La Dormition et l'assomption de la Theotoke dans l'art de l'Eglise Orth., Θεσσαλονίκη 1974.

1.- 'Ο θάνατος τῶν ἀγίων.

Οι ἄγιοι τυγχάνουσι ταμεῖα καὶ καταγώγια τοῦ Θεοῦ³⁹⁷, αἱ δὲ ψυχαὶ αὐτῶν εἶναι "ἐν χειρὶ Θεοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀψηται αὐτῶν θάνατος"³⁹⁸: "Ο θάνατος γάρ τῶν ἀγίων ὑπνος μᾶλλόν ἐστι ή θάνατος"³⁹⁹. Απὸ τῆς στιγμῆς τῆς συγκαταριθμήσεως τοῦ Κυρίου μετά τῶν νεκρῶν⁴⁰⁰ "τούς ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως καὶ τῇ εἰς αὐτόν πίστει κοιμηθέντας οὐ νεκρούς πρόοσαγορεύομεν"⁴⁰¹. Ο δινήρωπος κατά τὴν πτῶσιν "γυμνοῦται τῆς χάριτος καὶ τὴν φθορὰν περιβάλλεται καὶ πρὸς γῆν ἀποστρέφεται καὶ τοῦ θείου πάραδείσου ἔξοριστος γίνεται καὶ ἴδρωτα καὶ πόνον καὶ θάνατον κατακρίνεται"⁴⁰², ἀλλ' ὁ Χριστὸς κατέρχεται εἰς τὸν ἄδην, "ἴν' ὥσπερ τοῖς ἐν γῇ ἐύηγγελίσατο εἰρήνην, αἵχμαλώτοις ἀφεσιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, καὶ τοῖς μὲν πιστεύσασι γέγονεν αἴτιος σωτηρίας αἰωνίου, τοῖς δέ ἀπειθήσασιν ἀπιστίας ἐλεγχος"⁴⁰³. Ωστε ὁ Θεός ἡλευθέρωσεν τούς ἀπ' αἰώνων πεπεδημένους, εἰσαγαγών αὐτούς εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. "Οὕτοι ζῶντες ἐν παρρησίᾳ τῷ θεῷ παρεστήκασιν"⁴⁰⁴. Ολοι οι ἄγιοι εἶναι τώρα ἐμψυχα σκηνώματα τοῦ Θεοῦ, καθ' ὅσον τὴν αἰώνιον ζωὴν δίδει εἰς τοὺς ἀγίους ή Αύτοζωήν. "Πηγὰς ἡμῖν σωτηρίους ὁ Δεσπότης Χριστός τά τῶν ἀγίων παρέσχετο λείψανα, πολυτρόπως τάς εὐεργεσίας πηγάζοντα, μύρον εύωδίας

397.- Δαμασκ.Ι.,Ε.Ο.Π. Δ'15,Ε.Π.Ε.,σελ.488.

398.- Σοφ.Σολ. 3,1.

399.- Αὐτόθι,

400.- Αὐτόθι, σελ.490.

401.- Δαμασκ.Ι.,Λόγος εἰς τὸ ἄγιον Σάββατον, PG, 96, 609-612. "Ιωάννης ὁ Δαμασκηνός βασιζόμενος εἰς γνώμας τῶν πρὸ αὐτοῦ Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ τρόμου, τὸν δποῖον θά δοκιμάσῃ κατά τὴν ὥραν τοῦ θανάτου ή ψυχῆ, ἐάν "εὐρεθῇ ἐν ἀμελείᾳ ζήσασα", καθ' ὅσον "ἐν τῇ ὑστάτῃ πνοῇ ὡς ἐν ζυγῷ αἱ τῶν ἀνθρώπων πράξεις δοκιμάζονται" ('Ιερά Παράλ, στοιχ.Μ.τίτλ.Δ', PG 96, 156.

402.- Δαμασκ.Ι.,Ε.Ο.Π.,Γ'29,Ε.Π.Ε.,σελ.416-418.

403.- Δαμασκ.Ι.,Ε.Ο.Π.Δ'15,Ε.Π.Ε.,σελ.490.

θιούντα, καὶ μηδεὶς ἀπιστεῖτω⁴⁰⁴. Επομένως οἱ ἄγιοι μεταφοίτουν, ἀποδημοῦν ἐν πνεύματι εἰς τὸν Κύριον, ἀλλὰ τὰ σώματα αὐτῶν παραμένουν εἰσέτι φθαρτά, μολονότι τὰ λείψανα πηγάζουν μύρον εύωδίας.

2.- Ἡ μοναδικότης τῆς ἑκβιδοσεως τῆς Θεοτόκου.

Ἐάν ἡ ἀποδημία τῶν ἀγίων ἀποτελεῖ μίαν ἐν θεῷ ἐνδημίαν, ἡ ἀποδημία τῆς μητρός Του ἡτο ἀσυγκρίτως ὑψηλοτέρα πρὸς Αὐτὸν ἐνδημία, διότι "τὸ διάφορον ἀπειρον διούλων Θεοῦ καὶ μητρός"⁴⁰⁵. Ἐν τῶν ἐπιγείων ἡ Θεοτόκος μετετέθη ἐν σώματι πρὸς τὰ ἐπιούρα-νια. Ἡ ἐν σώματι μετάστασις αὐτῆς εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἐν αὐτῇ ἔνοικησεως τοῦ Λόγου, ούχι μόνον τῇ ἀκτίστῳ ἐνεργείᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ τῇ ὑποστάσει αὐτοῦ, δτε ἐλαβε σάρκα ἀπὸ τῆς σαρκός αὐτῆς. Κατὰ τὴν Κοίμησιν τῆς Μαρίας ἡ ψυχή χωρίζεται ἀπὸ τοῦ πανολβίου σώματος αὐτῆς, συμφώνως πρὸς τὴν φυσικὴν τάξιν, "ὅμως οὐκ ἐναπομένει (τὸ σῶμα) τῷ θανάτῳ, ούδ' ὑπὸ τῆς φθορᾶς διαλύεται"⁴⁰⁶. Τὸ σῶμα τῆς Θεομή-τορος, ὃς πηγή ζωῆς καὶ πηγή τοῦ ζωοποιοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ "θα-νάτῳ ζωηφόρῳ καλύπτεται"⁴⁰⁷. Τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου δέν ἐλαβε πεῖραν διαλύσεως καὶ ἐξαφανίσεως; ἢτις μᾶλλον ὑπὸ πολλῶν διαφθορά ὁνομά-ζεται⁴⁰⁸, ἐπειδή ἡ θεότης κατέκησεν ἐν αὐτῷ. Ἡ Θεοτόκος συνέλαβε τὴν ὑπόστασιν τοῦ Θεοῦ Λόγου "καὶ ὅλην θεῷ ἐνωθεῖσαν, πᾶς καταπίῃ ὁ θάνατος; πᾶς ὁ φόβος εἰσδέξεται; πᾶς διαφθορά τοῦ ζωοδόχου κατα-τολμήσειε σώματος; ἀλλότρια ταῦτα καὶ πάντη ξένα τῆς θεοφόρου ψυ-χῆς τε καὶ σώματος"⁴⁰⁹. Ής "ἀπαρχή ... τῆς ἀφθαρσίας"⁴¹⁰, ὁ Χριστός ἔχαρισεν εἰς τούς ἀγίους αὐτοῦ τὴν ἀφθαρσίαν κατά τὴν ἐνδοξον πα-ρουσίαν αὐτοῦ. Ἀλλὰ "Σὺ Μακαρία θύγατερ", παραπηρεῖ ὁ Δαμασκηνός,

404.- Αὐτόθι.

405.- Δαμασκ.Ι., 1 Κοίμ.10-,Ε.Π.Κ.,σελ.130.

406.- Αὐτόθι.

407.- Δαμασκ.Ι., 2 Κοίμ.2,Ε.Π.Κ.,σελ.152.

408.- Δαμασκ.Ι.,Ε.Ο.Π. Γ'28,Ε.Π.Ε.,σελ.414.

409.- Δαμασκ.Ι., 2 Κοίμ.3,Ε.Π.Κ.,σελ.156.

410.- Δαμασκ.Ι.,Ε.Ο.Π. Γ'28,Ε.Π.Ε.,σελ.416.

"...φθαρτόν ἔξη μῶν σῶμα αληρονομήσασα, ἀφθαρσίας ἡμέν τέκυοφό-
ρησας ἐνδυμα, σύ τό εἶναι ἔξη ἡμετέρας ὁσφύος ἀρπάσασα τό εῦ
εἶναι ἡμέν ἀνταπέδωνας, τάς ὠδῖνας ἐλυσας, τά τοῦ θανάτου διέρ-
ρηξας σπάργανα, τό ἀρχαῖον ἡμέν ἀποκατέστησας ἐνδιαίτημα"⁴¹¹.

'Ο ἔχων τὴν ἐν Χριστῷ πίστιν δέν γνωρίζει τὴν ἀρνησιν τῆς
πίστεως αὐτοῦ, ἐπιμένων σταθερῶς εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ,
μέχρι τοῦ μαρτυρίου. 'Ο δέ ἀρνούμενος αὐτόν! δέν θά ἔχῃ τό ζῆν
αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, οὔτως, ἡ Παναγία δέν πλησιάζει τόν θάνατον ἀφό-
βως μόνον, ἀλλὰ "ταύτη καὶ προσβλέπων ὁ θάνατος δέδοικε, τῷ γάρ
αὐτῆς χιφὲς προσβαλῶν ἐμαθεν ἀφ' ὅντις ἔπαθε καὶ πεῖραν λαβὼν σεσω-
φρόνισται"⁴¹². 'Η κοινωνία αὐτῆς μετά τοῦ Υἱοῦ ἐξουδετέρωσε τὴν
δύναμιν τοῦ θανάτου: "σοὶ καὶ μένειν θελούσῃ τό δύνασθαι πάρεστι.
καὶ ἀπαίρειν προθυμουμένη οὐδέν τό ἐμπόδιον"⁴¹³. 'Εκοιμήθη διδ-
τι ἔπειπε εἰς τό ἐκ γῆς συντεθέν "παλινοστήσαι πρός γῆν", διὰ νὰ
ἀποβάλῃ τό γεῶδες πάχος τῆς θνητότητος καὶ νά ἐνδυθῇ τό σῶμα τῆς
ἀφθαρσίας. "Εδει καθάπερ χρυσόν, ἀποβαλοῦσαν τό γεῶδες καὶ ἀλάμπες
τῆς θνητότητος πάχος, ὃς ἐν χωνεύσει τῷ θανάτῳ τὴν σάρκα ἀφθαρτού
καὶ καθαράν τῷ φέγγει τῆς ἀφθαρσίας ἐκλάμπουσαν ἐξαναστήσαι τοῦ
μνήματος"⁴¹⁴. Διὰ τὴν θεοτόκον ὁ θάνατος εἶναι ζωὴ "καὶ ζωὴ ορείτ-
των καὶ ταύτην τὴν ζωὴν ἀπαραβλήτοις συγκρίσεσιν ὑπεραίρουσα"⁴¹⁵.
'Η κοίμησις ἀποτελεῖ αλίμακα πρός τούς οὐρανούς καὶ τὴν ἀθανάσιαν:

411.- Δαμασκ.Ι.,2 Κοίμ.8,Ε.Π.Κ.,σελ.168.

412.- Αύτόθι.3,σελ.157.

413.- Αύτόθι 8,σελ.168.

414.- Δαμασκ.Ι.,3 Κοίμ.3,Ε.Π.Κ.,σελ.214.

415.- Δαμασκ.Ι.,2 Κοίμ.8,Ε.Π.Κ.,σελ.170.

"Σήμερον ή νοητή αλέιμαξή ή ἔμψυχος, δι' ἣς καταβάς δ"Υψιστος
ἐπὶ γῆς ὄφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη, τῷ θανάτῳ χρη-
σαμένη αλίμακι, γῆθεν εἰς οὐρανούς ἀνεφοίτησεν"⁴¹⁶.

'Εκτός ὡδίνων γίνεται ή αὐτῆς ἀποβίωσις⁴¹⁷, "ἐντεῦθεν οὐ
θάνατον τὴν ιεράν σου κοίμησιν λέξομεν, ἀλλά μετάστασιν ή
ἐκδημίαν ή ἐνδημίαν εἰπεῖν οἰκειότερον"⁴¹⁸. 'Ἐνδημεῖ πρὸς τόν
Κύριον καὶ ἀναβαίνει εἰς τόν βασιλικόν θρόνον τοῦ Υἱοῦ αύ-
τῆς⁴¹⁹, "οὐ γάρ ὡς Ἡλίας εἰς τόν οὐρανόν ἀνελήλυθας, οὐχ ὡς Παῦ-
λος ἕως τρίτου ούρανοῦ μετεβιβάσθης, ἀλλά ἕως αύτοῦ τοῦ βασιλε-
ικοῦ θρόνου τοῦ Υἱοῦ σου ἐφθασας, αὐτόπτως δρῶσα καὶ χαίρουσα
καὶ σύν πολλῇ καὶ ἀφάτῳ παρεστῶσα τῇ παρρησίᾳ"⁴²⁰.

Τό σῶμα Της ἀφῆκε τάς σινδόνας, ἀλλά δέν ἐγκατέλειψε τόν
"ἀγέραστον"; "μεταδίδωσι μέν τῆς θείας εὐλογίας καὶ χάριτος,
πηγήν δέ τῶν ιαμάτων καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν τοῖς πίστει προσιοῦ-
σι τὸ μνῆμα κατέλιπεν"⁴²¹.

416.- Δαμασκ.Ι., 3 Κοίμ.2, Ε.Π.Κ., σελ.208.

417.- Δαμασκ.Ι., 2 Κοίμ.3, Ε.Π.Κ., σελ.156.

418.- Δαμασκ.Ι., 1 Κοίμ.10, Ε.Π.Κ., σελ.132.

419.- Δαμασκ.Ι., 2 Κοίμ.11, Ε.Π.Κ., σελ.174.

420.- Δαμασκ.Ι., 1 Κοίμ.11, Ε.Π.Κ., σελ.134.

421.- Αύτόθι 13, σελ.140.

3.- Ο ένταφιασμός τοῦ σώματος.

Ακολουθῶν τὴν παράδοσιν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας περὶ τοῦ ένταφιασμοῦ τοῦ σώματος, ὁ Ἱερός πατήρ περιγράφει τὰ γεγονότα, τὰ διποῖα ἔλαβον χώραν κατά τὴν κοίμησιν: "Οὐκ ἄτοπον δέ μοι δοκεῖ λόγῳ διαγράψαι ὅσον ἦκει πρός δύναμιν καὶ εἰδάσαι καὶ τύπῳ σχηματίσαι τὰ ἐπὶ τῇ Ἱερῷ ταύτῃ τοῦ Θεοῦ μητρὶ τετελεσμένα θαύματα, ἃ μετρίως καὶ λίαν συνοπτικῶς, τό δή λεγόμενον, παῖς ἐκ πατρός ἀνωθεν παρειλήφαμεν"⁴²². "Ολα τὰ γεγονότα καὶ πάντα τὰ τελεσθέντα θαύματα συμβαίνουν εἰς τὴν πόλιν τοῦ Δαυΐδ, ὅπου ἡ Θεοτόκος ἢτο διακεκλιμένη "ἐπὶ τινος σκίμποδος"⁴²³. Εκεῖ οἱ ἀπόστολοι παρίστανται αληθέντες κατὰ θαυμαστὸν τρόπον "ἐκ τῶν τερομάτων τῆς γῆς τῷ θείῳ τοῦ σοῦ ψὺλοῦ προστάγματι, ὡς ἐν νεφέλῃ"⁴²⁴. Οἱ ἀπόστολοι δέν παρευρίσκονται μυστικῶς, ἀλλὰ σωματικῶς, ὅμως "ἀύλως δὲ καὶ ἀοράτως περιέπουσιν ἄγγελοι φόβῳ τῇ μητρὶ τοῦ σφῶν δεσπότου δουλοπρεπῶς παριστάμενοι. Αὔτός δὲ Κύριος πάρεστιν, δὲ πανταχοῦ παρών καὶ τὰ πάντα πληρῶν καὶ περιέπων τό πᾶν, οὗ τόπος οὐδεὶς"⁴²⁵. Παρίστανται ἐπίσης οἱ σπουδαιότεροι "τῶν πάλαι δικαίων καὶ προφητῶν"⁴²⁶, οἱ αὐτόπται τοῦ Λόγου καὶ θεράποντες⁴²⁷, καὶ οἱ πιστοὶ τῆς Ἱερουσαλήμ. Λοιπόν, τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας παρίσταται διὰ νά λειτουργήσῃ τὴν μητέρα τοῦ Θεοῦ κατ' ὄφειλήν.

Τό "θεόκλητον σύστημα" ἐξεφώνησε θεοπνεύστους καὶ θεοφθέγκτους λόγους καὶ ὅμνους πρός τὴν ἐκδημούσαν: "Πλησθησόμεθα ἐν τοῖς ἀγαθοῖς τοῦ οἶκου σου, ἄγιος δὲ ναὸς σου, θαυμαστὸς ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ πάλιν: Ήγίασε τό σκήνωμα αὐτοῦ δὲ ψιλοτος, δρος τοῦ Θεοῦ, δρος πῖνου,

422.- Δαμασκ.Ι., 2 Κοίμ.4; Ε.Π.Κ., σελ.158.

423.- Αὔτόθι.

424.- Δαμασκ.Ι., 1 Κοίμ.9, Ε.Π.Κ., σελ.128.

425.- Δαμασκ.Ι., 3 Κοίμ.4, Ε.Π.Κ., σελ.218.

426.- Δαμασκ.Ι., 2 Κοίμ.6, Ε.Π.Κ., σελ.162.

427.- Αὔτόθι.

τό δρος ὃ ηύδοκησεν δι Θεός κατοικεῖν ἐν αὐτῷ⁴²⁸. Οἱ προπάτορες, ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἀνέκραζον λέγοντες: "Σύ μακαρία θύγατερ, τῆς παραβάσεως ἡμῖν τὰ ἐπιτίμια λέλυκας. Σύ φθαρτὸν ἔξ ἡμῶν σῶμα οληρονομήσασα, ἀφθαρσίας ἡμῖν ἐκυιφόρησας ἔνδυμα"⁴²⁹. Ἐντεῦθεν ἡ παρθένος ὡς κεκοιμημένη παρουσιάζεται οὕχι ὡς κεφαλή τῆς ὁρατῆς καὶ ἀοράτου "Εικλησίας, ἀλλ' ὡς τό πλέον τεθεωμένον ἥχαριτι— μέλος. "Σέ ἔξουσίαι δορυφοροῦσιν, ἀρχαί εύλογοῦσι, θρόνοι ἀνυμνοῦσι, τά χερουβίμ τὴν τοῦ οἶκείου δεσπότου φύσει καὶ ἀληθεῖ οἰκονομίᾳ χρηματίσασαν μητέρα"⁴³⁰.

·Υποδεχόμενος εἰς τάς χεῖρας Αὔτοῦ τὴν ἴεράν ψυχὴν αὐτῆς διηδός Της κατά τὴν ιούμησιν, προσφωνεῖται ὑπό τῆς Θεοτόκου: "Εἰς χεῖρας σου, Τέκνον μου, τό πνεῦμα μου παρατίθημι, δέξαι μου τὴν σὴν φίλην ψυχὴν, ἵν ἐτήρησας ἀμεμπτον: σοί τό ἐμόν σῶμα καὶ οὐ τῇ γῇ παραδίδωμι. Φύλαξον σῶον, ὃ κατοικήσαι ηύδοκησας καὶ γεννηθεῖς παρθένον ἐτήρησας"⁴³¹. Οὗτος δέ ἀπίγνητος εἰπε: "Ἄνδστα, ἐλθέ, ἡ πλησίον μου, καλή ἐν γυναιξί, δτι ἵδού δι χειμῶν παρῆλθεν, δικαιόρος τῆς τομῆς ἕφθασε, καλή ἡ πλησίον μου καὶ μῶμος ούκ εστιν ἐν σοί..."⁴³².

·Ἐνῷ δέ ἡ ψυχὴ αὐτῆς ἐίσοικεται δι' ἀγγέλων εἰς τό ἐνδότερον τοῦ καταπετάσματος, τό σῶμα ἀποτίθεται εἰς τό μνῆμα, "καντεῦθεν μετεωρίζεται πρὸς οὐρανίους δόμους"⁴³³.

·.·.·.·.

Κατά τά ἦδη λεχθέντα δύναται τις νά παρατηρήσῃ δτε ἡ Ἁγία

428.- Δαμασκ.Ι., 1 Κοίμ.12, Ε.Π.Κ.σελ.138.

429.- Δαμασκ.Ι., 2 Κοίμ.8, Ε.Π.Κ., σελ.166.

430.- Δαμασκ.Ι., 1 Κοίμ.11, Ε.Π.Κ., σελ.134.

431.- Δαμασκ.Ι., 2 Κοίμ.10, Ε.Π.Κ., σελ.172.

432.- Αύτόθι.

433.- Δαμασκ.Ι., 2 Κοίμ.14, Ε.Π.Κ., σελ.180.

Γραφή ούδαιμοις μνημονεύει τήν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου. Τοῦτο
ὅμως δέν σημαίνει ότι ὁ ιερός πατήρ ἐπιφέρει μεταβολάς εἰς
τὸ δόγμα τῆς Ἔκκλησίας. Ἀντιθέτως οὗτος ἀντλεῖ ἐκ τῆς παρα-
δόσεως αὐτῆς, ἐμμένων εἰς τήν ὑπό Θεοῦ ἐμπνεομένην διδασκαλίαν
αὐτῆς καὶ ἐπιβεβαιῶν τήν μαρτυρίαν αὐτῆς ὑπέρ τοῦ γεγονότος
τῆς κοιμήσεως καὶ τοῦ ἀδιαφθόρου τοῦ σώματος τῆς Θεοτόκου.

Ἐπειδὴ ὁ κόσμος, κατὰ τόν ἡμέτερον πατέρα, ἥδη γίνεται ἡ
νέα οἰκουμένη τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ δέν εἶναι πλέον κατειλημμένος ὑπό¹
τοῦ διαβόλου διὰ τοῦ θανάτου καὶ ἐξηρτημένος ἐκ τῆς ἐξουσίας
τοῦ Ιακοῦ, ἡ Μαρία διέρχεται μέσφ τοῦ ἀνισχύρου θανάτου εἰς τόν
κόλπον τοῦ Θεοῦ. Αὕτη ὑπετάχθη εἰς τόν θάνατον, διότι ὁ θάνατος
αὐτὸς ἔγένετο μὲ τήν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ μέσον πλήρους κοι-
νωνίας μετά τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἀπουσία βιβλικῶν μαρτυριῶν καὶ παλαιῶν πατερικῶν ἀπόψεων
κατέστησε τὸ θέμα τῆς ἐκβιώσεώς της ἐκτός τῶν δογματικῶν ὅρι-
σμῶν τῆς Ἔκκλησίας.² Η εἰς τήν ἀποδημίαν τῆς Θεοτόκου πίστις δέν
συμπεριλαμβάνεται εἰς τὰ ἐπίσημα δόγματα τῆς Ὁρθοδόξου Ἔκκλησίας.
Τοῦτο αἴτιολογεῖ τήν ἀπουσίαν εἰδικοῦ κεφαλαίου περὶ τῆς ἐν σώ-
ματι ἐκβιώσεώς της εἰς ὅλα τὰ πρῶτα σύμβολα τοῦ Χριστιανισμοῦ.
Οὐδεὶς δορισμός περὶ τῆς ἀφθαρσίας τοῦ σώματος της διετυπώθη ὑπό³
Οἰκουμενικῶν συνδρων. Εἰς τήν δογματικὴν ἐκθεσιν τῆς Ὁρθοδόξου
πίστεως. ὁ Βαρθολομαῖος δέν διετύπωσεν οἰονδήποτε δορισμόν
περὶ τοῦ θέματος τούτου, ἐνῷ περιγράφει τό θαῦμα τοῦτο εἰς τάς ὄ-
μιλίας του. Αὕτη ἡ Ἑλλειψίας ἐπισήμων δορισμῶν καὶ διατυπώσεων οὐ-
δόλως σημαίνει ἀπόρριψιν τῆς μοναδικότητος τῆς ἐκβιώσεώς της.⁴ Η
διδασκαλία αὕτη παραμένει εἰς τήν λειτουργικὴν ἐκφρασιν τῆς Ἔκ-
κλησίας, εἰς τήν ζῶσαν παράδοσιν καὶ εἰς τήν πατερικὴν γραμματείαν,
ἥτοι εἰς τήν συνείδησιν τῆς Ἔκκλησίας. Τό γεγονός τοῦτο δέν ἐξε-
φράσθη διά τοῦ δογματικοῦ ὅρου, ἀλλὰ διε ἄλλων μορφῶν.

Μερικοί Όρθροί του θεωροῦν τό δόγμα περὶ τῆς ἐνσώμου μεταστάσεως τῆς ἀγίας Παρθένου ὡς λατινικόν δόγμα, τὸ δὲ ποιῶν μονομερῶς καὶ ἀναρμοδίως ὅλως ὑπό τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ρώμης.

Ο Ιωάννης Καρμήρης, π.χ., γράφει εἰς τό δρόμον του "Τό νέον δόγμα τῆς Ρωμαϊκῆς Εκκλησίας" τά ἐξής: "Ἐκ τούτων τό μέν τῆς ἐνσώμου μεταστάσεως δέν διεδάσκεται ὑπό τῆς ἀγίας Γραφῆς, ὑπό δέ τῆς Ιερᾶς Παραδόσεως τούλαχιστον δέν μαρτυρεῖται ἐπαρκῶς, περὶ τόν ἔκτον πόν αἰῶνα εἰσελθόν εἰς τὴν λειτουργικήν παράδοσιν, τό δέ τῆς ἀσπίλου συλλήψεως ούδαμῶς μαρτυρεῖται ὑπό τῆς ἀγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ιερᾶς Παραδόσεως καὶ ἐπὶ πλέον ἀντρέπει τό δρόμον δόγμα περὶ τῆς αληρονομικῆς μεταδόσεως τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος εἰς ἄπαν ἀνεξαιρέτως τό ἀνθρώπινον γένος, μή δυνάμενον ἐπομένως νά εὕρῃ θέσιν ἐν τῷ Όρθρῳ δογματικῇ συστήματι. Ἐπομένως ἀμφότερα τά λατινικά ταῦτα θεομητορικά δόγματα στεροῦνται τοῦ ὁρσιωδεστέρου χαρακτήρος τῶν δρόμοδον δογμάτων, τ.ε. τῆς σαφοῦς διδασκαλίας αὐτῶν ὑπό τε τῆς ἀγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ιερᾶς Παραδόσεως" (Καρμήρης Ι., Τό νέον δόγμα τῆς Ρωμαϊκῆς Εκκλησίας, ἐν "Εκκλησία", 1-15 Ιανουαρίου 1951, Αριθ. 1-2, σελ. 23).

Τά ὑμνογραφικά ποιήματα, αἱ ὅμιλίαι καὶ τά λειτουργικά οείμενα διαιρούνται. διά τὴν λιτότητα καὶ τὴν ἐπιβλητικότητα καὶ ἔχουν χρησίμους ἐπιδράσεις, πρᾶγμα τό δποῖον ἀρμόζει εἰς τόν σκοπόν τῆς πίστεως τῆς Εκκλησίας καὶ ἵδια εἰς τὴν ἐρουδετέρωσιν τῆς δυνάμεως τοῦ θανάτου. Η κοίμησίς της εἶναι ὡς δεύτερον Πάσχα, ὡς δευτέρα ἀνάμνησις τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τοῦ θανάτου, κατά τὴν δποῖαν ἐννοεῖ τις τὴν δευτέραν ἀνόρθωσιν, ἥτοι τὴν ἐνωσιν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, πρό τῆς παρουσίας τοῦ

Χριστοῦ ἔλαμψεν ἡ Κόρη ὡς ὁ τῆλιος, καὶ πρὸν ἣ συντελεσθῇ
ὁ αἰών οὗτος ἐπραγματοποιήθη ὁ σκοπός τῆς δημιουργίας τοῦ
ἀνθρώπου. Ἡ ἀνάληψις τοῦ οώματός της εἶναι δροαβών τῆς ἀνα-
λήψεως τῶν σωμάτων τῶν ἀγίων, εἶναι ἡ ἔλπις τῆς ἀποκατάστασεως
τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἐφ' ὅσον ἔγκαιινιάζεται ὁ ἀπώτατος σκο-
πός τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Ὁ θάνατος δέν ἦτο τό τέρμα
τῆς σωματικῆς ὑπάρξεως της, ἀλλ' εἰς σπουδαῖος σταθμός αὐτῆς,
κατά τὸν διποῖν γεύεται τὴν μελλοντικήν δόξαν. Αὕτη ἡ δόξα
περιικλείει πράγματα, τὰ διποῖα ὄφθαλμός δέν εἶδε καὶ οὓς δέν
ἥκουσε καὶ εἰς καρδίαν ἀνθρώπου δέν ἀνέβησαν. Εἰς τὴν ιδικήν
της ἀνάστασιν ἔγνωρισε τὴν καθολικήν ἀνάστασιν. "Πύλαι παρα-
δείσου ἀνοίγονται καὶ τὴν θεοφόρον ὑποδέχονται, ἀρουραν, ἐξ ἣς
τὸ τῆς αἰωνίου ζωῆς ἔύλον βλαστήσαν τὴν παρανοήν τῆς Εδας καὶ
τὴν νέκρωσιν τοῦ· Αδάμ διαλέλυκε. Χριστός οὗτος, ὁ τῆς ζωῆς τῶν
ἀπίδντων αἴτιος, ἀντρον λελαξευμένον, ὅρος τὸ ἀλατόμητὸν ὑποδέ-
χεται, ἐξ οὗ λίθος χειρῶν ἀνευ τμηθείς τὴν οἰκουμένην ἐπλήρω-
σεν. Ἡ παστάς τῆς θείας τοῦ Λόγου σαριώσεως ὡς ἐν θαλάμῳ τῷ
πανευκλεῖ ἀναπέπαυται τάφῳ, ὅθεν πρός τὸν ούρανον ἀνεισι νυμ-
φῶνα τῷ Υἱῷ καὶ θεῷ ἀριδήλως συμβασιλεύουσα" ⁴³⁴.

Τὸ κατά τὴν 1ην Νοεμβρίου 1950 θεσπισθέν ὑπό τοῦ πάπα Πέτρου
ΙΒ' δόγμα τῆς μεταστάσεως τῆς Θεοτόκου εἶναι φυσικὸν ἀποτέλεσμα
τῆς διακηρύξεως τοῦ νέου δόγματος τῆς ἀσπείλου συλλήψεως. Ἐπειδή
ὅλη ἡ ἀνθρωπότης, κατά τὰ δυτικά θεολογικά συστήματα, εἶναι κατά⁴³⁴
κάποιον τρόπον ἔνοχος ἐν τῇ πτώσει τοῦ· Αδάμ καὶ τῆς Εδας, ὁ θά-
νατος τῆς παρθένου ἀποτελεῖ πρόδηλημα δι' αὐτούς. Ὁμως, ὁ θάνατος
τῆς Θεοτόκου εἶναι, κατά τὸν Δαμασκηνὸν, τὸ μέσον τὸ διποῖον ἄγει
αὐτήν εἰς τὴν ζωήν. Αὕτη ὑποτάσσεται εἰς τὴν φυσικήν τάξιν τοῦ

434. = Δαμασκ. Ι., 3 Κοίμ., Ε.Π.Κ., σελ. 208.

θανάτου, διότι πρέπει νά άφησῃ ὅ, τι εἶναι θνητόν καί νά ένδυσθῇ τήν ἀφθαρσίαν: "Δεῖ γάρ αὐτό τό θνητόν ἀποθέμενον τήν ἀφθαρσίαν ἀμφιάσσασθαι" ⁴³⁵. Ο θάνατός της, διά τοῦ ὁποίου ἀπολαύει τῆς ἀθανάτου ζωῆς, δέν θά κινδύνατο νά μή ἀκολουθηθῇ ὑπό τῆς ἐν σώματι ἀναστάσεως καί ἀναλήψεως.

Οἱ Ῥωμαιοκαθολικοί θεολόγοι δέχονται τήν κοίτησιν τῆς θεοτόκου μόνον ως μίμησιν τοῦ θανάτου τοῦ μονογενοῦς αὐτῆς γίοῦ. Τοῦτο ὑπαινίσσεται ὅτι αὕτη εἶναι "συλλυτρωτής", δόγμα τό δοποῖον δέν ἀπαντᾷ εἰς τά ἔργα τῶν πατέρων, οὗτε βεβαίως καί εἰς τήν θεολογίαν τοῦ ἐνταῦθα ἔξεταζομένου ιεροῦ πατρός.

Λυτρωτής εἶναι δὲ χριστός, γενόμενος ἀπαρχῇ τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς ἀφθαρσίας: "Τῷ ήμετέρῳ γάρ σώματι τήν τε ἀνάστασιν καὶ τήν μετά ταῦτα ἀφθαρσίαν δὲ Κύριος διά τοῦ Ιδίου ἐδωρήσατο σώματος" ⁴³⁶. Διά τοῦτο οὗτος παραμένει εἰς τό διηγεκές μόνος λυτρωτής, μόνος εἰς τόν φθην κατερχόμενος ἐλευθερωτής.

ἘΕ ἄλλου οὐδεμία σχέσις ὑφίσταται μεταξύ τῆς προαιωνίου ἐκλογῆς αὐτῆς καὶ τοῦ ἀδιαφθόρου τοῦ σώματος, η̄ καὶ μεταξύ τοῦ δῆθεν προνομίου Της καὶ τοῦ ἀδιαφθόρου τοῦ σώματος, διότι δὲ θάνατος δέν ἀποτελεῖ ἀποτέλεσμα προσωπικῆς ἀμαρτίας ⁴³⁷, οὔτε η φθορά τοῦ σώματος εἶναι τιμωρία τῆς ἀμαρτίας. Άλλ' ὡς θεομήτωρ καὶ παρθένος ἡ Ειώθη νά εἶναι τό πρῶτον ἀνεστημένον δημιούργημα.

435.- Δαμασκ.Ι., 2 Κοίμ., Ε.Π.Κ., σελ.128.

436.- Δαμασκ.Ι., Ε.Ο.Π. Γ'28, Ε.Π.Ε., σελ.416.

437.- Ο Juge M., εἰς τό βιβλίον του "La Mort et L'assomption de la Sainte Vierge", ἔκδ. Shidi Etesh 114, Citta del Vaticano 1944, σελ.250, φθάνει εἰς τό συμπέρασμα ὅτι τό σώμα τῆς θεοτόκου ἔμεινε ἀδιάφθορον ἐπειδή ἡτο ὡχυρωμένον κατά πάσης ἀμαρτίας.